

แนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง
(ฉบับสมบูรณ์)

นายวัชระ ธิเชียว

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564

หัวข้อเอกัตศึกษา   แนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง

โดย   นายวัชระ ธิเชียว

รหัสประจำตัว   638 00344 34

หลักสูตร   ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

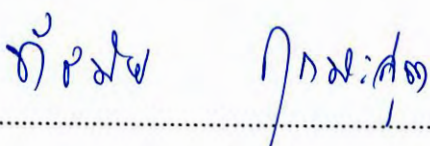
หมวดวิชา   ภาษีอากร

อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ทัชมัย ฤกษ์ะสุด

ปีการศึกษา   2564

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ..........อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ทัชมัย ฤกษ์ะสุด)

บทคัดย่อ

ปัจจุบันกัญชาและกัญชากำลังได้รับความสนใจจากประชาชน ซึ่งประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎกระทรวงว่าด้วยเรื่อง การขออนุญาต และการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2563 จึงทำให้ประเทศไทยเปิดโอกาสให้สามารถบริโภคกัญชงได้ทั้งเชิงการแพทย์และเชิงสันทนาการ ส่วนกัญชาสามารถบริโภคได้เฉพาะเชิงการแพทย์เท่านั้น

อย่างไรก็ดี หากประชาชนบริโภคกัญชาและกัญชงไม่ถูกต้องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ อาการเวียนศีรษะ คลื่นไส้ ใจสั่น หน้ามืด เห็นภาพหลอน และรบกวนการรับรู้ของร่างกาย เป็นต้น ซึ่งอาการดังกล่าวมีสาเหตุมาจากสาร THC ที่อยู่ในกัญชาและกัญชง ที่สามารถเข้าสู่ร่างกายด้วยระบบทางเดินอาหารไม่ว่าจะเป็น การรับประทาน การสูด และการสูบ เป็นต้น ทั้งนี้ อาการที่ไม่พึงประสงค์จะมีลักษณะที่รุนแรงหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในร่างกายของแต่ละบุคคลว่ามีความไว หรือความอ่อนไหวต่อสาร THC มากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีปริมาณปลอดภัยที่แน่ชัดในการบริโภคสาร THC ที่มีอยู่ในกัญชาและกัญชง ดังนั้น จึงควรมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง เพื่อควบคุมการบริโภคกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนบริโภคกัญชาและกัญชงภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า หรือตามปริมาณ หรือตามความเข้มข้นของสารเคมี ซึ่งแต่ละมลรัฐสามารถจัดรูปแบบการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของตนเองได้ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่าเมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อจำกัดการบริโภคกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตแล้ว มีผลลัพธ์ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง แต่ละมลรัฐสามารถจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่เป็นรายได้ของภาครัฐได้เพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะสร้างรายได้ให้กับภาครัฐเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ประการที่สอง เมื่อมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนบริโภคกัญชาและกัญชงภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสามารถจำกัดการบริโภคของประชาชนช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปี ออกจากประชากรที่มีการบริโภคกัญชาและกัญชงทั้งหมดได้ นอกจากนี้ ยังสามารถลดจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาอาการที่ไม่พึงประสงค์จากการบริโภคกัญชาและกัญชงได้อีกด้วย

ประการที่สาม การตรวจจับผู้กระทำความผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืดมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

จากผลลัพธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงของประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถยับยั้ง หรือจำกัดการบริโภคของประชาชนบางกลุ่มออกไปได้ และยังทำให้ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาอาการที่ไม่พึงประสงค์จากการบริโภคกัญชาและกัญชงลดลงไปอีกด้วย อย่างไรก็ตาม หากประเทศไทยนำหลักเกณฑ์ และวิธีการการจัดเก็บภาษีจากกัญชาและกัญชงของประเทศสหรัฐอเมริกา

มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ก็อาจสามารถจำกัดการบริโภคกัญชา และกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้

ทั้งนี้ จากการดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เป็นการวิจัยเอกสาร ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ ในการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพนั้น ประเทศไทยควรเพิ่มหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี และเพิ่มพิกัด อัตราภาษีสรรพสามิตของสาร THC ที่เป็นเหตุแห่งการทำลายสุขภาพของประชาชนที่แท้จริง โดยการ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต แต่การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้นควรมีการจัดเก็บเฉพาะ การบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการเท่านั้น ส่วนการบริโภคเชิงการแพทย์ควรจัดเก็บ เนื่องจาก เป็นการรับรอง หรือคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วย และไม่เป็นการจำกัดการเข้าถึงการรักษาโรคของประชาชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พลเมืองควรจะได้รับ

ประการที่สอง การกำหนดอัตราภาษีต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายๆ ด้าน อาทิ อัตราภาษีจะต้องอยู่ ณ จุดที่สามารถจำกัดการบริโภคของผู้บริโภคบางกลุ่มที่ไม่มีกำลังการซื้อเพียงพอ อัตราภาษีจะต้องสามารถ กระทบต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคโดยตรงของผู้ที่กำลังคิดจะบริโภคกัญชาและกัญชง อัตราภาษีจะต้องมีการ สร้างต้นทุนที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายให้น้อยที่สุด อัตราภาษีจะต้องมีการสร้างรายได้ให้ภาครัฐ และ อัตราภาษีจะต้องไม่สูงเกินไปจนก่อให้เกิดสินค้าหนีภาษี

ประการที่สาม ควรเพิ่มฉลากและข้อควรระมัดระวัง เพื่อเป็นการเพิ่มข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อ ของผู้บริโภค โดยในฉลากและข้อควรระวังจะต้องระบุถึงผลข้างเคียง หรือคำเตือนใดๆ ที่ทำให้ผู้ที่กำลัง จะตัดสินใจบริโภคกัญชาและกัญชงได้ยังคิดก่อนว่าหากบริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ

ดังนั้น หากประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงที่กำลังได้รับความสนใจ จากประชาชน โดยการนำหลักการและแนวคิดในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงของ ประเทศสหรัฐอเมริกาไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย จะทำให้สามารถ จำกัดการบริโภคกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อร่างกายได้

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษานี้จะสำเร็จมิได้เลย หากมิได้รับความอนุเคราะห์และความกรุณาอย่างสุดซึ้งจาก ศาสตราจารย์ทิมมัย ฤกษ์สุต ซึ่งท่านได้สละเวลาอันทรงเกียรติและมีค่าของท่านเป็นที่ปรึกษา และให้ คำแนะนำต่างๆ ด้วยความกรุณา เมตตา และเอาใจใส่เป็นพิเศษเป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มต้นโครงร่างของเนื้อหาไป จนถึงความสมบูรณ์ของเอกัตศึกษา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ และบุคลากร คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่คอย ประสิทธิ์ประสาทวิชา และให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา จนกระทั่งจบการศึกษา แม้ว่าจะช่วงที่ข้าพเจ้าได้ทำการศึกษาอยู่ ทั่วโลกเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด คือ การได้รับผลกระทบจากเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้นิสิตทุกคนมีการเรียนออนไลน์ทั้งหมด ทำให้เกิดวิถี การเรียนการสอน และการดำรงชีวิตรูปแบบใหม่ให้ทุกคนที่อาศัยบนโลกใบนี้ได้ปรับตัวกัน

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา และมารดาของข้าพเจ้าที่คอยเป็นกำลังใจในการศึกษาของ ข้าพเจ้ามาโดยตลอด และเลี้ยงดูอุปฐากเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานการไฟฟ้าส่วน ภูมิภาคที่คอยช่วยเหลือในเรื่องการทำงานของข้าพเจ้าระหว่างที่ข้าพเจ้าได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับ ปริญญาตรี

ผู้ศึกษาหวังว่า เอกัตศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระดับอื่นๆ ภายภาคหน้า หากเอกัตศึกษานี้มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาด ประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

วัชระ ธิเชียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภูมิ

สารบัญรูปภาพ

บทที่ 1 บทนำ

1.1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2	วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.3	สมมติฐาน	5
1.4	ขอบเขตการศึกษา	5
1.5	วิธีดำเนินการศึกษา	6
1.6	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6

บทที่ 2 หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรและภาษีสรรพสามิต

2.1	หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร	7
2.1.1	ภาษีฐานการบริโภค	7
2.1.2	ภาษีทางอ้อม	8
2.1.3	หลักการบริหารภาษีที่ดี	8
2.2	หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต	10
2.2.1	คำนิยามของภาษีสรรพสามิต	10
2.2.2	หลักการและแนวคิดทางภาษีสรรพสามิต	11
2.2.3	วัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิต	12
2.2.4	หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดีของประชาชน	13
2.2.5	ผู้เสียภาษีสรรพสามิต	14
2.2.6	ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต	15
2.2.7	วิธีการคำนวณภาษีสรรพสามิต	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ความสำคัญของกัญชาและกัญชงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทยและ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	
3.1 คำนิยามของกัญชาและกัญชง	20
3.2 ความแตกต่างระหว่างกัญชาและกัญชง	23
3.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาและกัญชงในประเทศไทย	25
3.4 ประโยชน์ของกัญชาและกัญชงในด้านสุขภาพ	27
3.5 โทษของกัญชาและกัญชงในด้านสุขภาพ	27
3.6 แนวโน้มการบริโภคกัญชาและกัญชงในประเทศไทย	28
บทที่ 4 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา	
4.1 วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis	33
4.2 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis	34
4.2.1 ภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ	34
4.2.2 ภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า	35
4.2.3 ภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี	35
4.3.4 ไม่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตแต่มีการจัดเก็บเฉพาะภาษีการขาย	35
4.3 วิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis	36
4.3.1 การบริโภค Cannabis เจริญสนทนาการ	36
4.3.2 การบริโภค Cannabis เจริญการแพทย์	37
4.4 ผลลัพธ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis	39
บทที่ 5 แนวทางในการนำหลักการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศ สหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย	
5.1 ความเหมาะสมในการนำหลักการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ใน ประเทศสหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย	49
5.2 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศ สหรัฐอเมริกานำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศ สหรัฐอเมริกาที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย	54
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
6.1 บทสรุป	57
6.1.1 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ปัญหาและผลกระทบต่อ สุขภาพจากกัญชาและกัญชงในประเทศไทย	57
6.1.1.1 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย	57
6.1.1.2 ปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจากกัญชาและกัญชงใน ประเทศไทย	58
6.1.2 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis และผลิตภัณฑ์ ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา	59
6.1.2.1 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา	59
6.1.2.2 ผลิตภัณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา	60
6.1.3 แนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศ สหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในประเทศไทย	61
6.2 ข้อเสนอแนะ	63
6.2.1 การเพิ่มหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของ สารเคมีและพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต	63
6.2.2 การกำหนดอัตราภาษีจากสาร THC	64
6.2.3 การเพิ่มฉลากและข้อควรระวัง	65
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การคาดการณ์มูลค่าการเติบโตของตลาดกัญชาและกัญชงโลกแบ่งตามพื้นที่ใน พ.ศ. 2567	2
2	สรุปองค์ประกอบความเป็นผู้ประกอบการ	15
3	สรุปองค์ประกอบความเป็นผู้นำเข้า	15
4	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกัญชาและกัญชง	25

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงจำนวนผู้ป่วยหรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาและกัญชง	4
2	แสดงวัตถุประสงค์ในการใช้จนก่อให้เกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์	31
3	แสดงอาการที่ไม่พึงประสงค์ที่นำมาส่งโรงพยาบาล	31
4	แสดงอัตราการบริโภคยาสูบของประชากรไทยแยกตามช่วงอายุ	32
5	แสดงรายได้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ของมลรัฐโคโลราโด	40
6	แสดงจำนวนอัตราร้อยละของการบริโภค Cannabis ในประชากรอายุ 12 ถึง 17 ปี	41
7	แสดงจำนวนอัตราร้อยละของการบริโภค Cannabis ในประชากรอายุ 18 ถึง 25 ปี	41
8	แสดงจำนวนอัตราร้อยละของการบริโภค Cannabis ในประชากรอายุ 26 ปี และมากกว่า 26 ปี	42
9	แสดงจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาอาการไม่พึงประสงค์จากการบริโภค Cannabis ของมลรัฐโคโลราโด	43
10	แสดงจำนวนผู้ที่ถูกตรวจจับในการกระทำผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืด	44
11	แสดงรายได้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในแต่ละมลรัฐ	45
12	แสดงถึงการบริโภค Cannabis ในแต่ละช่วงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกา	45
13	แสดงจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาอาการไม่พึงประสงค์จากการบริโภค Cannabis ของมลรัฐโคโลราโด โดยเทียบกับระดับประเทศ	46
14	แสดงจำนวนอัตราร้อยละการกระทำผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืด ของมลรัฐโคโลราโด โดยเทียบกับระดับประเทศ	46

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
1	ความแตกต่างระหว่างกัญชา (ภาพขวา) และกัญชง (ภาพซ้าย)	23
2	Projection of Economic Gain from Hemp's Ingredient	29
3	รูปแบบวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เติงสันหนนาการ ในแต่ละมลรัฐ	36
4	รูปแบบและอัตราภาษีสรรพสามิตในแต่ละมลรัฐ	37
5	รูปแบบวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เติงการแพพท์ ในแต่ละมลรัฐ	38
6	ตัวอย่างฉลากและข้อควรระวังของสินค้าที่มีส่วนประกอบของสาร THC	65

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันภาษีอากรในประเทศไทยที่บังคับใช้มีหลายประเภท อาทิ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งเงินได้สำคัญของภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเงินได้ไปใช้พัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ส่วนรวม หรือสาธารณประโยชน์ อาทิ ขนส่งมวลชน ทางเท้า ถนน และสวนสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ ภาษีอากรยังมีวัตถุประสงค์ที่น่าสนใจ คือ ช่วยลดปริมาณสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ และศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งการบริโภคสินค้าและบริการดังกล่าวนั้น จะสอดคล้องกับค่านิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ศรีสวัสดิ์ ได้นิยามภาษีสรรพสามิตไว้ว่า “ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีประเภทหนึ่งที่เกิดจากสินค้าและบริการเฉพาะบางประเภท ซึ่งมีเหตุผลสมควรที่จะต้องรับภาระสูงกว่าปกติ เช่น เหล้า บุหรี่ น้ำมัน และรถยนต์ เป็นต้น โดยมีกรมสรรพสามิตเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดเก็บ”¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนตรี จังจนสมบัติ ได้นิยามภาษีสรรพสามิตไว้ว่า “ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีขายและบริการเฉพาะที่เรียกเก็บจากสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศและต่างประเทศ รวมเรียกเก็บจากการซื้อขายสินค้า และบริการบางชนิด ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีฐานการบริโภคชนิดหนึ่ง ซึ่งเก็บจากการบริโภคสินค้าและบริการ อาจเก็บจากวัตถุดิบ หรือสินค้าที่อยู่ในระหว่างดำเนินการผลิต หรือสินค้าสำเร็จรูป ตลอดถึงการเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่างๆ ด้วย”²

เศรษฐกิจกรสำนักงานนโยบายภาษี สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้นิยามภาษีสรรพสามิตไว้ว่า “ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีทางอ้อมที่เก็บจากฐานการบริโภค ซึ่งเก็บจากสินค้า และบริการบางประเภท โดยจัดเก็บเพียงครั้งเดียว (Single State) จากผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้าและบริการ (กรณีผลิตในประเทศ) และผู้นำเข้า (กรณีสินค้านำเข้า)”³

¹ยุทธนา ศรีสวัสดิ์, ภาษีสรรพสามิต [ออนไลน์], 2561, แหล่งที่มา:

<https://www.itax.in.th/pedia/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%95/> [20 สิงหาคม 2564]

²มนตรี จังจนสมบัติ และปิยฉัตร จารุธีรคันต์, การภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551) หน้า 281.

³พรวิวัฒน์ ใจกันทา, “มีอะไรเปลี่ยนแปลงในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560,” *Tax Policy Journal* 2, ฉบับที่ 6 (กันยายน 2561): หน้า 2.

จากคำนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ภาษีสรรพสามิต หมายถึง ภาษีฐานการบริโภคชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นภาษีทางอ้อมที่จัดเก็บจากสินค้าและบริการในบางประเภทเพียงครั้งเดียวเท่านั้น โดยจะจัดเก็บจากวัตถุดิบ หรือสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิต หรือสินค้าสำเร็จรูป ครอบคลุมถึงค่าธรรมเนียมใบอนุญาตอีกด้วย ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีจะจัดเก็บจากผู้ประกอบการ อาทิ ผู้ขายสินค้าและบริการ และผู้นำเข้า เป็นต้น

กัญชาและกัญชง (เฮมพ์) หมายถึง พืชล้มลุกที่มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ที่เหมือนกัน คือ *Cannabis sativa L.* และชื่อภาษาอังกฤษของพืชตระกูลนี้ เรียกว่า Cannabis อย่างไรก็ดี ทั้งสองชนิดมีส่วนประกอบของสารเคมีมากกว่า 450 ชนิดโดยมากกว่า 60 ชนิด เป็นสารกลุ่มแคนนาบินอยด์ (Cannabinoids) ซึ่งสารเคมีที่เป็นองค์ประกอบหลักในพืชชนิดดังกล่าวนี้มีชื่อว่า สารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Delta-9-tetrahydrocannabinol: THC) มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท แต่กัญชงและกัญชาก็มีความแตกต่างระหว่างปริมาณสาร THC กล่าวคือ ในกัญชงจะมีไม่เกินร้อยละ 1.0 ต่อน้ำหนักแห้ง ส่วนกัญชงจะมีร้อยละ 1 ถึง 20 ต่อน้ำหนักแห้ง ทั้งนี้ กัญชงและกัญชงสามารถใช้เพื่อรักษาทางการแพทย์ และเชิงสันตนาการก็ได้เช่นกัน

เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 Prohibition Partners ได้เผยแพร่รายงานที่มีชื่อว่า The Global Cannabis Report ซึ่งในรายงานนี้มีการคาดการณ์ว่า พ.ศ. 2567 ตลาดกัญชาและกัญชงทั่วโลกจะมีการเติบโตถึง 103,900 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยมีสัดส่วนที่มากที่สุด คือ การใช้กัญชาและกัญชง เพื่อรักษาทางการแพทย์ระหว่างประเทศคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 62,700 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และรองลงมา คือ การใช้กัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 14,200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยแบ่งสัดส่วนการเติบโตของตลาดกัญชาและกัญชงตามพื้นที่ดังตารางด้านล่างต่อไปนี้

พื้นที่	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
ยุโรป	39,100
อเมริกาเหนือและแคนาดา	37,900
เอเชีย	12,500
ละตินอเมริกาและแคริบเบียน	9,100
โอเชียเนีย	2,700
แอฟริกา	2,600
รวม	<u>103,900</u>

ตารางที่ 1 แสดงการคาดการณ์มูลค่าการเติบโตของตลาดกัญชาและกัญชงโลกแบ่งตามพื้นที่ใน พ.ศ. 2567

ที่มา Prohibition Partners

นอกจากนี้ จากแหล่งที่มาเดียวกันได้มีการคาดการณ์ว่าตลาดกัญชาและกัญชงในทวีปเอเชีย จะเติบโตเป็นอันดับ 3 ของโลก เนื่องมาจากผลกระทบแบบโดมิโน กล่าวคือ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้กฎกระทรวงว่าด้วย เรื่อง การขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. 2559 ทำให้ประเทศรอบข้างในทวีปเอเชียมีความตื่นตัว อาทิ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศมาเลเซีย และประเทศจีน เป็นต้น ก็มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสารเสพติดเช่นกัน ทั้งนี้ จากผลกระทบดังกล่าว จึงทำให้ตลาดกัญชาและกัญชงในทวีปเอเชียโตด้วยมูลค่าเท่ากับ 12,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีสัดส่วนที่มากที่สุด คือ การใช้กัญชาและกัญชงเพื่อรักษาทางการแพทย์คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 10,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการใช้กัญชาและกัญชงเชิงสันทนาการคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 1,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้กฎกระทรวงว่าด้วยเรื่อง การขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. 2559 โดยเจตนารมณ์ของกฎกระทรวงนี้อนุญาตให้เฉพาะเฮมพ์เท่านั้น ที่สามารถทำการผลิต จำหน่าย และมีไว้ครอบครองได้ โดยต้องมีการขออนุญาตต่อภาครัฐก่อนที่จะกระทำการใดๆ ในข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการสนับสนุนทางการศึกษา และส่งเสริมให้ปลูกเฮมพ์ที่ใช้ประโยชน์ภายในครัวเรือนได้มากขึ้น ประกอบกับในอนาคตภาครัฐจะมีการส่งเสริมให้ปลูกเฮมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจ และนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้นอีกด้วย

ส่วนกัญชานั้น ภาครัฐยังจำแนกเป็นสารเสพติด ประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ทั้งนี้ อนุญาตให้ครอบครอง ผลิต นำเข้า และส่งออกกัญชาได้โดยจะต้องขออนุญาตต่อภาครัฐก่อน ซึ่งจะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ หรือการรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัยเท่านั้น ทั้งนี้ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ตราขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้มีการใช้กัญชาในการรักษาโรค และประโยชน์ทางการแพทย์ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยที่จะได้รับประโยชน์ในการรักษาภายใต้คำแนะนำของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ พร้อมกับเป็นการพัฒนาด้านสาธารณสุขของประเทศไทยอีกด้วย

นอกจากนี้ สวสนันทาโพลได้มีการสำรวจความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกัญชาและกัญชง ซึ่งสำรวจจากประชาชนทั่วไปอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปทุกอาชีพกระจายตัวทั่วประเทศไทย จำนวน 1,200 คน ตั้งแต่วันที่ 11 ถึง 12 ธันวาคม 2562 เปิดเผยว่า

หัวข้อแรก เรื่อง มีความเห็นอย่างไรในการใช้กัญชาและกัญชงรักษาทางการแพทย์ ผลปรากฏว่า ร้อยละ 36.50 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.75 เห็นด้วย ร้อยละ 22 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.08 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และร้อยละ 12.67 ไม่แน่ใจ

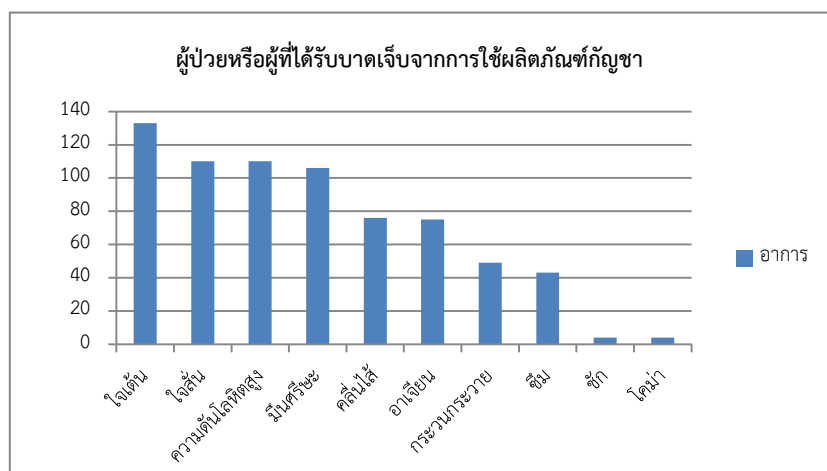
หัวข้อที่สอง เรื่อง มีความเห็นอย่างไรในการใช้กัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการ ผลปรากฏว่าร้อยละ 43.75 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 6.67 เห็นด้วย ร้อยละ 19.83 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.83 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 25.17 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หัวข้อที่สาม เรื่อง หากมีอาการเจ็บป่วยจะมีการใช้กัญชาและกัญชงในการรักษาหรือไม่ ผลปรากฏว่าร้อยละ 78.67 ลอง และร้อยละ 21.33 ไม่ลอง

หัวข้อสุดท้าย เรื่อง ถ้ามีโอกาสจะทดลองใช้กัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการหรือไม่ ผลปรากฏว่า ร้อยละ 71.33 จะทดลอง และร้อยละ 28.67 จะไม่ทดลอง

จากผลสำรวจข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนว่าสามารถใช้กัญชาและกัญชง ในการรักษาทางการแพทย์ และเชิงสันตนาการได้ นอกจากนี้ ยังจะทดลองใช้กัญชาและกัญชงในการรักษาทางการแพทย์ และเชิงสันตนาการอีกด้วย ดังนั้น ผลสำรวจนี้สามารถคาดการณ์ตลาดกัญชาและกัญชงในประเทศไทยได้ว่าจะมีการเติบโตขึ้น โดยมีตัวแปรหลัก คือ ผู้บริโภค หรือประชาชนที่ทำให้อุปสงค์เพิ่มขึ้น กล่าวคือ หากประชาชนมีความต้องการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ (อุปสงค์) ก็จะทำให้ผู้ประกอบการทำการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (อุปทาน) เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนทางเศรษฐศาสตร์

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีผู้ป่วย หรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการใช้กัญชาและกัญชงเกิดขึ้น จากข้อมูลศูนย์พิษวิทยารามาธิบดีพบว่า ตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 มีผู้ป่วยหรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการใช้กัญชาและกัญชง จำนวน 302 ราย ประกอบด้วย อาการใจเต้นเร็ว 133 ราย อาการใจสั่น 110 ราย อาการความดันโลหิตสูง 110 ราย อาการมีนศีรษะ 106 ราย อาการคลื่นไส้ 76 ราย อาการอาเจียน 75 ราย อาการกระวนกระวาย 49 ราย อาการซึม 43 ราย อาการชัก 4 ราย และอาการโคม่า 4 ราย⁴ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิดังต่อไปนี้

⁴ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, ข้อระวังการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชา [ออนไลน์], 2562, แหล่งที่มา: <https://www.hfocus.org/content/2019/09/17661> [21 สิงหาคม 2564].

แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยหรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาและกัญชง
ที่มา ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การคาดการณ์ตลาดกัญชาและกัญชงในระดับโลก
ทวีปเอเชีย และประเทศไทยนั้นกำลังเติบโตขึ้น ประกอบกับกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่มี
ความพร้อมสามารถบริโภคกัญชาและกัญชงในการรักษาทางการแพทย์ และเชิงสันทนาการได้ จึง
ส่งผลให้อุปสงค์ของกัญชาและกัญชงสูงขึ้น ทั้งนี้ ผู้ประกอบการที่มีหน้าที่ผลิตกัญชาและกัญชง
จะต้องทำการผลิตให้ตอบสนองตามอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้น สามารถกล่าวได้ว่า อุปสงค์และอุปทานต้องอยู่
ในระดับที่สมดุลกัน แต่อย่างไรก็ตาม การบริโภคกัญชาและกัญชงยังมีผลกระทบต่อสุขภาพอย่าง
รุนแรง หากมีการบริโภคไม่ถูกต้องตามข้อบ่งชี้ หรือคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจส่งผลให้ได้รับ
สารกระตุ้นประสาทหรือสาร THC ที่มากเกินไป ดังนั้น ประเทศไทยควรมีมาตรการทางกฎหมายว่า
ด้วยเรื่องการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ อันเป็นการ
ควบคุมการบริโภคกัญชาและกัญชง พร้อมทั้ง ต้องมีการให้ความรู้ต่อผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นการรักษา
ทางการแพทย์ หรือเชิงสันทนาการ อย่างไรก็ตาม หากมีการบริโภคกัญชาและกัญชงผิดวิธี หรือไม่
ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้างได้

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ว่าด้วย เรื่อง การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทยที่สามารถ
นำมาปรับใช้กับกัญชาและกัญชง
- (2) เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้กัญชาและกัญชง
- (3) เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ว่าด้วย เรื่อง การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงใน
ประเทศสหรัฐอเมริกา
- (4) เพื่อศึกษาแนวทางในการนำวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงใน
ประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้กับประเทศไทย

1.3 สมมติฐาน

กัญชาและกัญชงกำลังได้รับความสนใจจากประชาชน หากมีการบริโภคกัญชาและกัญชง
อย่างไม่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ดังนั้น ประเทศไทยควรมีแนวทางในการจัดเก็บภาษี
สรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง เพื่อควบคุมการบริโภคกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงประเด็นการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง ประกอบด้วยหลักเกณฑ์
การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย ปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้กัญชาและ

กัญชง และหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย หลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศสหรัฐอเมริกา จากบทความ หนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ทั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ประกอบกับการวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย
- (2) ทำให้ทราบถึงปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้กัญชาและกัญชง
- (3) ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศสหรัฐอเมริกา
- (4) ทำให้ทราบถึงแนวทางในการนำวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้กับประเทศไทย

บทที่ 2

หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรและภาษีสรรพสามิต

เมื่อทราบถึงขอบเขตและความเป็นไปได้เบื้องต้นในบทที่ 1 แล้วนั้น ก่อนที่จะลงลึกถึงการศึกษาของเอกัตศึกษานี้ เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจและช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงสาเหตุที่มีการจัดเก็บภาษีอากรและภาษีสรรพสามิตนั้น ในบทที่ 2 จะกล่าวถึงแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรและภาษีสรรพสามิต ที่ถูกสอดแทรกอยู่ในตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจะแบ่งเป็น 2 หมวดหมู่ คือ หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร และหลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต

2.1 หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร

ภาษีอากร คือ ส่วนแบ่งที่รัฐบาลเรียกเก็บจากประชาชนและผู้ประกอบการ โดยเป็นภาระสาธารณะที่อยู่บนหลักความสามารถในการเสียภาษี กล่าวคือ บุคคลใดที่มีการไหลเวียนเข้าของกระแสแห่งความมั่งคั่งมาก ก็ย่อมต้องเสียภาษีมากตามความสามารถของตน ซึ่งเปรียบเสมือนว่าบุคคลนั้นได้เปลี่ยนแปลงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นกระแสแห่งความมั่งคั่งได้มากก็ย่อมเสียภาษีมาก ซึ่งประชาชนและผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการเสียภาษีอากรนั้น อย่างไรก็ตาม ภาษีอากรยังเป็นแหล่งเงินได้ที่สำคัญของภาครัฐ เพื่อนำไปพัฒนาประเทศ อาทิ ขนส่งมวลชน ทางท่าถนน และสวนสาธารณะ เป็นต้น

ในหัวข้อหลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรนั้น มีหลักการและแนวคิดที่สำคัญมากมาย แต่ผู้ศึกษาใคร่ขอรวบรวมเพียงหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเอกัตศึกษานี้ โดยสามารถเรียบเรียงได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 ภาษีฐานการบริโภค

ภาษีฐานการบริโภค เป็นการจัดเก็บภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ หรือลดช่องว่างฐานะทางสังคม และทดแทนทรัพยากรที่สูญสิ้นไป ทั้งนี้ ภาษีฐานการบริโภคสามารถจำแนกได้ 5 ประเภทดังต่อไปนี้

- (1) ภาษีการบริโภค เป็นการประเมินจากการจับจ่ายใช้สอย เพื่อการดำรงชีพในรอบระยะเวลาหนึ่ง
- (2) ภาษีการขาย เป็นการเก็บภาษีจากสินค้าและบริการที่ได้เกิดการแลกเปลี่ยนเพื่อการบริโภคและอุปโภค
- (3) ภาษีสรรพสามิต เป็นการเรียกเก็บภาษีจากสินค้าและบริการเฉพาะอย่างโดยมีเหตุผลพิเศษ เช่น สุรา ยาสูบ น้ำมัน และปูนซีเมนต์ เป็นต้น

(4) ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นการเก็บภาษีจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของสินค้าและบริการที่ทำการผลิตออกมาในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งจะเก็บภาษีจากการมูลค่าที่เพิ่มขึ้น

(5) ภาษีการนำเข้าและส่งออก เป็นการเก็บภาษีจากสินค้านำเข้า และการส่งออกสินค้าจากต่างประเทศ

2.1.2 ภาษีทางอ้อม

ภาษีทางอ้อมนั้น เป็นภาษีที่มีวิธีการเข้าถึงผู้เสียภาษีได้โดยอ้อมผ่านการผลักระภาษีไปให้กับบุคคลอื่นและผู้เสียภาษีไม่ต้องแบกรับภาระภาษีไว้เอง แต่ผู้เสียภาษีต้องเป็นผู้รวบรวมเงินภาษีแล้วนำส่งต่อภาครัฐ กล่าวคือ ผู้เสียภาษีตามที่กฎหมายได้วางหลักไว้ไม่ได้เสียภาษีด้วยตนเอง แต่สามารถโอน หรือผลักระภาษีให้กับบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ ภาษีดังกล่าวมิได้รับการต่อต้านจากผู้ถูกผลักระภาษีรุนแรงมากนัก เนื่องจาก ผู้ถูกผลักระภาษีเต็มใจที่จะจ่าย หรือพร้อมใจที่จะจ่าย ซึ่งภาษีทางอ้อมที่เห็นได้เด่นชัด อาทิ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสกุลการ และภาษีสรรพสามิต เป็นต้น

2.1.3 หลักการบริหารภาษีที่ดี

หลักการทั่วไปในกฎหมายภาษีอากรส่วนใหญ่มาจากหลักสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ ที่นำมาเป็นแนวคิดในการจัดเก็บภาษีอากร อย่างไรก็ดี นักปราชญ์สำคัญที่เป็นผู้กำเนิดวิชาเศรษฐศาสตร์ก็คือ Adam Smith ได้เขียนหลักการบริหารภาษีที่ดี หรือเรียกอีกอย่างว่า Adam Smith's Canons สามารถสรุปใจความได้ว่า ต้องให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี โดยมีหลักการที่ว่าควรจ่ายตามกำลังความมารถในการชำระภาษีของแต่ละคน ต้องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บให้รัดกุมและแน่นอน ต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษีมากที่สุด ควรใช้วิธีการที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน และต้องถือหลักจัดเก็บในอัตราต่ำแต่เก็บได้มากและทั่วถึง⁵ ดังนั้น จึงก่อให้เกิดหลักการบริหารภาษีที่ดีอยู่ 4 ประการ คือ หลักความเป็นธรรม หลักความแน่นอน หลักความสะดวก และหลักความประหยัด แต่ทั้งนี้ ผู้ศึกษาใคร่ขอกล่าวถึงเฉพาะหลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเอกัตศึกษาดังต่อไปนี้

(1) หลักความเป็นธรรม

หลักความเป็นธรรม คือ การจัดเก็บภาษีอากรที่เป็นธรรมนั้น จะต้องสัมพันธ์กับสิ่งที่แสดงถึงความสามารถของผู้เสียภาษี อาทิ เงินได้ ทรัพย์สิน และการบริโภค นอกจากนี้ จะต้องมีส่วนช่วยลดความขัดแย้งและปัญหาในสังคมด้วย อย่างไรก็ดี หลักความเป็นธรรมสามารถจำแนกย่อยได้อีก 2 หลักใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

⁵ พรสมพล คำมณี, “แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากรท้องถิ่น,” วารสารวิชาการนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ 4, ฉบับที่ 6 (มกราคม 2556): หน้า 21.

(1.1) หลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์

เป็นหลักที่สะท้อนให้เห็นว่าภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ จะนำไปพัฒนาประเทศ อาทิ ถนน สาธารณสุข และความมั่นคง เป็นต้น ต้องมีการกระจายแก่ประชาชนทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ ประชาชนควรจะต้องเสียภาษีอย่างเท่าเทียมกันในจำนวนเงินที่เท่ากัน อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นข้อบกพร่องสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง ไม่มีการคำนึงถึงความสามารถในการชำระภาษีอากรของประชาชน กล่าวคือ การที่ประชาชนทุกรายจะต้องแบกรับภาระภาษีอย่างเท่าเทียมกันด้วยมูลค่าที่เท่ากันนั้น ผู้มีรายได้มากย่อมมีความสามารถในการชำระภาษีมากกว่าผู้มีรายได้น้อย

ประการที่สอง ก่อให้เกิดภาระหนี้ภาษีที่มีมูลค่าสูงกว่ารายได้ของประชาชนบางราย เนื่องจากการถ่วงเฉลี่ยภาษีอากรให้ประชาชนแบกรับภาระภาษีอย่างเท่าเทียมกันนั้น ทำให้ผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถแบกรับภาระภาษีได้ เพียงเพราะมีรายได้น้อยพอต่อการชำระหนี้ภาษีนั่น

ประการสุดท้าย หากมีการชำระภาษีที่เท่าเทียมกันด้วยมูลค่าที่เท่ากันจะทำให้ผู้มีรายได้น้อยจะต้องแบกรับภาระภาษีที่มากกว่าผู้มีรายได้สูง

(1.2) หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์

สืบเนื่องมาจาก หลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์มีลักษณะค่อนข้างที่จะมีปัญหา ซึ่งเป็นหลักที่อยู่ ในอุดมคติไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์แห่งโลกปัจจุบัน จึงเกิดหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ขึ้น ทั้งนี้ หลักดังกล่าวสามารถจำแนกย่อยได้อีก 2 หลักสำคัญดังต่อไปนี้

(1.2.1) หลักความสามารถในการชำระภาษี

เป็นการจัดเก็บภาษีที่มีความเท่าเทียมกันในมูลค่าที่เท่ากัน ซึ่งหลักดังกล่าวจะวัดความเสมอภาคในการเสียภาษี โดยยึดการเสียสละของผู้เสียภาษีเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ สามารถจำแนกได้อีก 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง ความเป็นธรรมในแนวนอน เป็นการอนุมานว่าบุคคลที่มีฐานะเท่าเทียมกันย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้มีรายได้เท่าเทียมกัน หรือผู้มีความสามารถในการชำระภาษีที่เท่าเทียมกัน จะต้องแบกรับภาระภาษีที่เท่าเทียมกันด้วยมูลค่าที่ใกล้เคียงกัน อาทิ นาย ก และ นาย ข คีมีเบี้ยรจำนวน 1 กระป๋องที่มีปริมาณเท่ากันก็ย่อมต้องเสียภาษีที่เกี่ยวข้องด้วยมูลค่าที่เท่ากัน

กรณีที่สอง ความเป็นธรรมในแนวตั้ง เป็นการอนุมานว่า ผู้ที่มีสาระสำคัญที่แตกต่างกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากบุคคลแต่ละคนมีฐานะไม่เท่าเทียมกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนั้น จะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับระเบียบ วินัย และ โครงสร้างของจำนวนประชากร

(1.2.2) หลักผลประโยชน์ที่ได้รับ

เป็นหลักที่อยู่บนพื้นฐานในการบริโภค หรือการใช้ประโยชน์จากการบริการของภาครัฐ กล่าวคือ บุคคลใดบริโภค หรือใช้ประโยชน์มากก็ย่อมแบกรับภาระภาษีที่มีจำนวนมาก แต่ในทางกลับกัน บุคคลใดบริโภค หรือใช้ประโยชน์น้อยก็ย่อมแบกรับภาระภาษีที่มีจำนวนน้อยเช่นกัน

2.2 หลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต

ในหัวข้อหลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิตนั้น จะเป็นการกล่าวถึงสาเหตุในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ว่ามีการใช้หลักการและแนวคิดใดในการจัดเก็บภาษี และเมื่อมีการจัดเก็บแล้วจะทำให้ประชาชนได้รับผลอย่างไร ซึ่งผู้ศึกษาสามารถเรียบเรียงได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 คำนิยามของภาษีสรรพสามิต

คำนิยามของภาษีสรรพสามิตนั้น มีนักวิชาการในประเทศไทยหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย แต่ผู้ศึกษาใคร่ขอรวบรวมและสรุปไว้ดังต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ศรีสวัสดิ์ ได้นิยามภาษีสรรพสามิตไว้ว่า “ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีประเภทหนึ่งที่เกิดจากสินค้าและบริการเฉพาะบางประเภท ซึ่งมีเหตุผลสมควรที่จะต้องรับภาระสูงกว่าปกติ เช่น เหล้า บุหรี่ น้ำมัน และรถยนต์ เป็นต้น โดยมีกรมสรรพสามิตเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดเก็บภาษี”⁶

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนตรี จังธนสมบัติ ได้นิยามภาษีสรรพสามิตไว้ว่า “ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีขายและบริการเฉพาะที่เรียกเก็บจากสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศและต่างประเทศ รวมเรียกเก็บจากการซื้อขายสินค้า และบริการบางชนิด ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีฐานการบริโภคชนิดหนึ่ง ซึ่งเก็บจากการบริโภคสินค้าและบริการ อาจเก็บจากวัตถุดิบ หรือสินค้าที่อยู่ในระหว่างดำเนินการผลิต หรือสินค้าสำเร็จรูป ตลอดถึงการเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่างๆ ด้วย”⁷

เศรษฐกร สำนักงานนโยบายภาษี สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้นิยามภาษีสรรพสามิตไว้ว่า “ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีทางอ้อมที่เก็บจากฐานการบริโภค ซึ่งเก็บจากสินค้าและบริการบางประเภทโดยจัดเก็บเพียงครั้งเดียว (Single State) จากผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้าและบริการ (กรณีผลิตในประเทศ) และผู้นำเข้า (กรณีสินค้านำเข้า)”⁸

⁶ยุทธนา ศรีสวัสดิ์, ภาษีสรรพสามิต [ออนไลน์], 2561, แหล่งที่มา:

<https://www.itax.in.th/pedia/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%95/> [20 สิงหาคม 2564]

⁷มนตรี จังธนสมบัติ และปิยฉัตร จารุธีรศานต์, การภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551), หน้า 281.

⁸พรวิมล ใจกันทา, “มีอะไรเปลี่ยนแปลงในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560,” *Tax Policy Journal* 2, ฉบับที่ 6 (กันยายน 2561): หน้า 2.

จากคำนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ภาษีสรรพสามิต หมายถึง ภาษีฐานการบริโภคชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นภาษีทางอ้อมที่จัดเก็บจากสินค้าและบริการในบางประเภทเพียงครั้งเดียวเท่านั้น โดยจะจัดเก็บจากวัตถุดิบ หรือสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิต หรือสินค้าสำเร็จรูป ครอบคลุมถึงค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีจะจัดเก็บจากผู้ประกอบการ อาทิ ผู้ขายสินค้า และบริการ และผู้นำเข้า เป็นต้น

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาภาษีสรรพสามิตในหลักการทางเศรษฐศาสตร์ ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่บิดเบือนกลไกของตลาด เนื่องจากการบิดเบือนข้อมูลราคาของสินค้าหรือบริการ เพียงเพราะภาครัฐต้องการจำกัดการบริโภคของสินค้าและบริการด้วยเหตุผลพิเศษ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อกลไกของตลาดในการผลิตสินค้าและให้บริการ ที่ไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคโดยแท้จริง อาจทำให้ผู้บริโภคมีการตอบสนองต่อสินค้าและบริการดังกล่าวของผู้บริโภคมีแนวโน้มลดลง อันมีสาเหตุมาจากราคาสินค้าที่แพงขึ้น นอกจากนี้ ทำให้ผู้บริโภคแบกรับราคาสินค้าและบริการในราคาที่สูงกว่าปกติ ที่มีสาเหตุมาจากการแทรกแซงราคาของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต แท้จริงแล้วเป็นการจำกัดการบริโภคด้วยเหตุผลพิเศษ การกระทำดังกล่าวก็ย่อมถือว่าเป็นการกระทำเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิต

2.2.2 หลักการและแนวคิดทางภาษีสรรพสามิต

เมื่อทราบถึงคำนิยามในข้อ 2.2.1 ไปแล้ว จะเห็นได้ว่า ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่ถูกกำหนดขึ้นด้วยเหตุผลพิเศษบางประการตามที่ภาครัฐต้องการ แต่การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจะมีหลักการและแนวคิดที่ถูกสอดแทรกอยู่ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ศึกษาสามารถจำแนกพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(1) จัดเก็บจากการบริโภค หรืออุปโภค

ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่า ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีฐานการบริโภค จึงส่งผลให้มีการจัดเก็บภาษีจากการบริโภค หรืออุปโภคสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ หรือนำเข้าจากต่างประเทศของประชาชน อาทิ บุหรี่ สุรา ยาสูบ รถยนต์ และสถานบันเทิง เป็นต้น

(2) ผู้รับภาระภาษีที่แท้จริง คือ ผู้บริโภค หรือผู้อุปโภคหน่วยสุดท้าย

สืบเนื่องจากภาครัฐต้องการความสะดวกในการบริหารงานจัดเก็บภาษี จึงมีการวางหลักตัวบทกฎหมายให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการ หรือผู้นำเข้า หรือบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด เป็นผู้เสียภาษี แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เสียภาษีตามตัวบทกฎหมายสามารถผลักภาระภาษีที่ชำระแล้วให้กับผู้บริโภค หรือผู้อุปโภคได้ โดยผ่านมูลค่าของสินค้าและบริการ จะเห็นได้ว่าผู้แบกรับภาระภาษีที่แท้จริง คือ ผู้บริโภค หรือผู้อุปโภค ดังนั้น ภาษีสรรพสามิตนอกจากจะเป็นภาษีฐานการบริโภคแล้ว ยังมีลักษณะเป็นภาษีทางอ้อมอีกด้วย

(3) มีการใช้อัตราภาษีตามปริมาณและตามมูลค่า

ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต วางหลักไว้ว่า “ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้นำเข้า ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ หรือผู้อื่นที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี มีหน้าที่เสียภาษีตามมูลค่าหรือตามปริมาณของสินค้าหรือบริการ หรือทั้งตามมูลค่าและตามปริมาณของสินค้าหรือบริการนั้น ไม่เกินอัตราที่ระบุไว้ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตท้ายพระราชบัญญัตินี้ที่ใช้อยู่ในเวลาที่ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น”⁹ จะเห็นได้ว่า ภาษีสรรพสามิตมีการใช้อัตราภาษีตามปริมาณ (Specific Tax) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากฐานปริมาณของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกกำหนดให้เป็นฐานภาษี และอัตราภาษีตามมูลค่า (Ad Valorem Tax) เป็นหลักการจัดเก็บภาษีตามมูลค่าที่ใช้กับสิ่งที่มีมูลค่า¹⁰

(4) มีการจัดเก็บภาษีเพียงทอดเดียว

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าและบริการบางประเภท โดยมีเหตุผลพิเศษ ซึ่งมีการจัดเก็บภาษีเพียงทอดเดียว ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการขายสินค้าและบริการ อาทิ งานระหว่างทำ สินค้าสำเร็จรูป และค่าธรรมเนียมใบอนุญาต เป็นต้น ซึ่งจะมีการจัดเก็บจากผู้ประกอบอุตสาหกรรม หรือผู้ประกอบกิจการสถานบริการ หรือผู้นำเข้า หรือบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด

(5) จัดสรรรายได้ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 15 การจัดเก็บเงินภาษีเพิ่มขึ้นเพื่อราชการส่วนท้องถิ่น แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต วางหลักไว้ว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ให้จัดสรรให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด¹¹ สาเหตุมาจากภาครัฐต้องการนำรายได้จากภาษีดังกล่าวไปช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดียิ่งขึ้น

2.2.3 วัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิต

ส่วนใหญ่วัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิตถูกพิจารณาว่ามีการจัดเก็บ เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ภาครัฐเพื่อใช้ในการบริหารจัดการประเทศ อาทิ ด้านความมั่นคง ด้านการศึกษา และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แต่นอกจากการสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐแล้ว ภาษีสรรพสามิตยังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างของประชาชนให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ไม่เป็นการบังคับประชาชนในลักษณะเป็นการห้ามด้วยอำนาจของกฎหมาย¹² กล่าวคือ การใช้หลักการและแนวคิดของภาษี

⁹ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

¹⁰ กฤษรัตน์ ศรีสว่าง, *กฎหมายภาษีสรรพสามิต*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564), หน้า 19.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20

¹² เขมภักดิ์ ทฤษฎีคุณ, *การใช้ภาษีเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม* [ออนไลน์], 2563, แหล่งที่มา:

<https://pridi.or.th/th/content/2020/12/548> [19 กันยายน 2564]

สรรพสามิตนั้น สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างของประชาชนได้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง อันไม่เป็นการบังคับประชาชนด้วยอำนาจทางกฎหมาย แต่จะเป็นการบิดเบือนกลไกด้านราคาสินค้าและบริการแทน โดยประชาชนจะต้องแบกรับราคาสินค้าและบริการในราคาที่สูงกว่าปกติ ซึ่งมาจากการแทรกแซงราคาของภาครัฐด้วยเหตุผลพิเศษบางประการตามนโยบาย ณ ขณะนั้น อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้ ความรุนแรงของราคาจะมาก หรือน้อยขนาดไหนนั้น ขึ้นอยู่กับภาครัฐต้องการใช้อำนาจ เพื่อปรับสภาพสังคม หรือพฤติกรรมของประชาชนให้อยู่ในลักษณะใด

อย่างไรก็ดี สินค้าและบริการแต่ละประเภทนั้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามนโยบายของภาครัฐว่าต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนให้ไปในทิศทางใด อาทิ ในอดีตภาครัฐต้องการจัดเก็บภาษีจากน้ำมันเชื้อเพลิงด้วยเหตุผลที่ได้รับประโยชน์เป็นพิเศษจากกิจการของรัฐบาล แต่ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนการเก็บภาษีสรรพสามิตน้ำมันเชื้อเพลิงด้วยเหตุผลที่มีผลกระทบต่อทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม¹³ ซึ่งอนุมานได้ว่าหากน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทใดมีลักษณะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศก็จะมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราที่ต่ำกว่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

2.2.4 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดีของประชาชน

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยส่วนใหญ่จะมีเหตุผลหลักอยู่ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก สินค้าและบริการบางประเภทหากปล่อยให้ประชาชนบริโภคมากเกินไปอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน

ประการที่สอง สินค้าและบริการบางประเภทมีต้นทุนทางสังคมที่ทำให้ภาครัฐต้องใช้ทรัพยากรอย่างมาก เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมที่ตามมา เช่น การดื่มสุรามากเกินไปทำให้เกิดปัญหาครอบครัว อุบัติเหตุบนท้องถนน และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ตัวอย่างสินค้าที่เข้าตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ อาทิ สุรา ยาสูบ และสนามแข่งม้า เป็นต้น ดังนั้น สินค้าและบริการที่เข้าข่ายหลักเกณฑ์ข้างต้น ก็ควรมีการจัดเก็บภาษีในอัตราที่พิเศษกว่าสินค้าและบริการตามท้องตลาดทั่วไป

¹³ เรื่องเดียวกัน

2.2.5 ผู้เสียภาษีสรรพสามิต

ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ได้วางหลักไว้ว่า “ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้นำเข้า ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ หรือผู้อื่นที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี...”¹⁴ ทั้งนี้ หากสังเกตคำนิยามตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ได้วางหลักไว้ดังต่อไปนี้

“ผู้ประกอบอุตสาหกรรม” หมายความว่า เจ้าของโรงอุตสาหกรรม และให้หมายความรวมถึงผู้จัดการหรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของโรงอุตสาหกรรมด้วย

“ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ” หมายความว่า เจ้าของสถานบริการ และให้หมายความรวมถึง ผู้จัดการหรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานบริการด้วย

“ผู้นำเข้า” หมายความว่า ผู้นำของเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

อย่างไรก็ดี ตามมาตรา 16 ประกอบคำนิยามตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ ภาษีสรรพสามิต คำว่า ผู้เสียภาษีหรือผู้มีหน้าที่เสียภาษี หมายถึง เจ้าของโรงอุตสาหกรรม หรือเจ้าของสถานบริการ หรือผู้นำเข้า หรือผู้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหมายรวมถึงผู้จัดการหรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานเป็นผู้เสียภาษี พร้อมทั้ง ต้องมีการจดทะเบียนสรรพสามิตตามแบบที่อธิบดีกำหนดก่อนวันเริ่มผลิต หรือเริ่มนำเข้าสินค้า หรือเริ่มให้บริการ นอกจากนี้ ผู้เสียภาษีดังกล่าว นั้น สามารถผลักภาระภาษีไปสู่ผู้บริโภคได้

ทั้งนี้ ตามหลักการและแนวคิดทางภาษีสรรพสามิต ผู้เสียภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงมีเพียง 2 บุคคลเท่านั้น คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และผู้นำเข้า เนื่องจากการบริโภคกัญชาและกัญชงที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพได้นั้น จะต้องมีการบริโภคผ่านระบบทางเดินอาหาร อาทิ การรับประทาน การดื่ม และการสูบ เป็นต้น ดังนั้น ผู้ศึกษาใคร่ขอกล่าวถึงผู้เสียภาษีที่เกี่ยวข้องกับเอกัตศึกษาเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

องค์ประกอบของการเป็นผู้เสียภาษีในส่วนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนั้น จะต้องเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลไม่ว่าจะสัญชาติใดก็ตามที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งเป็นเจ้าของผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของโรงอุตสาหกรรม และจดทะเบียนสรรพสามิตตามแบบที่อธิบดีกำหนดก่อนวันเริ่มผลิต สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

¹⁴ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ผู้ประกอบการ	องค์ประกอบความเป็นผู้ประกอบการ
คำนิยามตามมาตรา 16 ประกอบมาตรา 4	1. บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล
	2. เป็นเจ้าของ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่น ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของโรงอุตสาหกรรม
	3. ประกอบกิจการเป็นธุรกิจ
	4. การจดทะเบียนภาษีสรรพสามิต

ตารางที่ 2 สรุปองค์ประกอบความเป็นผู้ประกอบการ

ที่มา หนังสือกฎหมายภาษีสรรพสามิต

(2) ผู้นำเข้า

องค์ประกอบของการเป็นผู้เสียภาษีในส่วนของผู้นำเข้านั้น จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งเป็นเจ้าของ ผู้ครอบครอง หรือผู้มีส่วนได้เสียในของใดๆ นับตั้งแต่เวลาที่นำของนั้นเข้ามาในประเทศไทยจนถึงเวลาที่เจ้าพนักงานศุลกากรได้ส่งมอบให้ไปโดยถูกต้องพ้นจากอากรขาของพนักงานศุลกากร ทั้งนี้ของที่นำเข้านั้นจะต้องมีการระบุไว้ในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตถึงจึงจะมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีจากของเหล่านั้น และจดทะเบียนสรรพสามิตตามแบบที่อธิบดีกำหนดสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ผู้ประกอบการสถานบริการ	องค์ประกอบความเป็นผู้ประกอบการสถานบริการ
คำนิยามตามมาตรา 16 ประกอบมาตรา 4	1. บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล
	2. เป็นเจ้าของ ผู้ครอบครอง หรือผู้มีส่วนได้เสียในของใดๆ นับตั้งแต่เวลาที่นำของนั้นเข้ามาในประเทศไทยจนถึงเวลาที่เจ้าพนักงานศุลกากรได้ส่งมอบให้ไปโดยถูกต้องพ้นจากอากรขาของพนักงานศุลกากร
	3. ของที่นำเข้านั้นจะต้องมีการระบุไว้ในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต
	4. การจดทะเบียนภาษีสรรพสามิต

ตารางที่ 3 สรุปองค์ประกอบความเป็นผู้นำเข้า

ที่มา หนังสือกฎหมายภาษีสรรพสามิต

2.2.6 ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต

ผู้เสียภาษีสรรพสามิต ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการสถานบริการ หรือผู้นำเข้า หรือผู้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด จะต้องเสียภาษีตามบัญชีพิกัดอัตราภาษี

สรรพสามิต โดยผู้เสียภาษีสรรพสามิตจะเกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ต่อเมื่อเกิดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต

อย่างไรก็ดี ความรับผิดอันจะต้องเสียภาษี หมายถึง จุด หรือช่วงเวลา หรือเหตุการณ์ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียภาษีเกิดสิทธิและหน้าที่ อาทิ สิทธิในการผลักภาระภาษีไปสู่ผู้บริโภคเมื่อมีการบริโภคสินค้า สิทธิในการขอคืนภาษี และสิทธิการลดหย่อนภาษี เป็นต้น ส่วนหน้าที่นั้น อาทิ หน้าที่ในการชำระภาษี หน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการ และหน้าที่จัดทำเอกสาร เป็นต้น

ทั้งนี้ สามารถสรุปใจความได้ว่า ผู้ประกอบอุตสาหกรรม หรือผู้ประกอบการสถานบริการ หรือผู้นำเข้า หรือผู้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีฐานะเป็นผู้เสียภาษีสรรพสามิตจะต้องเสียภาษีตามบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต อันจะเกิดสิทธิและหน้าที่หรือความรับผิดอันจะต้องเสียภาษี ก็ต่อเมื่อผู้เสียภาษีเข้าข่าย ณ จุด หรือช่วงเวลา หรือเหตุการณ์ที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม กฎหมายและกฤษฎีกาจะเกิดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตได้นั้น จะต้องนำพีชคณิตดังกล่าวผลิตเป็นสินค้าเพื่อนำมาบริโภคเท่านั้น ดังนั้น ผู้ศึกษาใคร่ขอกล่าวถึงกรณีที่เป็นสินค้าที่มีความเกี่ยวข้องกับเอกัตศึกษาเท่านั้น กล่าวคือ ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้ามักจะเชื่อมโยงกับสถานที่ อาทิ สถานที่จัดเก็บสินค้า สถานที่ผลิตสินค้า และสถานที่จัดส่งสินค้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับหลักความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มอีกด้วย ซึ่งสามารถจำแนกตามสถานที่ตั้งได้ 2 ประเภทดังต่อไปนี้

(1) สินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ณ โรงอุตสาหกรรม

โดยทั่วไปแล้วสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยที่เข้าข่ายเสียภาษีสรรพสามิตมักจะผลิตโดยผู้ประกอบอุตสาหกรรมในโรงอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถจำแนกได้อีก 3 แบบดังนี้

(1.1) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นในเวลาที่น่าสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรม

ตามมาตรา 21 (1) (ก) แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ได้วางหลักไว้ว่า “ถ้าสินค้าอยู่ในโรงอุตสาหกรรม ให้ถือว่าความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นในเวลาที่น่าสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรม เว้นแต่เป็นการนำสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรมไปเก็บไว้ในคลังสินค้าทัณฑ์บน คลังสินค้าทัณฑ์บนตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เขตปลอดอากร หรือเขตประกอบการเสรี...”¹⁵ จะเห็นได้ว่า การที่นำสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรมแล้ว จะเกิดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต เพราะถือว่าเป็นการจัดส่งสินค้าให้กับผู้บริโภค แม้ในบางกรณียังจัดส่งไปไม่ถึงผู้บริโภค หน่วยสุดท้ายก็ตาม อาทิ การจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางก็ถือว่าเป็นการจัดส่งให้กับผู้บริโภคอันก่อให้เกิดความรับผิดที่จะต้องเสียภาษีสรรพสามิต เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม หากมีการนำสินค้าหรือย้ายสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรมไปจัดเก็บไว้ที่คลังสินค้าทัณฑ์บน คลังสินค้าทัณฑ์บนตามกฎหมาย

¹⁵ มาตรา 21 (1) (ก) แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ว่าด้วยศุลกากร เขตปลอดอากร หรือเขตประกอบการเสรี ก็ยังไม่เกิดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต แม้จะมีการเคลื่อนย้ายสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรมก็ตาม

(1.2) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าไปใช้ภายในโรงอุตสาหกรรม

ตามมาตรา 21 (1) (ก) แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ได้วางหลักไว้ว่า “...ถ้าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือบุคคลใดนำสินค้าดังกล่าวไปใช้ภายในโรงอุตสาหกรรมก็ให้ถือว่าเป็นการนำสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรม” จะเห็นได้ว่า แม้จะไม่มีมีการเคลื่อนย้ายสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรม แต่นำสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายภาษีสรรพสามิตตามพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตไปใช้ภายในโรงอุตสาหกรรม ก็ให้ถือว่าเป็นการบริโภคสินค้าอันก่อให้เกิดความรับผิดที่จะต้องเสียภาษีสรรพสามิต

(1.3) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ตามมาตรา 21 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต วางหลักไว้ว่า “ในกรณีที่มีความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามหมวด 4 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากรไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเกิดขึ้นก่อนนำสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรม...ให้ถือว่าความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีทั้งหมดเกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม”¹⁶ จะเห็นได้ว่า หากเกิดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในกรณีสินค้า ก่อนการนำสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรม ให้ถือว่าเป็นการบริโภค อันก่อให้เกิดความรับผิดที่จะต้องเสียภาษีสรรพสามิต ซึ่งความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น เกิดขึ้นเมื่อส่งมอบสินค้า เว้นแต่จะมีการโอนกรรมสิทธิ์ หรือได้รับการชำระราคา หรือออกใบกำกับภาษีก่อนการส่งมอบสินค้า อย่างไรก็ตาม หากมีเหตุการณ์ที่เข้าเงื่อนไขความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นแล้วนั้น ก็จะส่งผลให้ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นไปพร้อมกันด้วย

(2) สินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยแต่จัดเก็บ ณ สถานที่ตามที่กฎหมายกำหนด

การที่นำสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยไปจัดเก็บไว้ในสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ถือได้ว่าสินค้านั้นยังส่งไปไม่ถึงผู้บริโภคตามเหตุแห่งกฎหมายกำหนด หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการยืดระยะเวลาของการเกิดสิทธิและหน้าที่ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต ซึ่งสามารถจำแนกได้อีก 3 แบบดังนี้

(2.1) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าออกจากสถานที่ตามกฎหมายกำหนด

ตามมาตรา 21 (1) (ข) แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ได้วางหลักไว้ว่า ถ้าสินค้าเก็บอยู่ ณ สถานที่ตามที่กฎหมายกำหนด ให้ถือว่าความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นในเวลา

¹⁶ มาตรา 21 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ที่นำสินค้าออกจากสถานที่นั้น แต่หากมีการขนส่งกลับไปจัดเก็บไว้ที่โรงอุตสาหกรรม หรือสถานที่ ตามที่กฎหมายกำหนดก็ยังไม่เกิดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต กล่าวคือ ถ้าสินค้าถูก เคลื่อนย้ายออกจากสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดแล้วนั้น จะถือว่าความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษี สรรพสามิตเกิดขึ้นในเวลาที่นำสินค้าออกจากสถานที่ดังกล่าว แต่หากมีการเคลื่อนย้ายสินค้าไปเก็บไว้ ที่โรงอุตสาหกรรม หรือสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่าการบริโภคสินค้ายังไม่เกิดขึ้นและความ รับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตก็ยังไม่เกิดขึ้นด้วย

(2.2) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าไปใช้ภายในสถานที่ตามที่ กฎหมายกำหนด

ตามมาตรา 21 (1) (ข) แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ได้วางหลักไว้ว่า ถ้ามีการนำสินค้า ที่จัดเก็บไว้ในสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดไปใช้ในสถานที่ดังกล่าวให้ถือว่าความรับผิดในอันจะต้อง เสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้น กล่าวคือ หากมีการนำสินค้าที่จัดเก็บไว้ในสถานที่ตามที่กฎหมาย กำหนดไปใช้ในสถานที่ดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการบริโภคทันทีและก่อให้เกิดความรับผิดในอันจะต้อง เสียภาษีสรรพสามิต

(2.3) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดในอัน จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

หากเกิดความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในกรณีสินค้า ก่อนการนำสินค้าออกจากสถานที่ ตามที่กฎหมายกำหนด ให้ถือว่าเป็นการบริโภค อันก่อให้เกิดความรับผิดที่จะต้องเสียภาษีสรรพสามิต ซึ่งความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น เกิดขึ้นเมื่อส่งมอบสินค้า เว้นแต่จะมีการโอน กรรมสิทธิ์ หรือได้รับการชำระราคา หรือออกไปกำกับภาษีก่อนการส่งมอบสินค้า ก็ให้ความรับผิดใน อันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

(3) กรณีสินค้านำเข้า

เป็นการนำเข้าของหรือสินค้าที่มีได้มีการผลิตในประเทศไทย แต่มีการนำเข้ามาในประเทศไทย ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติศุลกากร ซึ่งสามารถจำแนกได้อีก 3 แบบดังนี้

(3.1) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับความรับผิดในอัน จะต้องเสียภาษีศุลกากร

ในการนำเข้าสินค้าหรือของตามกฎหมายภาษีสรรพสามิตจะเกิดความรับผิดในอันจะต้องเสีย ภาษีต่อเมื่อเกิดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีศุลกากร ตามมาตรา 13 วรรคสอง และมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร อาทิ ตามมาตรา 50 (2) วางหลักไว้ว่า “การนำของเข้าทางบก ให้ถือว่าเป็นอันสำเร็จเมื่อยานพาหนะที่นำของเข้ามานั้นได้เข้ามาถึงเขตด่านพรมแดน ส่วนการส่งของออกทาง บก ให้ถือว่าเป็นอันสำเร็จเมื่อยานพาหนะที่จะส่งของออกนั้นได้ออกจากเขตด่านพรมแดนเพื่อไปจาก

ราชอาณาจักร”¹⁷ จะเห็นได้ว่า ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีศุลกากรโดยการนำเข้าทางบกจะเกิดขึ้นตามมาตรา 50 (2) ดังนั้น จึงทำให้ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตในการนำของเข้าทางบกเกิดขึ้นพร้อมกับภาษีศุลกากร

(3.2) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าออกจากสถานที่ตามที่กำหนด

กรณีที่สินค้านำเข้าไปจัดเก็บไว้ในคลังสินค้าทัณฑ์บน เขตปลอดอากร หรือเขตประกอบการค้าเสรี ให้ถือว่าความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าออกจากสถานที่ดังกล่าว

(3.3) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าไปใช้ภายในสถานที่ตามที่กำหนด

กรณีที่สินค้านำเข้าไปจัดเก็บไว้ในคลังสินค้าทัณฑ์บน เขตปลอดอากร หรือเขตประกอบการค้าเสรี ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าไปใช้ภายในสถานที่ดังกล่าว

2.2.7 วิธีการคำนวณภาษีสรรพสามิต

ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ได้วางหลักว่า “ให้ผู้เสียภาษี คือ ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้นำเข้า ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ หรือผู้อื่นที่กฎหมายกำหนด มีหน้าที่จะต้องเสียภาษีตามมูลค่า หรือตามปริมาณ หรือทั้งตามมูลค่าและตามปริมาณ ซึ่งจะต้องไม่เกินอัตราภาษีที่ระบุไว้ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต”¹⁸ ดังนั้น จากมาตราข้างต้นสามารถจำแนกวิธีการคำนวณภาษีสรรพสามิตหลักๆ ได้ 2 วิธี คือ วิธีการคำนวณภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า และวิธีการคำนวณภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ ซึ่งมีการจัดเก็บไม่เกินอัตราภาษีที่ระบุไว้ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต อาทิ พิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตว่าด้วยเรื่อง ยาสูบมีการกำหนดให้สามารถจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าไม่เกินอัตราร้อยละ 90 และตามปริมาณไม่เกินหน่วยละ 5 บาท และพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตว่าด้วยเรื่อง สุราแช่ชนิดเบียร์มีการกำหนดให้สามารถจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าไม่เกินอัตราร้อยละ 30 และตามปริมาณไม่เกินหน่วยละ 3,000 บาท เป็นต้น จะเห็นได้ว่าหากเป็นสินค้าที่ภาครัฐต้องการจำกัดการบริโภคด้วยวัตถุประสงค์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพนั้น พิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตจะอนุญาตให้จัดเก็บภาษีได้ทั้งตามปริมาณและตามมูลค่า

¹⁷ มาตรา 50 (2) แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560

¹⁸ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560

บทที่ 3

ความสำคัญของกัญชาและกัญชงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทยและ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในอดีตหลักฐานชิ้นแรกที่ถูกค้นพบว่กัญชาและกัญชงมีตัวตนอยู่ในไทยนั้น คือ บันทึกของราชทูตฝรั่งเศสที่มีนามว่าลาลูแบร์ ซึ่งได้บรรยายถึงอุปกรณ์สูบยาของแขกมัวร์ที่เรียกว่า มอระกู่ จึงถูกสันนิษฐานว่าอาจมีการใช้สูบพืชชนิดดังกล่าวร่วมด้วย ต่อมาก็มีการค้นพบหลักฐานอีกชิ้นที่มีการบริโภคกัญชาและกัญชงในเชิงการแพทย์ คือ ตำหรับยาของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่เรียกว่า โอสถพระนารายณ์ จนกระทั่งมาถึงยุคที่วรรณกรรมไทยเฟื่องฟู ก็มีนักประพันธ์รายหนึ่งชื่อว่า สุนทรภู่ ที่เป็นผู้ประพันธ์นิราศเมืองแกลง ซึ่งนิราศนี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่บริโภคกัญชาและกัญชงในเชิงสันตนาการ ที่ได้รับความนิย้อย่างแพร่หลายโดยมิได้มีกฎหมายห้ามไว้

อย่างไรก็ดี เมื่อระยะเวลาผ่านไป สภาพสังคมและค่านิยมของคนได้เปลี่ยนแปลงไปจนทำให้กัญชาและกัญชงถูกตราว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่าพิสมัยหรือน่าอัปอาย อันสังเกตได้ชัดเจนจากเอกสารที่มีชื่อว่า วชิรญาณวิเศษ เล่ม 5 แผ่น 11 ปัญหาขัดข้องที่ 61 ได้มีใจความว่าการเสพกัญชาและกัญชงเป็นสิ่งที่น่าอัปอายจำต้องหลบซ่อนในการเสพ ประกอบกับในหนังสือสมบััติของผู้ตีก็มีการเขียนระบุไว้ว่าผู้ที่เสพกัญชาและกัญชงเป็นผู้ที่ไม่มีความเป็นผู้ดีอยู่จึงทำให้ภาพลักษณ์ของพืชชนิดดังกล่าว ที่มีความสนุกสนานในช่วงแรกๆ นั้น กลับกลายเป็นสิ่งที่น่าอัปอายหรือสิ่งที่มีตาดำนับตั้งแต่ค่านิยมนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไป

จนกระทั่งในปัจจุบัน เมื่อวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ได้ก้าวหน้าขึ้น มนุษย์จึงเล็งเห็นประโยชน์จากสารเคมีที่มีอยู่ในกัญชาและกัญชงที่สามารถนำมารักษาและบำบัดโรค หรือสร้างความสนุกสนานและผ่อนคลาย จึงทำให้กัญชาและกัญชงถูกเปลี่ยนบริบทอีกครั้ง คือ ประชาชนสามารถบริโภคกัญชงได้ทั้งเชิงการแพทย์และเชิงสันตนาการ แต่บริโภคกัญชาได้เฉพาะเชิงการแพทย์เท่านั้น ซึ่งพืชทั้งสองชนิดต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้อ่านทราบถึงหลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรและภาษีสรรพสามิตในบทที่ 2 แล้วนั้น จะต้องทราบก่อนว่าความสำคัญของกัญชาและกัญชงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทยเป็นอย่างไร และมีเหตุจูงใจอันใดที่ทำให้เกิดเอกัตศึกษานี้ขึ้นสามารถเรียบเรียงได้ดังนี้

3.1 ค่านิยมของกัญชาและกัญชง

ค่านิยมของกัญชาและกัญชงนั้น หากมองผิวเผินจะมีลักษณะที่ค่อนข้างเหมือนกันและแบ่งแยกออกจากกันได้ยาก แต่อย่างไรก็ดี ก็สามารถจำแนกความแตกต่างค่านิยมระหว่างกัญชาและ

กัญชงได้ ซึ่งผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างคำนิยามของนักวิชาการในประเทศไทย หน่วยงานของภาครัฐ และ หน่วยงาน หรือนักวิชาการในต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ดร. ภญ. ผกาทิพย์ รื่นระเริงศักดิ์ ได้นิยามกัญชาไว้ว่า “กัญชา คือ พืชในวงศ์ Cannabidaceae ซึ่งสายพันธุ์ที่พบได้มากที่สุดประกอบด้วย 3 สาย คือ Cannabis sativa, Cannabis indica และ Cannabis ruderalis สำหรับสายพันธุ์ที่พบมากในประเทศไทยจะเป็นสายพันธุ์ Cannabis sativa ซึ่งสามารถเจริญเติบโตได้ดีในลักษณะอากาศแบบร้อนชื้น ทั้งนี้ กัญชามีส่วนประกอบของสารเคมีมากกว่า 450 ชนิด โดยมากกว่า 60 ชนิดเป็นสารกลุ่มแคนนาบินอยด์ (cannabinoids) มีองค์ประกอบหลักคือ THC และสารชนิดอื่นในกลุ่มเดียวกัน เช่น Cannabinol (CBN), Cannabidiol (CBD), Cannabichrome (CBC), Cannabigerol (CBG) เป็นต้น”¹⁹

กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้นิยามกัญชาไว้ว่า “กัญชา คือ พืชล้มลุกจำพวกหญ้า ต้นสูงประมาณ 2-4 ฟุต ใบแตกเป็นแฉกคล้ายใบมันสำปะหลังหรือใบละหุ่ง ริมใบทุกแฉกมีลักษณะเป็นจักๆ ใบหนึ่งมีราว 5-8 แฉก ในก้านเดียวกัน ออกดอกตามง่ามกิ่งก้าน จัดอยู่ในกลุ่มยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ นอกจากนี้ในกัญชายังมีสารเคมี cannabinoids อยู่จำนวนหนึ่ง โดยสารสำคัญในกลุ่มนี้ที่เชื่อว่าออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท คือ d9- tetrahydrocannabinol (THC) และสารดังกล่าวจัดอยู่ในกลุ่มวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในประเภท 1 ตาม พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท”²⁰

National Institute on Drug Abuse ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นิยามกัญชาไว้ว่า “กัญชา คือ พืชที่มีส่วนของดอกสีเขียวปนเทา ซึ่งมนุษย์นิยมนำไปสูบในลักษณะคล้ายบุหรี่ หรือชงในลักษณะคล้ายชา แต่บางรายใช้เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหาร อาทิ บราวน์ คูกี้ และลูกอม เป็นต้น นอกจากนี้ กัญชายังเป็นพืชที่ประกอบด้วยสารเคมีที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท ซึ่งสารเคมีหลักที่มีฤทธิ์ดังกล่าวเรียกว่า delta-9-tetrahydrocannabinol (THC)”²¹

จากคำนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กัญชา คือ พืชล้มลุกในวงศ์ตระกูล Cannabidaceae มีการเจริญเติบโตได้ดีในอากาศร้อนชื้น มีลักษณะทางกายภาพที่เห็นได้ชัดเจน อาทิ ลำต้นสูงประมาณ 2 – 4 ฟุต ใบแตกเป็นแฉกคล้ายใบมันสำปะหลัง และออกดอกตามง่ามกิ่ง เป็นต้น ซึ่งตัวกัญชานี้ประกอบด้วยสารเคมีมากกว่า 450 ชนิด โดยมากกว่า 60 ชนิดเป็นสารกลุ่มแคนนาบินอยด์

¹⁹ ผกาทิพย์ รื่นระเริงศักดิ์, กัญชากับการรักษาโรค [ออนไลน์], 2562, แหล่งที่มา:

<https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/453/%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%B2/> [24 ตุลาคม 2563]

²⁰ กองควบคุมวัตถุเสพติด, กัญชา (Cannabis) [ออนไลน์], 2563, แหล่งที่มา:

<https://www.fda.moph.go.th/sites/Narcotics/SitePages/ViewAcademic.aspx?IDitem=1> [10 ตุลาคม 2564]

²¹ National Institute on Drug Abuse, Marijuana Research Report What is marijuana? [Online], 2020, Available from:

<https://www.drugabuse.gov/publications/research-reports/marijuana/what-marijuana> [2021, October 10]

(cannabinoids) ทั้งนี้ มีสารเคมีหลัก คือ delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) ที่มีฤทธิ์ต่อจิตและประสาท นอกจากนี้ มีบุคคลบางกลุ่มนิยมนำไปสูบ หรือขงตี๋มเป็นน้ำชา และนำไปประกอบอาหาร โดยใช้กัญชาเป็นวัตถุดิบ อาทิ บราวน์ คูกี้ และลูกอม เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เมื่อทราบถึงค่านิยมของกัญชาแล้ว ในประเทศไทยยังมีพืชอีกชนิดที่กำลังได้รับความนิยม หรือได้รับการผลักดันจากรัฐบาลให้เป็นพืชเศรษฐกิจ คือ กัญชง หรือเฮมพ์ ซึ่งผู้ศึกษาใคร่ขอรวบรวมค่านิยมของกัญชง หรือเฮมพ์ ไว้ดังต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรองแก้ว ทิพย์ศักดิ์ ได้นิยามกัญชงไว้ว่า “กัญชง คือ พืชที่มีลักษณะเหมือนกัญชาที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa* L. และเป็นพืชในวงศ์ Cannabidaceae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับ กัญชา นอกจากนี้ มีองค์ประกอบสำคัญหลักๆ ที่พบในพืชตระกูลนี้ คือ สารในกลุ่มคานนาบินอยด์ (Cannabinoids) และยังมีสารเคมีที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ delta-9-tetrahydrocannabinol (THC)”²²

ตามประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง กำหนดลักษณะกัญชง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 13 (6/4) และมาตรา 26/2 (2) แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ได้นิยามกัญชงไว้ว่า “กัญชง คือ พืชที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa* L. subsp. *sativa* อันเป็นชนิดย่อยของพืชกัญชา (*Cannabis sativa* L.) ที่มีสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol, THC) ในใบและช่อดอกไม่เกินร้อยละ 1.0 ต่อน้ำหนักแห้ง”²³

Assistant Professor Renée Johnson ได้นิยามกัญชงไว้ว่า “กัญชง คือ พืชในวงศ์ Cannabidaceae สายพันธุ์ *Cannabis sativa* L. ซึ่งเป็นพืชที่จัดอยู่ในวงศ์และสายพันธุ์เดียวกับกัญชา นอกจากนี้ ยังมีสารเคมีหลักที่มีชื่อว่า delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) เช่นเดียวกัน”²⁴

จากค่านิยมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กัญชง คือ พืชวงศ์ตระกูล Cannabidaceae โดยมีสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol, THC) เป็นองค์ประกอบหลักเหมือนกับกัญชา แต่หากเจาะลึกลงไปกัญชงจะเป็นพืชย่อยของกัญชาที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa* L. subsp. *Sativa*

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า กัญชาและกัญชงเป็นพืชในวงศ์ตระกูลเดียวกันที่มีชื่อว่า Cannabidaceae โดยมี สารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol, THC) เป็นองค์ประกอบหลักที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน หรืออาจเรียกได้ว่ากัญชาและกัญชงมีลักษณะทางวิทยาศาสตร์และเคมีที่มีความใกล้เคียงกันก็ว่าได้

²² กรองแก้ว ทิพย์ศักดิ์, “เฮมพ์” พืชไม่ธรรมดา มีคุณค่าจากสารสกัดและเส้นใย [ออนไลน์], 2563, แหล่งที่มา: <http://www.ej.eric.chula.ac.th/content/6131/253> [10 ตุลาคม 2564]

²³ ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง กำหนดลักษณะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2562

²⁴ Renée Johnson, *Defining Hemp: A Fact Sheet* [Online], 2019, Available from: <https://sgp.fas.org/crs/misc/R44742.pdf> [2021, October 10]

3.2 ความแตกต่างระหว่างกัญชาและกัญชง

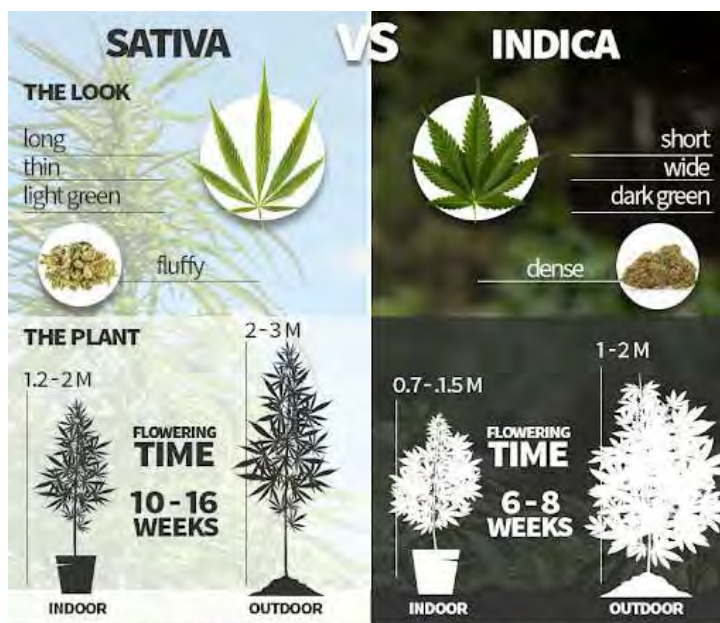
จากคำนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า กัญชาและกัญชงนั้น เป็นพืชในวงศ์ตระกูลเดียวกันและมีลักษณะทางวิทยาศาสตร์และเคมีที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตาม กัญชาและกัญชงนั้นหากศึกษาลึกลงไปจะพบว่า พืชทั้งสองชนิดมีความแตกต่างทางกายภาพและองค์ประกอบทางเคมี ซึ่งสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(1) ความแตกต่างทางกายภาพ

ความแตกต่างทางกายภาพนั้น จะเป็นความแตกต่างที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ไม่จำเป็นต้องใช้หลักการ หรือเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการจำแนก ซึ่งมีความแตกต่างดังนี้

(1.1) กัญชา ลักษณะของลำต้นจะสูงไม่เกิน 2 เมตร ในบางครั้งจะมีลักษณะเป็นพุ่มเตี้ยแตกกิ่งก้านมาก ลักษณะของใบจะเล็ก แคบ ยาว มีการเรียงตัวที่ชิดกัน ปล้องหรือข้อของใบไม่ยาวมาก มักมีสีเขียวถึงเขียวจัด ลักษณะของดอกจะเป็นพุ่มมีน้ำยางมากหากสัมผัสด้วยมือจะมีความเหนียวและติดมือหลังสัมผัสได้ และลักษณะของเส้นใยมีคุณภาพต่ำไม่เหมาะกับการนำมาผลิตสิ่งทอ

(1.2) กัญชง ลักษณะของลำต้นเรียวยาวสูงเกินกว่า 2 เมตร แตกกิ่งก้านน้อย ลักษณะของใบจะใหญ่ การเรียงตัวค่อนข้างห่าง มีปล้องหรือข้อของใบค่อนข้างยาว มักมีสีเขียวอมเหลือง ลักษณะของดอกจะเป็นพุ่มมีน้ำยางไม่มากและจะออกดอกเมื่อมีอายุประมาณ 4 เดือนหรือมากกว่านั้น และลักษณะของเส้นใยมีคุณภาพสูงเหมาะกับการนำมาผลิตสิ่งทอ

รูปที่ 1 ความแตกต่างระหว่างกัญชา (ภาพขวา) และกัญชง (ภาพซ้าย)

ที่มา สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) ความแตกต่างด้านองค์ประกอบทางเคมี

ความแตกต่างด้านองค์ประกอบทางเคมีนี้ จะเป็นความแตกต่างที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าต้องมีหลักการและเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการช่วยจำแนกความแตกต่าง ซึ่งจะมีความแตกต่างดังนี้

พืชทั้งสองชนิดมีสารเคมีที่เป็นองค์ประกอบหลัก คือ สาร THC (Tetrahydro- cannabinol) และสาร CBD (Cannabidiol) ทั้งนี้ ผู้ศึกษาสามารถสรุปคานิยามของสารเคมีทั้งสองชนิดไว้ดังต่อไปนี้

สาร THC หรือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล คือ สารที่ช่วยลดความเจ็บปวด ลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ ลดอาการคลื่นไส้²⁵ แต่ถ้าหากได้รับในปริมาณสารดังกล่าวที่มากเกินไปจะทำให้มีอาการมึนเมา เคลิ้ม ใจสั่น หน้ามืด เห็นภาพหลอน และรบกวนการรับรู้ของร่างกาย นอกจากนี้ หากใช้สาร THC ในปริมาณที่สูงอยู่เสมอจะทำให้เกิดภาวะติดต่อดังกล่าว อันทำให้ต้องมีการเพิ่มขนาดของสารเพื่อให้ได้ผลเท่าเดิม²⁶

สาร CBD หรือ แคนนาบิไดออล คือ สารที่นิยมใช้รักษาในทางการแพทย์ มีฤทธิ์ต้านอาการเมาเคลิ้มและอาการทางจิตที่เกิดจากสาร THC²⁷ นอกจากนี้ สารดังกล่าวไม่สามารถทำให้ติดต่อดังกล่าวหรือติดได้

อย่างไรก็ดี สารทั้งสองชนิดข้างต้นจะมีความเข้มข้นต่างกันขึ้นอยู่กับพื้นที่หรือกรรมวิธีในการเพาะปลูก ซึ่งหากต้องการใช้ในเชิงสันตนาการจะต้องมีกรรมวิธีในการเพาะปลูก เพื่อให้ได้สาร THC ที่สูง แต่ในทางกลับกันหากต้องการใช้ในทางการแพทย์จะต้องมีกรรมวิธีในการเพาะปลูก เพื่อให้ได้สาร CBD ที่สูง นอกจากนี้ องค์การการอนามัยโลก หรือ WHO ได้จัดให้สาร THC เป็นสารเสพติดที่มีโอกาสเสพติดได้หากนำไปใช้ในทางที่ผิด แต่มีประโยชน์หากนำไปใช้ทางการแพทย์ ส่วนสาร CBD นั้นไม่ได้มีการจัดประเภทไว้เป็นสารเสพติด²⁸ ซึ่งความแตกต่างด้านองค์ประกอบทางเคมีของพืชดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

(2.1) กัญชา มีสาร THC (Tetrahydrocannabinol) ร้อยละ 1-20 ต่อน้ำหนักแห้ง และมีสาร CBD (Cannabidiol) เทียบกับ THC จะมีปริมาณมากกว่า 2 เท่า

(2.2) กัญชง มีสาร THC (Tetrahydrocannabinol) ไม่เกินร้อยละ 1 ต่อน้ำหนักแห้ง และมีสาร CBD (Cannabidiol) เทียบกับ THC จะมีปริมาณน้อยกว่า 2 เท่า

²⁵ สหภูมิ ศรีสุเมะ, สังคมไทยทางไปของกัญชา, Health Station, ฉบับที่6 (กันยายน 2562): หน้า 8

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

จากความแตกต่างทั้งสองข้อข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า กัญชาและกัญชงแม้จะเป็นพืชในวงศ์ตระกูลเดียวกัน แต่ก็มีลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบด้านเคมีที่แตกต่างกัน สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะ	กัญชา	กัญชง
1. ลำต้น	สูงไม่เกิน 2 เมตร ในบางครั้งจะมีลักษณะเป็นพุ่มเตี้ยแตกกิ่งก้านมาก	เรียวยาวสูงเกินกว่า 2 เมตร แตกกิ่งก้านน้อย
2. ใบ	เล็ก แคบ ยาว มีการเรียงตัวที่ชิดกัน ปล้องหรือข้อของใบไม่ยาวมาก มักมีสีเขียวถึงเขียวจัด	ใหญ่ การเรียงตัวค่อนข้างห่าง มีปล้องหรือข้อของใบค่อนข้างยาว มักมีสีเขียวอมเหลือง
3. ดอก	เป็นพุ่มมีน้ำยางมากหากสัมผัสด้วยมือ จะมีความเหนียวและติดมือหลังสัมผัสได้	เป็นพุ่มมีน้ำยางไม่มาก
4. การผลิติดอก	อายุประมาณ 3 เดือน	อายุประมาณ 4 เดือนหรือมากกว่า
5. เส้นใย	มีคุณภาพต่ำไม่เหมาะกับการนำมาผลิตสิ่งทอ	มีคุณภาพสูงเหมาะกับการนำมาผลิตสิ่งทอ
6. THC	ร้อยละ 1-20 ต่อน้ำหนักแห้ง	ไม่เกินร้อยละ 1 ต่อน้ำหนักแห้ง
7. CBD	มากกว่า 2 เท่า	น้อยกว่า 2 เท่า

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกัญชาและกัญชง

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาและกัญชงในประเทศไทย

เมื่อระยะเวลาเปลี่ยนแปลงไป สภาพสังคม ค่านิยม วิทยาการ และเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเทศไทยมีการแบ่งแยกพืชที่อยู่ในวงศ์ตระกูลเดียวกันที่มีลักษณะค่อนข้างใกล้เคียงกัน ออกเป็น 2 ชนิด คือ กัญชาและกัญชง ผู้ศึกษาสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

(1) กัญชง

ในปัจจุบันกัญชงมีการบังคับใช้กฎกระทรวงว่าด้วยเรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2563 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ดังนี้

(1.1) เพื่อประโยชน์ตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ

(1.2) เพื่อการใช้ประโยชน์จากเส้นใยตามประเพณีวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิต และใช้ในครอบครัวเท่านั้น ทั้งนี้ มีพื้นที่ปลูกได้ครอบครัวละไม่เกิน 1 ไร่

- (1.3) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม
- (1.4) เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์
- (1.5) เพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์
- (1.6) เพื่อประโยชน์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์รับรอง

อย่างไรก็ดี การบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ มีเจตนารมณ์เพื่อต้องการส่งเสริมให้ผู้สามารถสามารถใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้น มีมาตรฐาน สามารถส่งออกได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการนำกัญชงไปใช้ในทางที่ผิดทั้งในเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์²⁹

(2) กัญชา

ในปัจจุบันตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กัญชายังถูกจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 แต่อย่างไรก็ดี ด้วยผลแห่งการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 กัญชาจึงสามารถกระทำได้ต่อไป

(2.1) กรณีจำเป็น เพื่อประโยชน์ของทางราชการ การแพทย์ การรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัยและพัฒนา ทั้งนี้ ให้รวมถึงการเกษตรกรรม พาณิชยกรรม วิทยาศาสตร์ หรืออุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ด้วย ซึ่งได้รับใบอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษก็สามารถผลิต นำเข้า หรือส่งออกได้

(2.2) กรณีที่เป็นการนำติดตัวเข้ามาใน หรือออกไปนอกราชอาณาจักรไม่เกินปริมาณที่จำเป็นสำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพ ให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

(2.3) กรณีมีไว้จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ไม่เกินปริมาณที่จำเป็นสำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา และครอบครองไม่เกินปริมาณที่จำเป็นสำหรับใช้ประจำในการปฐมพยาบาล หรือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในเรือ เครื่องบิน หรือยานพาหนะอื่นใดที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศที่ไม่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรก็ได้รับการยกเว้น แต่อย่างไรก็ดี หากมีปริมาณตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป จะต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายของพืชทั้งสองชนิดมีความแตกต่างกัน ซึ่งกัญชานั้น สามารถบริโภคในเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์ได้ ส่วนกัญชายังเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออก จำหน่าย หรือมี

²⁹ กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2563

ไว้ในครอบครอง เว้นแต่เป็นผู้ขออนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ หรือบริโภคเชิงการแพทย์เท่านั้น

3.4 ประโยชน์ของกัญชาและกัญชงในด้านสุขภาพ

เมื่อทราบถึง คำนียามในข้อ 3.1 และความแตกต่างระหว่างกัญชาและกัญชงในข้อ 3.2 แล้ว นั้น จะเห็นได้ว่ากัญชาและกัญชงมีสารเคมีที่เป็นประกอบหลัก คือ THC และ CBD เมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวิทยาการของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการตระหนักว่าพืชดังกล่าวสามารถ นำมาใช้ประโยชน์ด้านสุขภาพในเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์ได้ จึงมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ สอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปข้างต้น ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอยกตัวอย่างพอสังเขปดังต่อไปนี้

(1) ประโยชน์เชิงสันตนาการ

หากนำกัญชาและกัญชงมาใช้ประโยชน์เชิงสันตนาการ ส่วนใหญ่มักจะบริโภคโดยผ่านระบบ ทางเดินอาหาร อาทิ การสูบ หยดน้ำมันใต้ลิ้น และการประกอบอาหาร อย่างไรก็ตาม หากบริโภคกัญชา และกัญชงด้วยวิธีการดังกล่าวจะทำให้เกิดอาการคลื่น หัวเราะ มีความสุข ผ่อนคลาย และทำให้เจริญ อาหาร เป็นต้น ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากความร้อนในกรรมวิธีการบริโภค ซึ่งทำให้สาร THC ที่อยู่ในกัญชา และกัญชงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการบริโภคผ่าน ระบบทางเดินอาหารจึงทำให้เกิดอาการที่ได้ กล่าวมาแล้วข้างต้น

(2) ประโยชน์เชิงการแพทย์

(2.1) สาร THC

สาร THC นั้น เมื่อได้รับในปริมาณหรือขนาดที่เหมาะสมจะมีผลในการลดปวด ลดภาวะหดเกร็งของกล้ามเนื้อในผู้ป่วยโรคระบบประสาทจำเพาะบางชนิด ลดภาวะคลื่นไส้จากยาเคมีบำบัด มะเร็ง และใช้รักษาโรคลมชักที่รักษายากและโรคลมชักที่ดื้อต่อการรักษา เป็นต้น

(2.2) สาร CBD

สาร CBD นั้น เป็นสารเคมีที่มักจะใช้ควบคู่กับสาร THC เนื่องจากมีฤทธิ์ต่อต้านอาการเมาคลื่นและอาการทางจิตของสาร THC แต่ทั้งนี้ สารดังกล่าวสามารถลดอาการคลื่นไส้อาเจียนในผู้ป่วย ที่รับยาเคมีบำบัดเมื่อใช้ยามาตรฐานไม่ได้ผล ลดอาการเบื่ออาหารน้ำหนักลดในผู้ติดเชื้อ HIV และ ควบคุมอาการปวดเรื้อรัง เป็นต้น

3.5 โทษของกัญชาและกัญชงในด้านสุขภาพ

โทษของกัญชาและกัญชงในด้านสุขภาพนั้น ซึ่งไม่ว่าจะใช้ในเชิงการแพทย์ หรือเชิงสันตนาการก่อนข้างมีโทษคล้ายคลึงกัน แต่จะมีความแตกต่างกัน คือ เชิงการแพทย์จะมีผู้เชี่ยวชาญคอย ควบคุม ดูแล และปรับขนาดยาตามความเหมาะสมของผู้ป่วยได้ทันที แต่หากเป็นเชิงสันตนาการ

นั้น จะต้องเกิดอาการข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ก่อนจึงจะมีการนำตัวผู้ป่วยไปพบแพทย์เพื่อเข้ารับการรักษาตามอาการ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอยกตัวอย่างของโทษพอสังเขปดังต่อไปนี้

(1) ระยะเริ่มแรกสำหรับผู้ที่ใช้กัญชาและกัญชงจะพบอาการมีศีรษะ เสียความสมดุลทางร่างกาย หัวใจเต้นช้า ความดันโลหิตผิดปกติ สับสน กระวนกระวาย วิดกกังวล ประสาทหลอน และโรคจิต เป็นต้น

(2) หากเสพ หรือบริโภคกัญชาและกัญชงในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะทำให้เกิดการสะสมในร่างกาย^{****} และส่งผลเสียต่อร่างกาย อาทิ ประสาทหลอน อารมณ์แปรปรวน ความสามารถของสมอง และการตัดสินใจเสียไป ทำร้ายตนเอง ฆ่าตัวตาย อัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น หน้ามืด หมดสติเมื่อลุกยืน และภาวะหัวใจล้มเหลว เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาร THC จะทำให้เกิดการภาวะติดต่อดังกล่าวส่งผลให้ต้องเพิ่มปริมาณให้มากขึ้นจนนำไปสู่การเสพติดได้ในที่สุด

3.6 แนวโน้มการบริโภคกัญชาและกัญชงในประเทศไทย

เมื่อผู้อ่านได้ทราบถึงคำนิยาม ความแตกต่าง ทางกฎหมาย ประโยชน์ และโทษของกัญชาและกัญชงแล้วนั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวิทยาการเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับตัวบทกฎหมายได้เปิดโอกาส และส่งเสริมให้กัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจ จนก่อให้เกิดการประกอบธุรกิจใหม่ๆ ซึ่งในหัวข้อนี้จะรวบรวมข้อมูลและสรุปพอสังเขปว่า ในปัจจุบันนี้ มีแนวโน้มการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทยนั้นเป็นอย่างไรรหากไม่มีการจำกัดการบริโภค ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงใคร่ขออธิบายดังต่อไปนี้

เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 Prohibition Partners ได้เผยแพร่รายงานที่มีชื่อว่า The Global Cannabis Report ซึ่งในรายงานนี้มีการคาดการณ์ว่า พ.ศ. 2567 ตลาดกัญชาและกัญชงทั่วโลกจะมีการเติบโตถึง 103,900 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยมีสัดส่วนที่มากที่สุด คือ การใช้เพื่อรักษาทางการแพทย์ระหว่างประเทศคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 62,700 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และรองลงมา คือ การใช้ในเชิงสันตนาการคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 14,200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

นอกจากนี้ จากแหล่งที่มาเดียวกันได้มีการคาดการณ์ว่าตลาดกัญชาและกัญชงในทวีปเอเชียจะเติบโตเป็นอันดับ 3 ของโลก เนื่องมาจากผลกระทบแบบโดมิโน กล่าวคือ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วย เรื่อง การขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. 2559 ทำให้ประเทศรอบข้างในทวีปเอเชียมีความตื่นตัว อาทิ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศมาเลเซีย และประเทศจีน เป็นต้น ก็มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสารเสพติดเช่นกัน ทั้งนี้ จากผลกระทบดังกล่าวจึง

**** โดยปกติสาร THC จะถูกขับออกทางปัสสาวะและอุจจาระได้ในอัตราร้อยละ 90 ภายในระยะเวลา 5 วัน แต่ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความถี่และปริมาณการเสพของแต่ละคนที่แตกต่างกัน จึงทำให้ระยะเวลาการตกค้างในร่างกายค่อนข้างแปรปรวนและคาดการณ์ได้ยาก

ทำให้ตลาดกัญชาและกัญชงในทวีปเอเชียโตด้วยมูลค่าเท่ากับ 12,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีสัดส่วนที่มากที่สุด คือ การใช้เพื่อรักษาทางการแพทย์คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 10,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และการใช้ในเชิงสันตนาการคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 1,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

อย่างไรก็ดี หากกล่าวถึงตลาดกัญชาและกัญชงในไทยนั้น จะสามารถกล่าวได้เพียงการเติบโตในตลาดกัญชงเท่านั้น เนื่องจากกัญชาในประเทศไทยยังเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่เป็นผู้ขออนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์เชิงการแพทย์เท่านั้น ทั้งนี้ วิจัยกรุงศรีได้เปิดเผยข้อมูลว่า ภายใน 5 ปีข้างหน้าตลาดกัญชงในประเทศไทยจะเติบโตขึ้นถึงประมาณ 15,770 ล้านบาท โดยแบ่งข้อมูลตามประเภทอุตสาหกรรม สามารถสรุปเป็นรูปภาพด้านล่างนี้

Table 3 : Projection of Economic Gains from Hemp's Ingredient*

	Value (THB, m)		CAGR Growth
	Estimate 2021	Forecast 2025	
Beverage	280	7,600	128%
Food	240	5,600	120%
Pharmaceuticals and Supplementary	50	1,240	123%
Apparel and Footwear	30	820	129%
Personal Care Products**	0.0	510	184%
Total	600	15,770	126%

Note : * มูลค่าอุตสาหกรรมภายใต้ข้อสมมติฐานที่รัฐบาลอนุญาตให้หน่วยธุรกิจต่างๆ สามารถผลิตสินค้าและบริการได้ทุกประเภทตามตาราง

** ผลิตภัณฑ์ดูแลส่วนบุคคลคาดว่าจะเริ่มมีมูลค่าในปี 2566

รูปที่ 2 Projection of Economic Gain from Hemp's Ingredient

ที่มา วิจัยกรุงศรี

จากรูปภาพข้างต้นมีการคาดการณ์ว่า ใน พ.ศ. 2568 ตลาดกัญชงในประเทศไทยจะมีมูลค่าสูงถึง 15,770 ล้านบาท หรือเติบโตถึงร้อยละ 126 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 อย่างไรก็ตาม หากจัดลำดับการเติบโตของตลาดตามการแบ่งประเภทอุตสาหกรรม ลำดับที่หนึ่ง คือ อุตสาหกรรมเครื่องดื่มมีมูลค่าสูงถึง 7,600 ล้านบาท ลำดับที่สอง คือ อุตสาหกรรมอาหารมีมูลค่าสูงถึง 5,600 ล้านบาท ลำดับที่สาม คือ อุตสาหกรรมยาและอาหารเสริมมีมูลค่าสูงถึง 1,240 ล้านบาท ลำดับที่สี่ คือ อุตสาหกรรม

เสื้อผ้าและรองเท้ามีมูลค่าสูงถึง 820 ล้านบาท และลำดับสุดท้าย คือ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ดูแลส่วนบุคคลมีมูลค่าสูงถึง 510 ล้านบาท

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 กฎหมายได้เริ่มเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการใช้กัญชาในเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมได้ จึงส่งผลให้มีการสำรวจความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกัญชาและกัญชง โดยสำรวจจากประชาชนทั่วไปอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปทุกอาชีพกระจายตัวทั่วประเทศไทยจำนวน 1,200 คน ตั้งแต่วันที่ 11 ถึง 12 ธันวาคม 2562 ซึ่งส่วนสันทนาการพบเปิดเผยว่า

หัวข้อแรก เรื่อง มีความเห็นอย่างไรในการใช้กัญชาและกัญชงรักษาทางการแพทย์ ผลปรากฏว่า ร้อยละ 36.50 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.75 เห็นด้วย ร้อยละ 22 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.08 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และร้อยละ 12.67 ไม่แน่ใจ

หัวข้อที่สอง เรื่อง มีความเห็นอย่างไรในการใช้กัญชาและกัญชงเชิงสันทนาการ ผลปรากฏว่า ร้อยละ 43.75 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 6.67 เห็นด้วย ร้อยละ 19.83 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.83 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 25.17 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

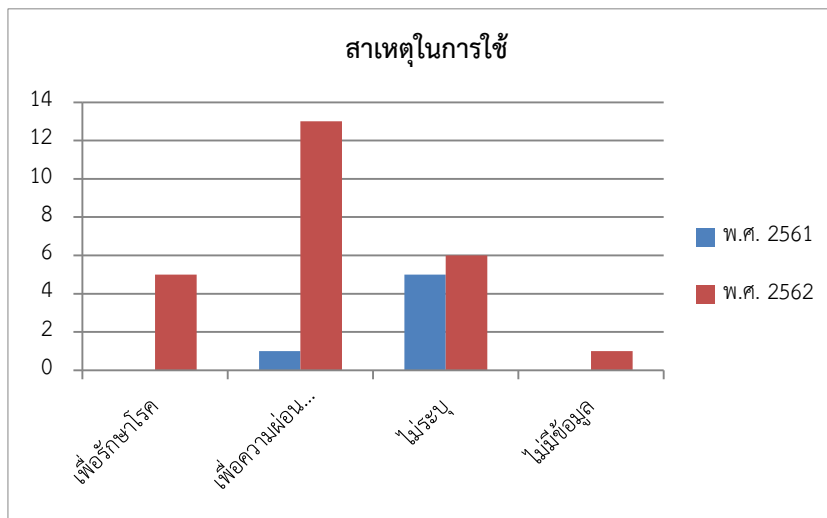
หัวข้อที่สาม เรื่อง หากมีโอกาสเจ็บป่วยจะมีการใช้กัญชาและกัญชงในการรักษาหรือไม่ ผลปรากฏว่าร้อยละ 78.67 ลอง และร้อยละ 21.33 ไม่ลอง

หัวข้อสุดท้าย เรื่อง ถ้ามีโอกาสจะทดลองใช้กัญชาและกัญชงเชิงสันทนาการหรือไม่ ผลปรากฏว่า ร้อยละ 71.33 จะทดลอง และร้อยละ 28.67 จะไม่ทดลอง

จากผลสำรวจข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนว่าสามารถบริโภคกัญชาและกัญชงในเชิงการแพทย์และเชิงสันทนาการได้ นอกจากนี้ ยังจะทดลองใช้กัญชาและกัญชงในการรักษาทางการแพทย์และเชิงสันทนาการอีกด้วย ดังนั้น ผลสำรวจนี้สามารถคาดการณ์ตลาดกัญชาในประเทศไทยได้ว่าจะมีการเติบโตขึ้น โดยมีตัวแปรหลัก คือ ผู้บริโภค หรือประชาชนที่ทำให้อุปสงค์เพิ่มขึ้น กล่าวคือ หากประชาชนมีความต้องการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ (อุปสงค์) ก็จะทำให้ผู้ประกอบการทำการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (อุปทาน) เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนทางเศรษฐศาสตร์

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ใช้กัญชาและกัญชงไปได้สักระยะหนึ่ง ประกอบกับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี แต่ยังไม่มีความมาตรการใดๆ ในการจำกัดการบริโภคกัญชาและกัญชงจึงส่งผลกระทบต่อสุขภาพจนก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมตามมา กล่าวคือ จากข้อมูลโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้มีการศึกษาวิจัย เจริญพรณนาแบบย้อนหลัง โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยการค้นหาเวชระเบียนและฐานข้อมูลทางห้องปฏิบัติการของผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2562 เพื่อใช้เปรียบเทียบการบริโภคกัญชาและกัญชงในเชิงสันทนาการและเชิงการแพทย์ ภายใต้การได้รับอนุญาตของภาครัฐ พบว่า

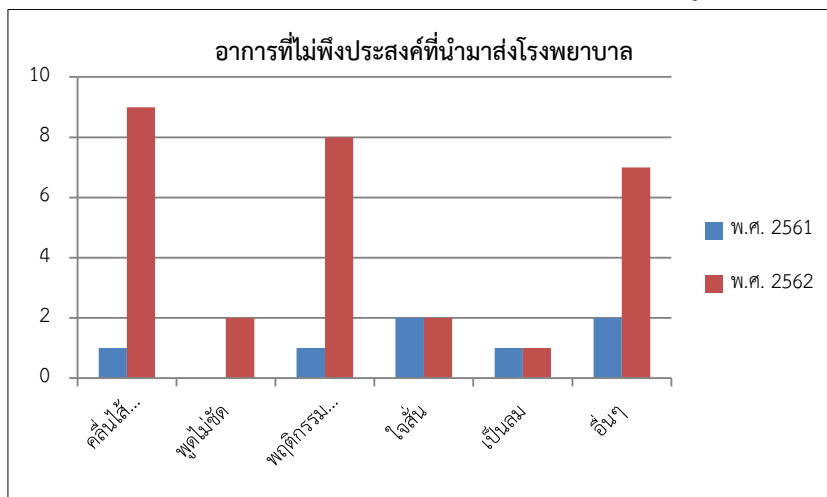
สาเหตุในการบริโภคกัญชาและกัญชง 3 ลำดับแรก คือ เพื่อความผ่อนคลายเพิ่มขึ้น 12 ราย เพื่อรักษาโรคเพิ่มขึ้น 5 ราย ไม่ระบุและไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม 1 ราย ซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงวัตถุประสงค์ในการใช้จนก่อให้เกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์

ที่ มา วารสารเวชศาสตร์ฉุกเฉินแห่งประเทศไทย

จากแหล่งข้อมูลเดียวกัน เปิดเผยว่า อาการที่ไม่พึงประสงค์จากการบริโภคกัญชาและกัญชงมีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยมี 3 ลำดับแรก คือ อาการคลื่นไส้เพิ่มขึ้น 8 ราย อาการพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 7 ราย และอาการอื่นเพิ่มขึ้น 5 ราย ซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงอาการที่ไม่พึงประสงค์ที่นำมาส่งโรงพยาบาล

ที่ มา วารสารเวชศาสตร์ฉุกเฉินแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาจึงสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมถึงอาการที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากการบริโภคกัญชาและกัญชงโดยตรงจากโรงพยาบาลส่วนกลางระดับประเทศได้ความว่า จากข้อมูลศูนย์พิษวิทยา

รามาธิบดีพบว่า ตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 พบว่ามีผู้ป่วยหรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการบริโภคกัญชาและกัญชง จำนวน 302 ราย ประกอบด้วย อาการใจเต้นเร็ว 133 ราย อาการใจสั่น 110 ราย อาการความดันโลหิตสูง 110 ราย อาการมีน้ิรชะ 106 ราย อาการคลื่นไส้ 76 ราย อาการอาเจียน 75 ราย อาการกระวนกระวาย 49 ราย อาการซีม 43 ราย อาการชัก 4 ราย และอาการโคม่า 4 ราย

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมด จะเห็นได้ว่าเมื่อกัญชาและกัญชงในตลาดโลก ตลาดเอเชีย และตลาดในประเทศไทย กำลังเติบโตขึ้นและได้รับความนิยมจากประชาชน การที่เปิดโอกาสให้มีการบริโภคกัญชาและกัญชงภายใต้ข้อบังคับการขออนุญาตจากภาครัฐ โดยมีได้มีการควบคุมการบริโภคจะนำไปสู่การบริโภคที่ไม่ถูกต้องและส่งผลกระทบต่อสุขภาพถึงขั้นร้ายแรงได้ ซึ่งการบริโภคของประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นการบริโภคเชิงสันทนากการเพื่อความผ่อนคลาย ดังนั้น ประเทศไทยควรมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง เพื่อควบคุมการบริโภคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้สืบค้นข้อมูลการจำกัดการบริโภคสินค้าประเภทยาสูบโดยการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตด้วยเหตุผลก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกัญชาและกัญชงได้ข้อสรุปว่า ข้อมูลจาก ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ มหาวิทยาลัยมหิดล เปิดเผยว่า เมื่อมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากยาสูบเพื่อจำกัดการบริโภคตั้งแต่พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2560 นั้น พบว่า สามารถจำกัดกลุ่มผู้บริโภคที่เห็นได้เด่นชัด คือ ช่วงอายุ 15 – 18 ปี และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป

แผนภูมิที่ 4 แสดงอัตราการบริโภคยาสูบของประชากรไทยแยกตามช่วงอายุ

ที่มา ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ มหาวิทยาลัยมหิดล

ทั้งนี้ กัญชาและกัญชงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับยาสูบควรมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อควบคุมการบริโภคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ หากมีการจำกัดการบริโภคในลักษณะเดียวกันกับยาสูบอาจทำให้สามารถจำกัดการบริโภคและลดต้นทุนทางสังคมได้

บทที่ 4

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศ

สหรัฐอเมริกา

เมื่อผู้อ่านทราบถึงความสำคัญกัญชาและกัญชงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทยในบทที่ 3 แล้วนั้น จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีการจำแนกพืชที่อยู่ในวงศ์ตระกูลเดียวกันที่มีสารประกอบทางเคมีที่กระทบต่อสุขภาพที่คล้ายกันออกเป็น 2 ชนิด คือ กัญชาและกัญชง อย่างไรก็ตาม เพื่อช่วยต่อการเข้าใจ ในการวิเคราะห์งานวิชาการจากต่างประเทศ เมื่อผู้ศึกษากล่าวถึงกัญชาและกัญชงพร้อมกัน ผู้ศึกษาใคร่ขอใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Cannabis” หากผู้ศึกษากล่าวถึงกัญชา จะใช้ศัพท์ว่า “กัญชา” ส่วนกัญชง ผู้ศึกษาจะใช้ศัพท์คำว่า “เฮมพ์” ซึ่งในบทที่ 4 นี้จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการบังคับใช้กฎหมายในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis นั้น มีวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บ และผลลัพธ์ จากการบังคับใช้กฎหมายมีแนวทางเป็นอย่างไร

สืบเนื่องมาจากประเทศสหรัฐอเมริกามีรูปแบบการปกครองแบบรัฐรวม โดยมีการกระจายอำนาจสู่มลรัฐ ดังนั้น แต่ละมลรัฐจึงสามารถบังคับใช้กฎหมายให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ของตนเองได้ หากจะกล่าวถึงการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น แม้ว่าภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลางจะมีการบังคับห้ามบริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการ แต่อุญาตให้บริโภค Cannabis เชิงการแพทย์ได้ แต่อย่างไรก็ดี จากรูปแบบการปกครองแบบกระจายอำนาจสู่มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงทำให้แต่ละมลรัฐสามารถลงคะแนนเสียง เพื่อกำหนดกฎหมายเพิ่มเติมที่เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของตนเอง ซึ่งส่งผลให้มลรัฐโคโลราโดเป็นมลรัฐแรกที่อนุญาตให้บริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตได้ ทั้งนี้ จากข้อมูล State government ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2564 มีจำนวน 11 มลรัฐที่อนุญาตให้บริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิต อาทิ มลรัฐอะแลสกา มลรัฐอิลลินอยส์ มลรัฐแมสซาชูเซตส์ และมลรัฐวอชิงตัน เป็นต้น และมีจำนวน 7 มลรัฐที่อนุญาตให้บริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการแต่ไม่ได้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต อาทิ มลรัฐคอนเนตทิคัต มลรัฐมอนแทนา มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ และมลรัฐนิวเม็กซิโก เป็นต้น

4.1 วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis

วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีเป้าหมายหลัก คือ เป็นรายได้ของภาครัฐที่ใช้ในการบริหารจัดการของแต่ละมลรัฐ นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายรอง คือ จำกัดการบริโภคจากสิ่งที่มีกฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชน และสามารถ

ควบคุมผลิตภัณฑ์ที่เคยเป็นสิ่งผิดกฎหมายให้อยู่ภายใต้กฎหมายที่ภาครัฐกำหนด เพื่อเป็นการป้องกันตลาดมืดที่มีไว้สำหรับจำหน่ายสินค้าที่ไม่พึงประสงค์ในสายตาของกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากผู้บริโภค Cannabis แล้ว แต่ละมลรัฐจะมีการแบ่งเงินภาษีที่จัดเก็บได้นั้น นำไปบริจาคหรือทำประโยชน์สาธารณะที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(1) มลรัฐอะแลสกา จะมีการแบ่งเงินภาษีออกเป็น 2 ส่วนจำนวนอัตราร้อยละ 50 โดยส่วนแรกจะนำไปเก็บไว้ในกองทุนรวมของมลรัฐอะแลสกา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์สาธารณะในอนาคต และส่วนที่สองนำไปจัดกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อลดการก่ออาชญากรรมซ้ำซ้อน

(2) มลรัฐแคลิฟอร์เนีย จะมีการนำเงินภาษีหลังจากหักต้นทุนจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับ Cannabis ไปจัดกิจกรรมที่มีเป้าหมายเกี่ยวกับการลดใช้สารเสพติด การศึกษาในโรงเรียน และกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเยาวชนเป็นหลัก

(3) มลรัฐโคโลราโด จะมีการนำเงินภาษีทั้งหมดไปจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาให้กับประชาชนในมลรัฐ

(4) มลรัฐออเรกอน จะมีการบริจาคเงินภาษีทั้งหมดให้กับกิจกรรมเพื่อการศึกษา กิจกรรมเพื่อป้องกันและการบำบัดสารเสพติด และกระจายให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

(5) มลรัฐวอชิงตัน จะมีการบริจาคเงินภาษีทั้งหมดให้กับกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ

4.2 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น จะมีความแตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ แต่อย่างไรก็ดี ทุกมลรัฐจะมีหลักเกณฑ์ที่ค่อนข้างเหมือนกันสามารถสรุปพอสังเขปดังต่อไปนี้

4.2.1 ภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ

ภาษีสรรพสามิตตามปริมาณนั้น มักจะมีหลักเกณฑ์การคำนวณตามน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้าที่วางจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป อาทิ มลรัฐอะแลสกามีการจัดเก็บภาษีในอัตราที่แตกต่างกันตามส่วนประกอบของ Cannabis ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์การคำนวณที่ผันแปรตามน้ำหนักหรือปริมาณ โดยส่วนดอกที่โตเต็มวัยจะมีการจัดเก็บภาษีในอัตรา 50 เหรียญสหรัฐต่อออนซ์ และดอกที่ยังไม่โตเต็มวัยจะจัดเก็บภาษีในอัตรา 15 เหรียญสหรัฐต่อออนซ์³⁰ เป็นต้น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะไม่ได้รับผลกระทบเมื่อผู้ประกอบการมีการลดราคาสินค้า เพื่อเป็นการส่งเสริมการขายต่อผู้บริโภค แต่อย่างไรก็ดี อัตราภาษีที่คำนวณตามปริมาณนั้น มิได้คำนึงถึงอัตราเงินเพื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทุกๆ ปี

³⁰ Ulrik Boesen, *A Road Map to Recreational Marijuana Taxation* [Online], 2020, Available from: <https://taxfoundation.org/recreational-marijuana-tax/#Ballot> [2021, October 31]

อาจทำให้ภาครัฐจัดเก็บรายได้จากภาษีสรรพสามิตลดลง และจำกัดการบริโภคของประชาชนได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

4.2.2 ภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า

ภาษีสรรพสามิตตามมูลค่านั้น มีหลักเกณฑ์ค่อนข้างเหมือนภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ เพียงแต่มีการคำนวณตามราคาขาย ณ ร้านค้าปลีก อาทิ มลรัฐออเรกอนมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราร้อยละ 17 ของราคา ณ ร้านค้าปลีก³¹ เป็นต้น ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ จะผันแปรตามราคาตลาดที่รวมอัตราเงินเฟ้อในแต่ละปีไว้ แต่อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์ภาษีสรรพสามิตตามมูลค่านั้น จะทำให้ไม่สามารถทราบได้เลยว่ารายได้ของภาครัฐมีมูลค่าที่แน่นอนจำนวนเท่าไร เนื่องจากจะมีความผันผวนตามกลไกราคาตลาดของ Cannabis นอกจากนี้ หากราคาตลาดของ Cannabis ลดลงอย่างมากอาจทำให้ไม่สามารถควบคุม หรือจำกัดการบริโภคของประชาชนได้ หากไม่มีการกำหนดราคาขั้นต่ำของสินค้า

4.2.3 ภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี

หลักเกณฑ์ภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีนี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่ประยุกต์มาจากหลักเกณฑ์ภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ ซึ่งมีการเปลี่ยนการจัดเก็บภาษีตามน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้ามาเป็นการจัดเก็บตามความเข้มข้นของสารเคมีแทน ทั้งนี้ จะมีการกำหนดเป็นสารเคมีชนิดใดนั้นขึ้นอยู่กับภาครัฐว่าต้องการควบคุมหรือกำกับดูแลสารเคมีชนิดใด

อย่างไรก็ดี สารเคมีหลักที่เป็นอันตรายอันภาครัฐจำเป็นต้องควบคุมในผลิตภัณฑ์ Cannabis คือ สาร THC หากมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสาร THC ที่มีอยู่ในผลิตภัณฑ์ Cannabis จะทำให้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมีความแม่นยำและความแน่นอนมากขึ้น ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องมีการเปิดเผยปริมาณความเข้มข้นของสาร THC ไว้ที่ฉลากผลิตภัณฑ์ให้เห็นเด่นชัด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ง่ายต่อการควบคุม และง่ายต่อการจัดเก็บภาษี เป็นต้น นอกจากนี้ การเปิดเผยปริมาณความเข้มข้นของสาร THC ในฉลากผลิตภัณฑ์นั้น จะต้องได้รับผลการตรวจสอบจากห้องทดลองที่น่าเชื่อถือและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ อาทิ มลรัฐอิลลินอยส์มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากผลิตภัณฑ์ Cannabis ตามความเข้มข้นของสาร THC โดยจัดเก็บในอัตราร้อยละ 10 จากผลิตภัณฑ์ที่มีความเข้มข้นของสาร THC น้อยกว่าร้อยละ 35 และจะมีการจัดเก็บในอัตราร้อยละ 25 จากผลิตภัณฑ์ที่มีความเข้มข้นของสาร THC มากกว่าร้อยละ 35 เป็นต้น

4.3.4 ไม่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตแต่มีการจัดเก็บเฉพาะภาษีการขาย

การจัดเก็บภาษีการขายในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น จะมีอัตราภาษีที่แตกต่างกันในแต่ละมลรัฐขึ้นอยู่กับว่าสินค้าหรือบริการนั้นๆ มีการจำหน่ายหรือให้บริการในมลรัฐไหน อย่างไรก็ตาม การที่

³¹ เรื่องเดียวกัน

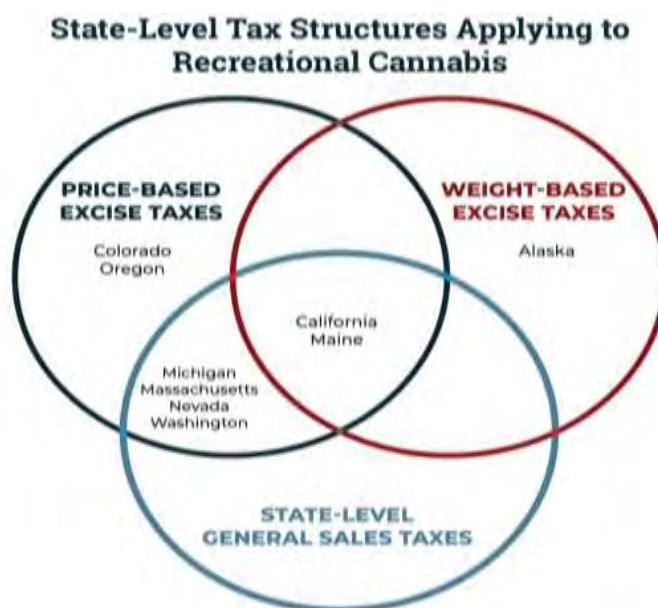
Cannabis ถูกกฎหมายและสามารถนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ และมีการจำหน่ายได้อย่างเสรีในท้องตลาดนั้น หากไม่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต แต่จะต้องมีการจัดเก็บภาษีการขายโดยอัตโนมัติหรือโดยพฤตินัย เนื่องจากภาษีการขายเป็นภาษีฐานการบริโภคที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บภาษีจากผู้บริโภค³² ดังนั้น เมื่อมีการบริโภคผลิตภัณฑ์จาก Cannabis ก็ย่อมต้องถูกจัดเก็บภาษีการขาย

4.3 วิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis

เมื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากข้อ 4.2 แล้วว่ามีหลักเกณฑ์ตามปริมาณ ตามมูลค่า และตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาว่าหากนำมาประยุกต์ใช้แล้วจะมีลักษณะเป็นอย่างไร ทั้งนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกามีวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis หลักๆ อยู่ 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

4.3.1 การบริโภค Cannabis เชิงสันทนาการ

สืบเนื่องมาจากรูปแบบการปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแบบรัฐรวมโดยมีการกระจายอำนาจสู่มลรัฐ จึงทำให้แต่ละมลรัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายภาษีให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ของตนเอง ดังนั้น จึงทำให้เกิดความแตกต่างในวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในแต่ละมลรัฐ แต่อย่างไรก็ดี หากพิจารณาโดยรวมแล้ว ส่วนใหญ่มลรัฐที่มีการเปิดโอกาสให้มีการบริโภค Cannabis เชิงสันทนาการที่ถูกต้องตามกฎหมายมักจะมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ซึ่งสังเกตจากภาพด้านล่างดังต่อไปนี้

³² กรมประชาสัมพันธ์, ทำความเข้าใจเรื่อง VAT 7% อย่างถูกต้อง ประชาชนได้ประโยชน์อะไร ประเทศพัฒนาแล้วเก็บกี่ % [ออนไลน์], 2546, แหล่งที่มา: <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210402151610620> [31 ตุลาคม 2564]

รูปภาพที่ 3 รูปแบบวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เชิงสันตนาการในแต่ละมลรัฐ
ที่มา Institute on Taxation & Economic Policy

จากรูปภาพจะเห็นได้ว่า มลรัฐที่เปิดโอกาสให้มีการบริโภค Cannabis เชิงสันตนาการจะมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต แต่วิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น ในแต่ละมลรัฐจะแตกต่างกันโดยมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณประกอบด้วย มลรัฐอะแลสกา การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าประกอบด้วย มลรัฐโคโรราโด และมลรัฐออเรกอน การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณและตามมูลค่าประกอบด้วย มลรัฐแคลิฟอร์เนีย และมลรัฐเมน และการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าและภาษีการขายประกอบด้วย มลรัฐมิชิแกน มลรัฐแมสซาชูเซตส์ มลรัฐเนวาดา และมลรัฐวอชิงตัน นอกจากนี้ แต่ละมลรัฐยังมีอัตราภาษีที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เชิงสันตนาการตามรูปภาพดังต่อไปนี้

State	Structure	Tax Rate
Alaska	Specific	\$50/oz. mature flower; \$25/oz. immature flower; \$15/oz. trim; \$1 per clone
California	Mixed	15% retail excise tax; \$9.65/oz. flower; \$2.87/oz. leaves cultivation tax; \$1.35/oz cannabis plant
Colorado	Ad valorem	15% excise tax (levied at wholesale by weight at average market rate); 15% excise tax (retail price)
Illinois	Potency (ad valorem)	7% excise tax of value at wholesale level; 10% tax on cannabis flower or products with less than 35% THC; 20% tax on products infused with cannabis, such as edible products; 25% tax on any product with a THC concentration higher than 35%
Maine (a)	Mixed	10% excise tax (retail price); \$335/lb. flower; \$94/lb. trim; \$1.50 per immature plant or seedling; \$0.30 per seed
Massachusetts	Ad valorem	10.75% excise tax (retail price)
Michigan	Ad valorem	10% excise tax (retail price)
Nevada	Ad valorem	15% excise tax (levied at wholesale by weight at Fair Market Value); 10% excise tax (retail price)
Oregon	Ad valorem	17% excise tax (retail price)
Vermont (b)	—	—
Washington	Ad valorem	37% excise tax (retail price)

รูปภาพที่ 4 รูปแบบและอัตราภาษีสรรพสามิตในแต่ละมลรัฐ
ที่มา Tax Foundation

4.3.2 การบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์

วิธีการจัดเก็บภาษีจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาค่อนข้างมีความซับซ้อน และมีความแตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ เนื่องจากความเป็นจริงแล้ว Cannabis สามารถบริโภคได้ทั้งเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์ ซึ่งสองเป้าประสงค์สามารถสร้างต้นทุนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมได้ หากมีการบริโภคไม่ถูกต้องตามข้อบ่งชี้ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ อาทิ ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้จนก่อให้เกิดการทำร้ายตนเองและบุคคลอื่น และความสามารถในการขับชี่ยานพาหนะลดลง เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้แต่ละมลรัฐมีการจัดเก็บภาษีจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์ที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ สามารถแยกแนวคิดเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งมลรัฐที่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์ มีแนวคิดมาจากการต่อต้านการใช้สารเสพติดไม่ว่าจะเชิงสันตนาการ หรือเชิงการแพทย์ที่เชื่อว่าจะก่อให้เกิดต้นทุนที่สร้างความเสียหายต่อสังคม ส่วนที่สองมลรัฐที่มีการจัดเก็บภาษีการขาย มีแนวคิดมาจากเกิดความยุ่งยากในการควบคุมใบสั่งยาว่าผลิตภัณฑ์จาก Cannabis ประเภทไหนบริโภคในเชิงการแพทย์ หรือเชิงสันตนาการ ประกอบกับหากมีการบริโภคสินค้าหรือบริการชนิดใดก็ตาม ล้วนแล้วจะต้องมีการจัดเก็บภาษีฐานการบริโภคทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อลดปัญหาและต้นทุนในการควบคุมจึงมีการจัดเก็บภาษีการขายทั้งหมดไม่ว่าจะบริโภคเชิงการแพทย์หรือเชิงสันตนาการ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สามารถสรุปเป็นรูปภาพโดยแบ่งตามการจัดเก็บภาษีดังต่อไปนี้

State-Level Tax Structures Applying to Medical Cannabis

รูปภาพที่ 5 รูปแบบวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์ในแต่ละมลรัฐที่มา Institute on Taxation & Economic Policy

จากรูปภาพจะเห็นได้ว่าแต่ละมลรัฐมีการจัดเก็บภาษีจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์ในแต่ละมลรัฐที่แตกต่างกัน ซึ่งมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าประกอบด้วย มลรัฐนิวยอร์ก มลรัฐวอชิงตัน และมลรัฐมอนแทนา เป็นต้น การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณประกอบด้วย มลรัฐอะแลสกา การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณและตามมูลค่าประกอบด้วย มลรัฐแคลิฟอร์เนีย การจัดเก็บภาษีการขายประกอบด้วย มลรัฐโคโรราโด มลรัฐฮาวาย และมลรัฐไอโฮโอ เป็นต้น การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าและภาษีการขายประกอบด้วย มลรัฐอิลลินอยส์ มลรัฐเนวาดา และมลรัฐโอกาโฮมา เป็นต้น และไม่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตและภาษีการขายประกอบด้วย มลรัฐออเรกอน มลรัฐแมสซาชูเซตส์ และมลรัฐฟลอริดา เป็นต้น

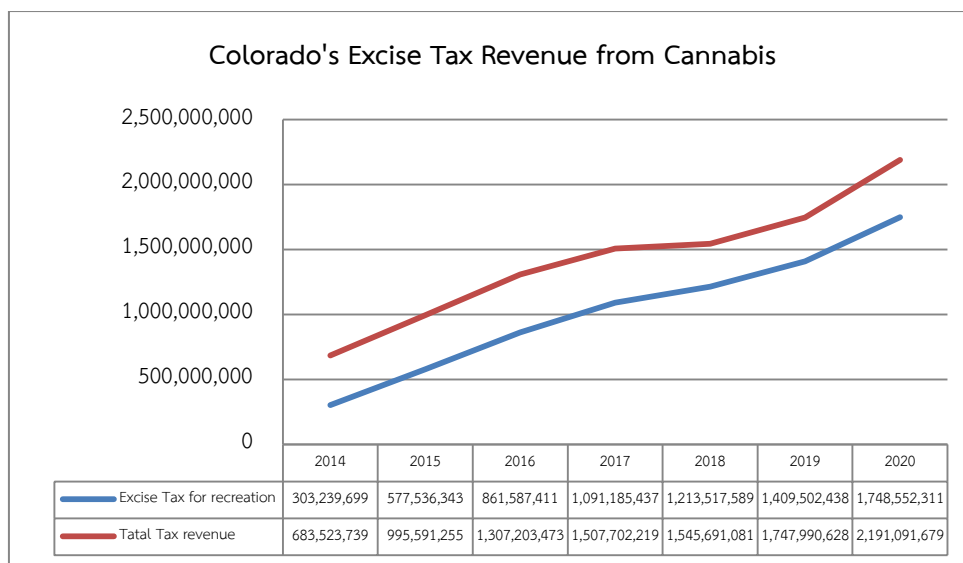
4.4 ผลลัพธ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเป็นรายได้ของภาครัฐที่ใช้ในการบริหารจัดการ และมีวัตถุประสงค์รอง เพื่อควบคุม หรือจำกัดการบริโภคจากสิ่งที่มีกฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชน และสามารถควบคุมผลิตภัณฑ์ที่เคยเป็นสิ่งผิดกฎหมายให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของภาครัฐ ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในข้อ 4.1 ประกอบกับเมื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในข้อ 4.2 และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในข้อ 4.3 แล้วนั้น ผู้สนใจก็พอทราบแล้วว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวทางและทิศทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis เป็นอย่างไร ประกอบกับประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ที่แตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอยกตัวอย่างผลลัพธ์ของมลรัฐโคโลราโดมาสรุปไว้ในเอกัตศึกษานี้ เนื่องจากมลรัฐดังกล่าวเป็นมลรัฐแรกที่เปิดโอกาสให้มีการบริโภค Cannabis แบบถูกกฎหมายทั้งเชิงการแพทย์และเชิงสันทนาการ นอกจากนี้ ยังเป็นมลรัฐที่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเกี่ยวกับ Cannabis ที่ยาวนานกว่ามลรัฐอื่นๆ จึงทำให้ข้อมูลของผลลัพธ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมีเสถียรภาพมากกว่ามลรัฐอื่นๆ ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2014 มลรัฐโคโลราโดเป็นมลรัฐแรกที่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถบริโภค Cannabis ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งในเชิงการแพทย์และเชิงสันทนาการ โดยการบริโภคนั้น ต้องอยู่ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการของมลรัฐเอง อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาสามารถแยกผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์รองในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตได้ดังนี้

(1) จัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อเป็นรายได้ของภาครัฐที่ใช้ในการบริหารจัดการของมลรัฐ

จากข้อมูล Colorado Department of Revenue แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ ค.ศ. 2014 ที่มลรัฐได้เปิดโอกาสให้มีการบริโภค Cannabis ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น ทำให้รายได้จากภาษีสรรพสามิตที่มลรัฐจัดเก็บได้นั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

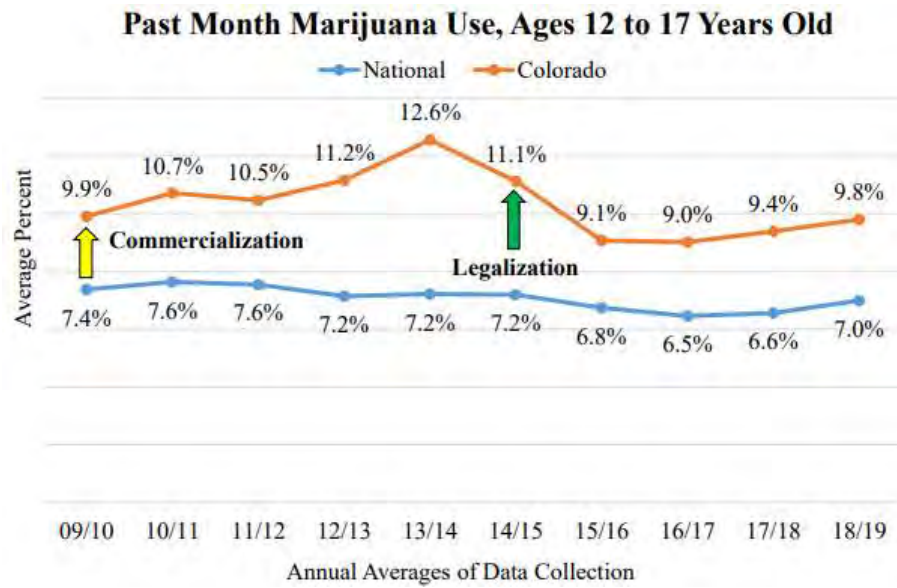

แผนภูมิที่ 5 แสดงรายได้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ของมลรัฐโคโลราโด
ที่มา Colorado Department of Revenue

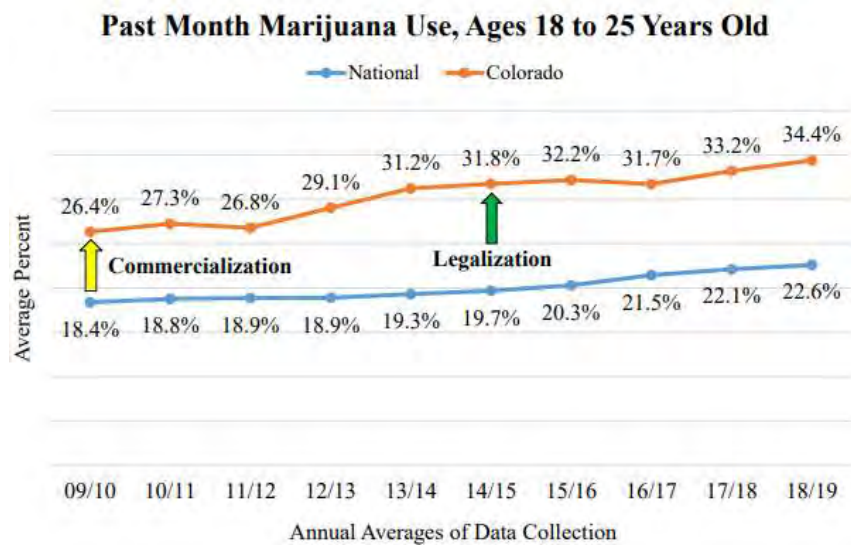
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่ากราฟของรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis มีความชันอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ใน ค.ศ. 2017 มลรัฐได้มีการปรับเปลี่ยนอัตราภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.1 จึงทำให้กราฟสามารถปรับตัวชันเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการปรับอัตราภาษีเพิ่มขึ้นย่อมทำให้มีการจัดเก็บภาษีอันเป็นรายได้ของภาครัฐเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงส่งผลให้เส้นกราฟมีการปรับตัวชันขึ้นตามไปด้วย

(2) จัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อจำกัดการบริโภคจากสิ่งที่กฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชน

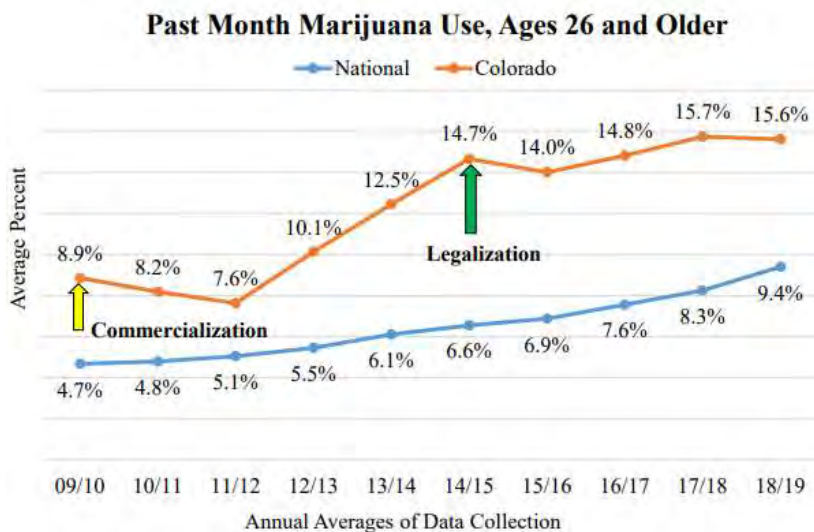
สืบเนื่องมาจากสาร THC เป็นสารเคมีหลักที่มีอันตรายต่อร่างกายอันนำไปสู่ต้นทุนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ดังนั้น หากมีการจำกัดการบริโภคสาร THC ก็จะทำให้ต้นทุนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมลดลง ซึ่ง The Rocky Mountain High Intensity Drug Trafficking Area เป็นองค์กรที่ตีพิมพ์รายงานประจำปีเกี่ยวกับผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากการบริโภค Cannabis เชิงสันตนาการ ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลจาก Center for Behavioral Health Statistics and Quality ของมลรัฐโคโลราโด โดยเป็นการรวบรวมการบริโภค Cannabis ของแต่ละช่วงวัยจากประชากรที่อาศัยอยู่ในมลรัฐดังกล่าว สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 6 แสดงจำนวนอัตราร้อยละของการบริโภค Cannabis ในประชากรอายุ 12 ถึง 17 ปี ที่มา Center for Behavioral Health Statistics and Quality

แผนภูมิที่ 7 แสดงจำนวนอัตราร้อยละของการบริโภค Cannabis ในประชากรอายุ 18 ถึง 25 ปี ที่มา Center for Behavioral Health Statistics and Quality

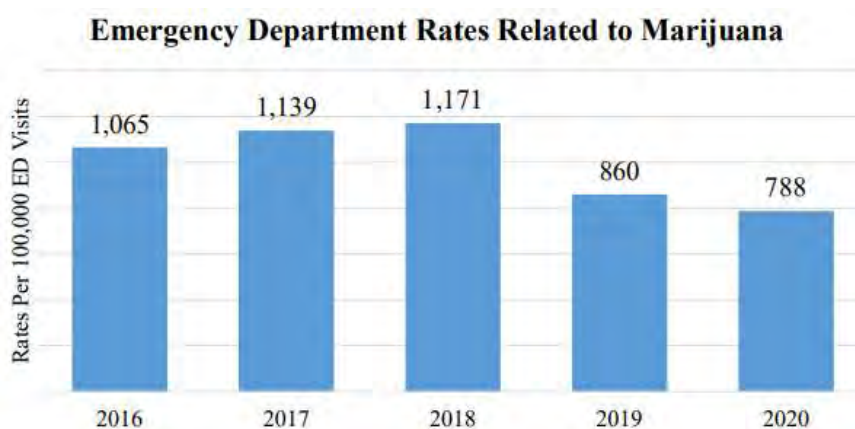
แผนภูมิที่ 8 แสดงจำนวนอัตราร้อยละของการบริโภค Cannabis ในประชากรอายุ 26 ปีและมากกว่า 26 ปี ที่มา Center for Behavioral Health Statistics and Quality

จากแผนภูมิที่ 6 7 และ 8 แสดงให้เห็นว่า เมื่อกฎหมายเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis โดยไม่อยู่ภายใต้การจับกุมภายใต้การจับกุมของกฎหมายนั้น ตั้งแต่ ค.ศ. 2009 ถึง ค.ศ. 2014 เส้นกราฟมีการปรับตัวสูงขึ้นทุกช่วงอายุของประชากรที่อาศัยอยู่ในมลรัฐ ต่อมาเมื่อ ค.ศ. 2014 มีการกำหนดให้การบริโภค Cannabis อยู่ภายใต้การจับกุมของกฎหมายทำให้ช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปี (แผนภูมิที่ 6) มีเส้นกราฟที่ปรับตัวลดลงประกอบกับเป็นช่วงวัยที่ยังไม่สามารถทำงานหารายได้เป็นของตนเอง และยังเป็นวัยเรียนที่ต้องทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน แต่ในทางกลับกัน การที่การกำหนดให้การบริโภคอยู่ภายใต้การจับกุมของกฎหมายนั้น มิได้มีผลกระทบต่อการใช้ของช่วงอายุ 18 ถึง 25 ปี (แผนภูมิที่ 7) และช่วงอายุ 26 ปีและมากกว่า 26 ปี (แผนภูมิที่ 8) ซึ่งมีเหตุผลมาจากเป็นช่วงอายุที่มีการตัดสินใจเป็นของตนเองที่มากพอ และสามารถหารายได้จากการทำงานเพื่อนำมาบริโภค ดังนั้น การจับกุมของกฎหมายจาก Cannabis ก็มีได้มีผลต่อการจำกัดการบริโภคในช่วงกลุ่มวัยนี้เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ดี หากกล่าวถึงการจำกัดการบริโภค Cannabis อันมีสาร THC ที่เป็นสารอันตรายต่อร่างกายนั้น ก็มีผลลัพธ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ คือ สามารถจำกัดหรือตัดการเข้าถึงการบริโภค Cannabis ในช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปีได้ ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เป็นอนาคตของประเทศ ประกอบกับยังมิได้มีการตัดสินใจในการกระทำของตนเองมากพอเท่าที่ควร ทั้งนี้ การตัดสินใจบริโภค Cannabis ในช่วงอายุดังกล่าวอาจนำไปสู่การก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นเป็นวงกว้าง

นอกจากนี้ การบรรลุวัตถุประสงค์ในการจำกัดการบริโภคนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับรายได้ของประชากร สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และความอ่อนไหวในอุปสงค์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ในแต่ละประเทศด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากมีการปรับใช้แนวคิดเดียวกันในประเทศอื่นอันมีปัจจัยข้างต้นที่แตกต่างกันอาจทำให้ผลลัพธ์ภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกันแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ

จะมีการปรับใช้แนวคิดให้สอดคล้องกับปัจจัยที่มีความผันแปรตามรายได้ของประชากร สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และความอ่อนไหวในอุปสงค์ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ได้มากน้อยเพียงใด

จากแหล่งข้อมูลเดียวกัน ได้มีการรวบรวมข้อมูลจาก Emergency Department Discharge Dataset แสดงให้เห็นถึงจำนวนประชากรที่เข้ารับการรักษาจากอาการไม่พึงประสงค์อันเกิดจากการบริโภค Cannabis ตามแผนภูมิด้านล่างนี้ ทั้งนี้ ไม่มีการแสดงให้เห็นข้อมูลก่อน ค.ศ. 2016 เนื่องจากมลรัฐโคโลราโดมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาในโรงพยาบาลจึงทำให้สามารถแสดงข้อมูลที่แม่นยำตั้งแต่ ค.ศ. 2016 เป็นต้นไป

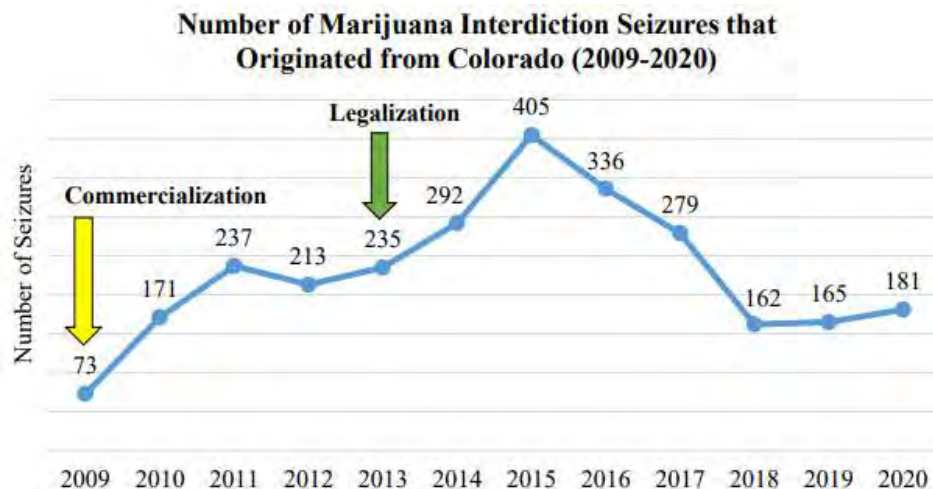
แผนภูมิที่ 9 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาอาการไม่พึงประสงค์จากการบริโภค Cannabis ของมลรัฐโคโลราโด

ที่มา Emergency Department Discharge Dataset

จากแผนภูมิดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาอาการไม่พึงประสงค์จากการบริโภค Cannabis ตั้งแต่ ค.ศ. 2018 ซึ่งเป็นปีที่กฎหมายเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis โดยอยู่ภายใต้การจับกุมของเภสัชกรรมสาธารณะหนึ่งแล้วมีแนวโน้มที่ลดลง กล่าวคือ เมื่อมีการรับการรักษาของผู้ป่วยจากอาการไม่พึงประสงค์ลดลง แสดงให้เห็นถึงการจับกุมของเภสัชกรรมสาธารณะจาก Cannabis อันมีสาร THC ที่เป็นอันตรายต่อร่างกายนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ในการจำกัดการบริโภคของประชาชนในระดับหนึ่งแล้ว

(3) จัดเก็บเภสัชกรรมสาธารณะเพื่อควบคุมสินค้าและป้องกันตลาดมืด

จากแหล่งข้อมูลเดียวกัน ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลจาก National Seizure System แสดงถึงการตรวจจับผู้กระทำความผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืด ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงผู้ที่ถูกตรวจจับเท่านั้น มิได้หมายความว่าถึงมลรัฐปราศจากสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืด ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

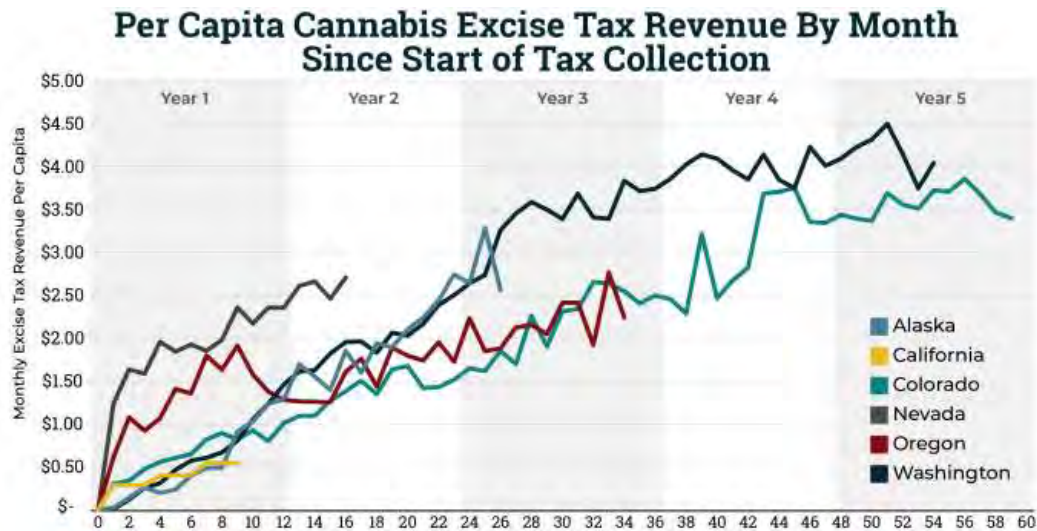

แผนภูมิที่ 10 แสดงจำนวนผู้ที่ถูกตรวจจับในการกระทำผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืด
ที่มา Emergency Department Discharge Dataset

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่กฎหมายเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis โดยอยู่ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ภาครัฐก็สามารถควบคุมและตรวจจับผู้กระทำความผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืดได้ลดลง เนื่องจากใน ค.ศ. 2015 เจ้าหน้าที่มีการกวาดล้างอย่างจริงจังในมลรัฐ ซึ่งเป็นผลมาจากการรายงานของอาสาสมัครจึงทำให้เกิดการกวาดล้างในครั้งนั้นได้ ทั้งนี้ จะสังเกตเห็นได้ว่าหลัง ค.ศ. 2015 ก็มีแนวโน้มการตรวจจับผู้กระทำความผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืดลดลงเรื่อยๆ

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดของมลรัฐโคโลราโดมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis แล้วนั้น ทำให้ภาครัฐสามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีสรรพสามิตได้มากขึ้น สามารถจำกัดการบริโภค Cannabis ของช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปีออกไปจากจำนวนประชากรที่มีการบริโภค Cannabis ทั้งหมด และสามารถควบคุมสินค้าที่ผิดกฎหมายและป้องกันตลาดมืดได้ นอกจากนี้ การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ยังมีส่วนช่วยทำให้จำนวนประชากรที่เข้ารับการรักษาจากอาการไม่พึงประสงค์อันเกิดจากการบริโภค Cannabis ลดลงไปด้วยอย่างก็ดี ข้อมูลข้างต้นเป็นเพียงการแสดงผลการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าเท่านั้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอข้อมูลในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ของทุกมลรัฐที่เปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis โดยอยู่ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิต เพื่อพิสูจน์ว่าผลลัพธ์ของมลรัฐโคโลราโดเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมดหรือไม่ ซึ่งสามารถสรุปผลลัพธ์พอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลจาก Institute on Taxation and Economic Policy แสดงให้เห็นว่าแต่ละมลรัฐเมื่อเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น ค่าความชันของกราฟมีการปรับตัวสูงมากขึ้น กล่าวคือ แต่ละมลรัฐสามารถจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่เป็นรายได้ของภาครัฐได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถแสดงได้ตามแผนภูมิด้านล่างนี้

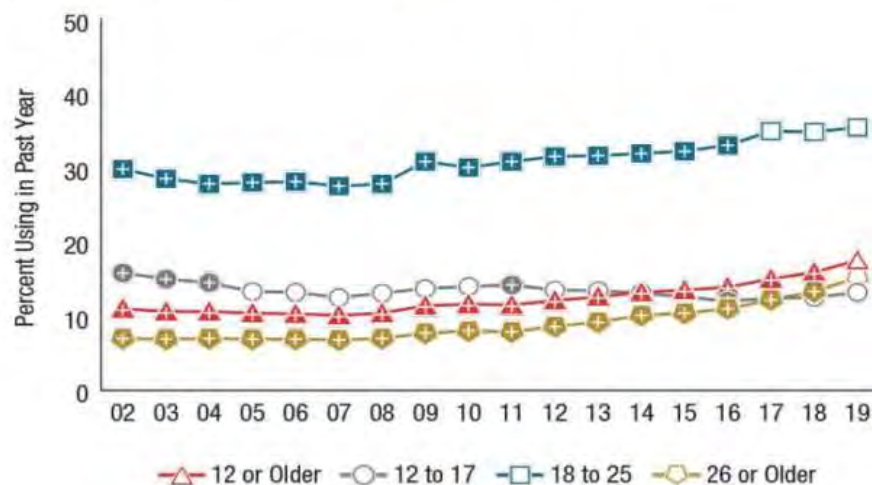

แผนภูมิที่ 11 แสดงรายได้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในแต่ละมลรัฐ

ที่มา Institute on Taxation and Economic Policy

ส่วนการจำกัดการบริโภคจากสิ่งที่ถูกกฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชนนั้น ข้อมูลจาก Substance Abuse and Mental Health Services Administration แสดงให้เห็นว่าเมื่อแต่ละมลรัฐมีการเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น สามารถจำกัดการบริโภค Cannabis ของประชากรช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปีออกจากจำนวนประชากรที่มีการบริโภค Cannabis ทั้งหมด ซึ่งมีความสอดคล้องกับมลรัฐโคโลราโด ทั้งนี้ สามารถแสดงได้ตามแผนภูมิด้านล่างนี้

Past-Year Cannabis Use Among People Aged 12 or Older: 2002-2019.

แผนภูมิที่ 12 แสดงถึงการบริโภค Cannabis ในแต่ละช่วงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกา

ที่มา Substance Abuse and Mental Health Services Administration

แผนภูมิที่ 14 แสดงจำนวนอัตราร้อยละการกระทำผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืดของมลรัฐโคโลราโด โดยเทียบกับระดับประเทศ

ที่มา CATO Institute

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า เมื่อนำข้อมูลในระดับมลรัฐเปรียบเทียบกับระดับประเทศ พบว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ เมื่อแต่ละมลรัฐเปิดโอกาสให้มีการบริโภค Cannabis ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไม่ว่าจะตามมูลค่า ตามปริมาณ และตามความเข้มข้นของสารเคมี ล้วนแล้วแต่มีผลลัพธ์ที่ทำให้ภาครัฐสามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีสรรพสามิตได้เพิ่มมากขึ้น และยังเป็นการจำกัดการบริโภคของจำนวนประชากรบางกลุ่มที่เกิดจากการแทรกแซงกลไกราคาตลาดของภาครัฐ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิตว่าด้วยการจำกัดการบริโภคสิ่งทีกฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชน ทั้งนี้ ส่งผลให้จำนวนประชากรที่เข้ารับการรักษาจากอาการไม่พึงประสงค์อันเกิดจากการบริโภค Cannabis ลดลงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการนำสิ่งทีกฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์กลับกลายเป็นสิ่งทีพึงประสงค์ภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ จึงทำให้ลดจำนวนผู้กระทำผิดโทษฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืดตามไปด้วย

บทที่ 5

แนวทางในการนำหลักการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศ สหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย

จากการศึกษาในบทต่างๆ ก่อนหน้านี้จะเห็นได้ว่า ภาษีอากรในประเทศไทยที่บังคับใช้ในปัจจุบันนั้น มีหลายประเภท อาทิ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีศุลกากร เป็นต้น ซึ่งภาษีแต่ละประเภทก็มีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังมีภาษีบางประเภทที่มีการจัดเก็บโดยมีวัตถุประสงค์พิเศษ คือ เพื่อกำกัฏการบริโภคสินค้าหรือบริการที่ไม่พึงประสงค์ในสายตาของกฎหมาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์พิเศษของภาษีสรรพสามิต

เมื่อวิทยาการ ค่านิยม สภาพสังคม และเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้กัญชาและกัญชงสามารถบริโภคได้ตามปกติวิสัยและพร้อมส่งเสริมให้เป็นพืชเศรษฐกิจ ทั้งนี้ จากข้อมูลการสำรวจตลาดพบว่า กัญชาและกัญชงในตลาดโลก ตลาดเอเชีย และตลาดในประเทศไทย กำลังเติบโตขึ้นและได้รับความนิยมจากประชาชน จึงส่งผลให้ประเทศไทยออกกฎหมายว่าด้วยเรื่อง การขออนุญาต และการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2563 ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมกัญชงให้สามารถใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้น มีมาตรฐาน สามารถส่งออกได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการนำกัญชงไปใช้ในทางที่ผิดทั้งในเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์ ส่วนกัญชานั้น ยังเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่เป็นผู้ขออนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์เชิงการแพทย์เท่านั้น

อย่างไรก็ดี หากมิได้มีการควบคุมการบริโภคอาจจะทำให้ประชาชนมีการบริโภคกัญชาและกัญชงที่ไม่ถูกต้องอันนำไปสู่ผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งการบริโภคส่วนใหญ่นั้น มาจากการบริโภคเชิงสันตนาการเพื่อความผ่อนคลาย

ดังนั้น ในบทที่ 5 นี้ผู้ศึกษาขอแนะนำแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการบังคับใช้ค่อนข้างยาวนานมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยว่าจะมีแนวทางอย่างไร ภายใต้วัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิตที่มีการจัดเก็บภาษีด้วยเหตุผลพิเศษเพื่อกำกัฏการบริโภคสินค้าหรือบริการที่ไม่พึงประสงค์ในสายตาของกฎหมาย ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

5.1 ความเหมาะสมในการนำหลักการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย

หากจะกล่าวถึงความเหมาะสมในการนำหลักการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย จะต้องทราบก่อนว่าหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ หรือตามมูลค่า หรือตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และประยุกต์ให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(1) หลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณนั้น จะมีการคำนวณภาษีตามน้ำหนักหรือปริมาณสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวจะมีการบังคับใช้กับสินค้า ซึ่งสามารถสรุปข้อดีและข้อเสียพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(1.1) ข้อดีของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ

ข้อดีของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณนั้น โดยหลักแล้วจะสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการนี้ไม่มีความซับซ้อนและง่ายต่อการบังคับใช้ สามารถสรุปได้ดังนี้

(1.1.1) เมื่อราคาตลาดของสินค้าหรือบริการมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเพิ่มขึ้น หรือลดลง หรือมีการลดราคาเพื่อส่งเสริมการตลาด การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณจะมีได้รับผลกระทบเนื่องจากการคำนวณภาษิตามน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้า

(1.1.2) สามารถประมาณการรายได้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของภาครัฐที่มีความแน่นอนและแม่นยำ เนื่องจากการคำนวณภาษีประเภทนี้จะคิดตามน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้า หากมีการเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าก็ไม่กระทบต่อการประมาณการรายได้ของภาครัฐ

(1.1.3) มีขั้นตอนการคำนวณภาษีที่ไม่ซับซ้อน เนื่องจากการคำนวณตามน้ำหนัก หรือปริมาณสินค้าที่แสดงให้เห็นได้เด่นชัด โดยไม่จำเป็นต้องหาราคาขายปลีกแนะนำ หรือรายรับของสถานบริการ

(1.2) ข้อเสียของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ

ข้อเสียของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณนั้น ด้วยแนวคิดที่ไม่มีความซับซ้อนและง่ายต่อการบังคับใช้ จึงทำให้ข้อเสียที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะกระทบถึงระบบเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้ดังนี้

(1.2.1) มูลค่าของภาษิตมิได้มีการค้ำประกันถึงอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นทุกปีในระบบเศรษฐกิจ อาจทำให้การจัดเก็บภาษิตไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

(1.2.2) ลดแรงจูงใจของผู้ประกอบการในการขายสินค้า เนื่องจากมีการจัดเก็บภาษีตามน้ำหนักหรือปริมาณ หากผู้ประกอบการมีการขายที่มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปี จะส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องมีการเสียภาษีเพิ่มขึ้นทุกปี แม้จะสามารถลดภาระภาษีให้กับผู้บริโภคได้ก็ตาม

(1.2.3) สืบเนื่องจากการคำนวณภาษีคิดตามน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้า อาจทำให้ผู้ประกอบการบิดเบือนปริมาณสินค้าโดยการลดปริมาณสินค้า เพื่อให้ตนได้กำไรมากขึ้นและเสียภาษีน้อยลงได้

(2) หลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่านั้น ค่อนข้างมีลักษณะคล้ายกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ แต่มีการเปลี่ยนตัวฐานเป็นราคาสินค้า ซึ่งสามารถสรุปข้อดีและข้อเสียพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(2.1) ข้อดีของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า

ข้อดีของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่านั้น จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว เป็นการทดแทนข้อเสียของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ สามารถสรุปได้ดังนี้

(2.1.1) มูลค่าของภาษีนับถึงอัตราเงินเพื่อ เนื่องจากมีการคำนวณภาษีที่ผูกติดกับราคาตลาดของสินค้าหรือบริการ หากราคาตลาดของสินค้าหรือบริการมีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามภาวะเงินเฟ้อก็ทำให้มีการจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจ ณ ขณะนั้น

(2.1.2) ภาครัฐสามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีสรรพสามิตที่สูงกว่าหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ เนื่องจากการคำนวณขึ้นอยู่กับราคาสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้ ตามหลักเศรษฐศาสตร์แล้วผู้ประกอบการมักต้องการขายสินค้าหรือให้บริการในปริมาณที่น้อยแต่ราคาสูงหรือราคาที่มากกว่าต้นทุนที่ตนเองแบกรับไว้ ดังนั้น เมื่อมีการจัดเก็บภาษีตามมูลค่าจึงทำให้ภาครัฐได้รับรายได้สูงกว่าหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ

(2.2) ข้อเสียของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า

ข้อเสียของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นข้อเสียที่เกิดจากการคำนวณภาษีที่นำไปผูกกับราคาสินค้าหรือบริการเพียงอย่างเดียว หากราคาตลาดของสินค้าหรือบริการเกิดการบิดเบือนหรือเกิดความผันผวนก็จะทำให้ได้รับผลกระทบในการจัดเก็บภาษีได้ด้วย สามารถสรุปได้ดังนี้

(2.2.1) ไม่มีเสถียรภาพในการจัดเก็บภาษี เนื่องจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่ามีการผูกติดกับราคาตลาดของสินค้าหรือบริการ หากผู้ประกอบการมีการส่งเสริมการขายหรือลดราคาสินค้าเพื่อโต้ตอบคู่แข่งจะทำให้รายได้ทางภาษีได้รับผลกระทบ

(2.2.2) ไม่มีความแม่นยำในการประมาณการรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต เนื่องจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่ามีการผูกติดกับราคาตลาดของสินค้าหรือบริการ หากราคาสินค้าหรือบริการเกิดความผันผวนจะทำให้การประมาณการรายได้ไม่น่าเชื่อถือในทันที

(2.2.3) ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบางประการ อาทิ การจำกัดการบริโภคไม่ว่าจะด้วยเหตุผลด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ เนื่องจากหากราคาสินค้าหรือบริการมีราคาตลาดลงอย่างมีนัยสำคัญ จะทำให้การจำกัดการบริโภคนั้นไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(2.2.4) เกิดโอกาสการกักตุนสินค้าได้มากกว่าหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ เนื่องจากการคำนวณสินค้า หรือบริการที่ผูกติดกับราคาตลาด หากผู้ประกอบการล่วงรู้ถึงข้อมูลการขึ้นอัตราภาษีก่อนการบังคับใช้ จะทำให้ผู้ประกอบการกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไรได้ในอนาคต

(3) หลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น เป็นหลักเกณฑ์ที่ประยุกต์มาจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณโดยอัตราภาษีจะขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของสารเคมีชนิดนั้นๆ ซึ่งสามารถสรุปข้อดีและข้อเสียพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้

(3.1) ข้อดีของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี

ข้อดีของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปข้อดีที่มีความแตกต่างกันได้ดังนี้

(3.1.1) ทำให้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจำกัดการบริโภคมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการที่จำกัดเฉพาะสิ่งที่กฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชนเท่านั้น

(3.1.2) เกิดความแม่นยำในการจัดเก็บภาษี เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการที่จำกัดเฉพาะสิ่งที่กฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชนจึงบังคับจัดเก็บเฉพาะสิ่งๆ นั้น ไม่มีการจัดเก็บภาษีจากวัตถุดิบหรือส่วนประกอบอื่นของผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง

(3.2) ข้อเสียของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี

ข้อเสียของหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ แต่สามารถสรุปข้อเสียที่มีความแตกต่างกันได้ดังนี้

(3.2.1) ผู้ประกอบการต้องแบกรับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น มีการบังคับให้ผู้ประกอบการต้องได้รับ

ผลการตรวจสอบความเข้มข้นของสารเคมีในผลิตภัณฑ์จากห้องทดลองที่ภาครัฐกำกับดูแลก่อนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการวางหลักการและแนวคิดในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ซึ่งวางหลักไว้ว่า “ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้นำเข้า ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ หรือผู้อื่นที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี มีหน้าที่เสียภาษีตามมูลค่าหรือตามปริมาณของสินค้าหรือบริการ หรือทั้งตามมูลค่าและตามปริมาณของสินค้าหรือบริการนั้น ไม่เกินอัตราที่ระบุไว้ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตท้ายพระราชบัญญัตินี้ที่ใช้อยู่ในเวลาที่ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น”³³ จึงทำให้ในประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ หรือตามมูลค่า หรือตามปริมาณและตามมูลค่าแล้วแต่ประเภทสินค้า หรือบริการตามวัตถุประสงค์พิเศษของกฎหมาย โดยมีการกำหนดอัตราภาษีตามพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต แต่อย่างไรก็ดี หากจะกล่าวถึงการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในประเทศไทยนั้น ยังได้มีการบังคับให้จัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชง ซึ่งพีชชนิดดังกล่าวมีสาร THC เป็นองค์ประกอบหลักหากมีการบริโภคไม่ถูกต้องอาจทำให้ร่างกายเกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์ได้

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของแต่ละวิธี ประกอบกับประเทศไทยมีหลักการและแนวคิดในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอในการจัดเก็บภาษีจากเหตุแห่งการเสียภาษี ฉะนั้น ควรเพิ่มหลักการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีที่อ้างอิงมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีการปรับให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย เพื่อความแม่นยำในการจัดเก็บภาษี และจัดเก็บภาษีจากต้นต่อแห่งเหตุที่จะต้องได้รับการจำกัดการบริโภคที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม หากมีการเพิ่มหลักการการจัดเก็บภาษีดังกล่าวมีเพียงแต่จะสามารถจัดเก็บภาษีจากสาร THC ที่มีอยู่ในกัญชาและกัญชงแล้ว อาจพัฒนาวิชาการให้หมายรวมถึงสารเคมีอื่นที่มีลักษณะหรือทำนองเดียวกัน อาทิ สารทารีนในพิกัดยาสูบ สารตะกั่วในพิกัดน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน และแอลกอฮอล์ในพิกัดสุรา เป็นต้น แม้ว่าการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น จะทำให้ผู้ประกอบการแบกรับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น จากค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์หาความเข้มข้นของสารเคมีที่ผสมอยู่ในผลิตภัณฑ์ แต่หากเป็นการกระทำตามหลักความเป็นธรรมที่ภาครัฐต้องการจัดเก็บภาษีจากฐานการบริโภคต่อผู้บริโภคหน่วยสุดท้าย เพื่อให้มีการจัดเก็บภาษีจากต้นเหตุแห่งการเสียภาษีที่แท้จริงและแม่นยำมากที่สุดก็ย่อมกระทำได้

³³ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

5.2 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย

จากบทที่ 2 บทที่ 4 และข้อ 5.1 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกามีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า หรือตามปริมาณ หรือตามมูลค่าและตามปริมาณ ที่มีลักษณะส่วนใหญ่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน แต่อย่างไรก็ดี หากกล่าวถึงการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีที่มีลักษณะจำเพาะในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยนั้น สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) ประเทศไทยควรมีการประยุกต์ใช้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ตามความเข้มข้นของสารเคมี

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากความเข้มข้นของสารเคมีนั้น ควรจะจัดเก็บจากการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการ ซึ่งไม่จำเป็นต้องกำหนดอัตราความเข้มข้นขั้นต่ำ หรือเพดานขั้นต่ำ เฉกเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา อาทิ มลรัฐอิลลินอยส์มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสาร THC โดยจัดเก็บในอัตราร้อยละ 10 จากผลิตภัณฑ์ที่มีความเข้มข้นของสาร THC น้อยกว่าร้อยละ 35 และมีการจัดเก็บในอัตราร้อยละ 25 จากผลิตภัณฑ์ที่มีความเข้มข้นของสาร THC มากกว่าร้อยละ 35 เป็นต้น เนื่องจากสาร THC เป็นสารเคมีที่มีผลกระทบต่อร่างกาย ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในร่างกายของแต่ละบุคคลที่มีความไวหรือความอ่อนไหวต่อสาร THC ที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า การที่ร่างกายได้รับสาร THC นั้น ไม่มีระยะเวลาปลอดภัยที่แน่ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในร่างกายของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม ร่างกายจะได้รับสาร THC จากการบริโภคผ่านระบบทางเดินหายใจ อาหาร อาทิ การรับประทาน การดื่ม และการสูบ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยปกติสาร THC จะถูกขับออกทางปัสสาวะและอุจจาระได้ในอัตราร้อยละ 90 ภายในระยะเวลา 5 วัน แต่ขึ้นอยู่กับความถี่และปริมาณการบริโภคของแต่ละบุคคลจึงทำให้ระยะเวลาการตกค้างในร่างกายค่อนข้างแปรปรวนและคาดการณ์ได้ยาก³⁴

อย่างไรก็ดี หากมีการเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงตามความเข้มข้นของสารเคมีที่มีวัตถุประสงค์พิเศษเพื่อกำกวดการบริโภคของประชาชนก็จะทำให้สามารถจำกัดการบริโภคของจำนวนประชากรในบางส่วนและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคของประชาชนได้ แต่ทั้งนี้ ภาครัฐไม่ควรทำตัวเป็นรัฐคุณพ่อรู้ดี (Father Knows Best State) หรือรัฐพี่เลี้ยง (Nanny State)³⁵ ที่มีการควบคุมพฤติกรรมบริโภคหรือการตัดสินใจทุกอย่างของประชาชน โดยทะนงตนว่าภาครัฐ

³⁴ ธนู โกลด์สย, กัญชาจะอยู่ในระบบร่างกายนานแค่ไหน [ออนไลน์], 2564, แหล่งที่มา: <https://hd.co.th/how-long-does-marijuana-stay-in-the-system> [13 พฤศจิกายน 2564]

³⁵ เขมภัทร ทฤษฎีกุล, การใช้ภาษีเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม [ออนไลน์], 2563, แหล่งที่มา: <https://pridi.or.th/th/content/2020/12/548> [19 กันยายน 2564]

ดีที่สุด แต่แท้ที่จริงแล้วควรให้ประชาชนสามารถตัดสินใจด้วยตนเองภายใต้คำแนะนำของภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ประเทศไทยควรมีการประยุกต์เรื่อง การจัดสรรเงินที่เกิดจากการจัดเก็บภาษีเพื่อประโยชน์สาธารณะสูงสุด

การจัดสรรเงินที่เกิดจากการจัดเก็บภาษีเพื่อประโยชน์สาธารณะสูงสุดนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละมลรัฐก็มีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกัน อาทิ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย จะมีการนำเงินภาษีหลังจากหักต้นทุนจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับ Cannabis ไปจัดกิจกรรมที่มีเป้าหมายเกี่ยวกับการลดใช้สารเสพติด การศึกษาในโรงเรียน และกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเยาวชน เป็นต้น ดังนั้นเมื่อประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis แล้วก็นำเงินที่เกิดจากการจัดเก็บภาษีจากประชาชนนำไปจัดสรรเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ อาทิ ให้ความรู้เรื่องสารเสพติดที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและผลทางกฎหมายแก่เยาวชน นำไปจัดสรรให้กับโรงพยาบาลที่แบกรับต้นทุนในการรักษาผู้ป่วยอันเกิดจากการบริโภคกัญชาและกัญชง และนำไปจัดสรรให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้ในการวิจัยกัญชาและกัญชง เป็นต้น

5.3 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย

จากข้อ 5.2 เมื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้แล้วนั้น ในข้อ 5.3 นี้จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย เนื่องจากแต่ละประเทศหรือแต่ละอธิปไตย ก็ย่อมมีสภาพสังคม วิทยาการ และเศรษฐกิจที่แตกต่างกันจึงมีบางหลักเกณฑ์ที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis แตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ

สืบเนื่องมาจากการปกครองประเทศสหรัฐอเมริกามีรูปแบบการปกครองแบบรัฐรวม โดยมีการกระจายอำนาจสู่มลรัฐ จึงทำให้แต่ละมลรัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ของตนเองได้ ซึ่งแต่ละมลรัฐสามารถจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis แตกต่างกัน อาทิ มลรัฐโคโรราโดจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า มลรัฐแคลิฟอร์เนียจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ และมลรัฐอลิโนยส์จัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสาร เป็นต้น แต่ประเทศไทยมีการปกครองแบบรัฐเดี่ยวที่มีรัฐบาลกลางอยู่ในระดับสูงสุด หากมีการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นแบกรับภาระในการบริหารจัดการที่มากเกินไป ประกอบกับประเทศไทยมีหน่วยงานเฉพาะที่มีความเชี่ยวชาญ และทำหน้าที่จัดเก็บภาษีสรรพสามิตเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว

(2) การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์

การที่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เนื่องจากรัฐบาลในแต่ละมลรัฐพิจารณาว่าการบริโภค Cannabis สามารถสร้างต้นทุนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมได้ หากมีการบริโภคไม่ถูกต้องตามข้อบ่งชี้ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจึงทำให้มีการเก็บภาษีสรรพสามิตในการบริโภคเชิงการแพทย์ด้วย อาทิ มลรัฐนิวยอร์ก มลรัฐวอชิงตัน และมลรัฐมอนแทนา เป็นต้น แต่ในประเทศไทยไม่ควรมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภคกัญชาและกัญชงในเชิงการแพทย์ เนื่องจากการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) มีส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์ทางกฎหมายกล่าวไว้ว่า “...เพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยที่ควรจะได้รับและใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ในการรักษาและพัฒนาทางการแพทย์ ภายใต้คำแนะนำของแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ...”³⁶ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและไม่เป็นการจำกัดหรือตัดสิทธิการเข้าถึงการรักษาโรคของประชาชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พลเมืองควรจะได้รับ จึงไม่ควรจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เชิงการแพทย์เหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกา

(3) การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ตามปริมาณหรือน้ำหนักในแต่ละส่วนประกอบของพืชที่แตกต่างกัน

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ตามปริมาณในแต่ละส่วนประกอบของพืชที่แตกต่างกัน อาทิ มลรัฐอะแลสกา มีการจัดเก็บภาษีจากส่วนดอกที่โตเต็มวัยในอัตรา 50 เหรียญสหรัฐต่อออนซ์ ดอกที่ยังไม่โตเต็มวัยในอัตรา 15 เหรียญสหรัฐต่อออนซ์ และส่วนกิ่งในอัตรา 1 เหรียญต่อกิ่ง³⁷ ซึ่งการจัดเก็บภาษีในลักษณะนี้ เป็นการจัดเก็บที่ไม่ได้มาจากต้นตอของเหตุแห่งการเสียภาษี ทั้งนี้ อาจไม่สามารถจำกัดการบริโภค Cannabis ได้อย่างแท้จริงและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหน่วยสุดท้าย

อย่างไรก็ดี จากข้อ 5.1 ถึง 5.3 จะเห็นได้ว่า เมื่อวิสาหการ ค่านิยม สภาพสังคม และเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้กัญชาและกัญชงที่กฎหมายมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่น่าพิสมัย กลายเป็นสิ่งที่สามารถบริโภคได้ตามปกติวิสัย แต่ในกัญชาและกัญชงมีสาร THC ที่มีผลกระทบต่อร่างกาย อาทิ อาการมินเมา เคลิ้ม ใจสั่น หน้ามืด เห็นภาพหลอน และรบกวนการรับรู้ของร่างกาย เป็นต้น ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษในการจำกัดการบริโภคของประชาชน แต่ทั้งนี้ ในประเทศไทยยังมิได้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis เหมือนในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าประเทศไทยควรมีการนำหลักเกณฑ์ใน

³⁶ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562

³⁷ Ulrik Boesen, *A Road Map to Recreational Marijuana Taxation* [Online], 2020, Available from: <https://taxfoundation.org/recreational-marijuana-tax/#Ballot> [2021, October 31]

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย เพื่อจำกัดการบริโภคกัญชาและกัญชงในเชิงสันตนาการของประชาชน และยังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนได้ ประกอบกับให้มีการจัดเก็บภาษีที่เป็นธรรม โดยมีการจัดเก็บภาษีจากต้นตอของเหตุแห่งการเสียภาษีที่เป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ ต้องมีการจัดสรรเงินภาษีที่เกิดการจัดเก็บจากประชาชนนำไปพัฒนาสังคมเพื่อประโยชน์สาธารณะสูงสุด อาทิ ให้ความรู้เรื่องสารเสพติดที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและผลทางกฎหมายแก่เยาวชน นำไปจัดสรรให้กับโรงพยาบาลที่แบกรับต้นทุนในการรักษาผู้ป่วยและนำไปจัดสรรให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้ในการวิจัยกัญชาและกัญชง เป็นต้น

แต่ในทางกลับกัน หากมีการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงการแพทย์ก็ควรจัดเก็บภาษีสรรพสามิต เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยที่ควรจะได้รับ และไม่เป็นการจำกัดการเข้าถึงการรักษาโรคของประชาชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พลเมืองควรจะได้รับ ทั้งนี้และทั้งนั้น การที่จะประยุกต์หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ในนั้น จะต้องมีการคำนึงถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 6 นี้ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยด้วยวิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เป็น การวิจัยเอกสาร มาวิเคราะห์เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกิดแนวทางในการจัดเก็บภาษี สรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทย โดยนำหลักเกณฑ์ในการ จัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis พร้อมอ้างอิงผลลัพธ์ในเชิงปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกา นำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย สามารถวิเคราะห์และสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1 บทสรุป

กัญชาและกัญชงในประเทศไทยกำลังได้รับความสนใจจากประชาชน ซึ่งปัจจุบันนี้ในประเทศไทย เปิดโอกาสให้สามารถบริโภคกัญชงได้ทั้งเชิงการแพทย์และเชิงสันทนาการ ส่วนกัญชานั้นสามารถ บริโภคได้ในเชิงการแพทย์เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม กัญชาและกัญชงหากมีการบริโภคอย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่อยู่ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค อาทิ อาการมีเมมา เคลิ้ม ใจสั่น หน้ามืด เห็นภาพหลอน และรบกวนการรับรู้ของร่างกาย เป็นต้น ซึ่งปัจจัยหลักที่ทำให้ ร่างกายเกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์นั้น มาจากสาร THC ที่อยู่ในกัญชาและกัญชง ซึ่งเข้าสู่ร่างกายด้วย ระบบทางเดินอาหารไม่ว่าเป็นการรับประทาน การดื่ม และการสูบ เป็นต้น

ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสาร THC ที่เป็น องค์ประกอบหลักในกัญชาและกัญชง เพื่อเป็นการจำกัดการบริโภคกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อ สุขภาพ ประกอบกับเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่เป็นภาษีฐานการ บริโภคที่ผู้เสียภาษีตามกฎหมายสามารถผลัดภาระภาษีให้กับผู้บริโภคหน่วยสุดท้ายได้ ทั้งนี้ ก็ควรมี การจัดเก็บภาษีจากเหตุแห่งการเสียภาษีที่แท้จริง

6.1.1 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจาก กัญชาและกัญชงในประเทศไทย

หัวข้อนี้จะสรุปถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทยอันมีวัตถุประสงค์ ในการจำกัดการบริโภคสิ่งที่มีกฎหมายพิจารณาว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ พร้อมกับแสดงให้เห็นถึง ปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจากกัญชาและกัญชงในประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1.1.1 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทยอันมีวัตถุประสงค์ในการจำกัดการ บริโภคสิ่งที่มีกฎหมายพิจารณาว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ ยาสูบ และสุรา เป็นต้น ซึ่งมีการบังคับ

ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้นำเข้าเป็นผู้เสียภาษีตามกฎหมาย โดยเกิดสิทธิและหน้าที่ต่อเมื่อมีการนำสินค้าออกจากสถานที่ที่กฎหมายกำหนด หรือนำสินค้าไปใช้ภายในสถานที่ที่กฎหมายกำหนด หรือเกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีศุลกากร แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ จะต้องเสียภาษีตามมูลค่า หรือตามปริมาณ หรือทั้งตามมูลค่าและตามปริมาณ ซึ่งไม่เกินกว่าที่ระบุไว้ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต อาทิ พิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตว่าด้วยเรื่อง ยาสูบมีการกำหนดให้สามารถจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าไม่เกินอัตราร้อยละ 90 และตามปริมาณไม่เกินหน่วยละ 5 บาท และพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตว่าด้วยเรื่อง สุราแช่ชนิดเปียร์มีการกำหนดให้สามารถจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าไม่เกินอัตราร้อยละ 30 และตามปริมาณไม่เกินหน่วยละ 3,000 บาท เป็นต้น จะเห็นได้ว่าหากเป็นสินค้าที่ภาครัฐต้องการจำกัดการบริโภคด้วยวัตถุประสงค์ที่มีผลกระทบต่อร่างกายนั้น พิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตอนุญาตให้จัดเก็บภาษีได้ทั้งตามปริมาณและตามมูลค่า

6.1.1.2 ปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจากกัญชาและกัญชงในประเทศไทย

ในปัจจุบันประเทศไทยได้เปิดโอกาสให้บริโภคกัญชงในเชิงการแพทย์และเชิงสันทนาการ ส่วนกัญชานั้นกฎหมายเปิดโอกาสให้บริโภคเชิงการแพทย์เท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี เมื่อมีการเปิดโอกาสให้มีการบริโภคกัญชงและกัญชาที่มีสาร THC ที่เป็นสารเคมีหลักที่ควรจำกัดการบริโภคอันทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการสืบค้นข้อมูลจากโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่วนใหญ่มาจากการบริโภคกัญชงในเชิงสันทนาการเพื่อความผ่อนคลายโดยมีอาการคลื่นไส้เป็นหลัก

ทั้งนี้ หากมิได้มีการควบคุมการบริโภคสาร THC อันเป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายอันนำไปสู่อาการที่ไม่พึงประสงค์ของประชาชน ในบางกรณีอาจทำให้เกิดต้นทุนความเสียหายต่อสังคม อาทิ ต้นทุนเวลาของแพทย์ที่นำไปรักษาผู้ป่วยอื่นที่มีอาการหนักกว่า ต้นทุนความเสียหายหากเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน และต้นทุนของประเทศที่ขาดกำลังพลในการทำงานเพื่อทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นในระยะเวลาชั่วคราว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการจำกัดการบริโภคสินค้าประเภทยาสูบโดยการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตด้วยเหตุผลก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพนั้นมีผลลัพธ์ คือ สามารถจำกัดกลุ่มผู้บริโภคที่มีช่วงอายุ 15 – 18 ปี และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ หากมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตอาจส่งผลให้สามารถจำกัดการบริโภคกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อร่างกายจากบุคคลบางกลุ่มได้

6.1.2 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis และผลลัพธ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา

หัวข้อนี้จะสรุปถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis และผลที่ได้รับจากการจัดเก็บภาษีในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า เมื่อมีการจัดเก็บภาษีในช่วงระยะเวลาหนึ่งมีทิศทางหรือแนวโน้มตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis หรือไม่ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1.2.1 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบดังต่อไปนี้

(1) ภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ

ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณนั้น มีหลักเกณฑ์การคำนวณตามน้ำหนัก หรือปริมาณของสินค้าที่วางจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป ซึ่งมีอัตราภาษีที่แปรผันตามน้ำหนักของสินค้า กล่าวคือ เมื่อสินค้าน้ำหนักมากจะต้องมีการแบกรับภาระภาษีจากสินค้าน้ำหนักดังกล่าวในมูลค่าที่สูงขึ้น แต่ในทางกลับกัน หากสินค้าน้ำหนักน้อยก็รับภาระภาษีจากสินค้าน้ำหนักดังกล่าวในมูลค่าที่น้อยตามลงไปด้วย

(2) ภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า

ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่านั้น มีหลักเกณฑ์ค่อนข้างเหมือนภาษีสรรพสามิตตามปริมาณเพียงแต่มีการคำนวณตามราคาขาย ณ ร้านค้าปลีก แทนที่จะอิงกับน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้า การจัดเก็บภาษีในรูปแบบนี้จะมีอัตราภาษีแปรผันตามราคาขายของสินค้า ณ ร้านค้าปลีก กล่าวคือ เมื่อสินค้ามีการกำหนดราคาขายในท้องตลาดด้วยมูลค่าที่สูงจะส่งผลให้สินค้าน้ำหนักดังกล่าวแบกรับภาระภาษีที่สูงขึ้นตามไปด้วย แต่ในทางกลับกันหากมีการลดราคาหรือกำหนดราคาขายในท้องตลาดจะส่งผลให้สินค้าน้ำหนักดังกล่าวแบกรับภาระภาษีที่ต่ำลงไปด้วย

(3) ภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี

ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีนั้น เป็นหลักเกณฑ์ที่ประยุกต์มาจากหลักเกณฑ์ภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ ซึ่งมีการเปลี่ยนการจัดเก็บภาษีตามน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้ามาเป็นการจัดเก็บตามความเข้มข้นของสารเคมีแทน ทั้งนี้ จะมีการกำหนดเป็นสารเคมีชนิดใดนั้น ขึ้นอยู่กับภาครัฐว่าต้องการควบคุมหรือกำกับดูแลสารเคมีชนิดใด อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีในรูปแบบนี้จะมีอัตราภาษีแปรผันตามความเข้มข้นของสารเคมีที่ผสมอยู่ในสินค้านั้นๆ กล่าวคือ เมื่อสินค้านั้นมีส่วนผสมของสารเคมีที่ภาครัฐต้องการควบคุมในความเข้มข้นที่มากจะส่งผลให้สินค้านั้นดังกล่าวแบกรับภาระภาษีที่สูงขึ้น แต่ในทางกลับกันหากสินค้านั้นมีส่วนผสมของสารเคมีที่ภาครัฐต้องการควบคุมในความเข้มข้นที่น้อยจะส่งผลให้สินค้านั้นดังกล่าวแบกรับภาระภาษีที่น้อยลงตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้ง 3 รูปแบบนี้ จะมีการบังคับใช้หรือบังคับจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละมลรัฐว่าแต่ละมลรัฐมีสภาพสังคมและเศรษฐกิจเป็นอย่างไร

6.1.2.2 ผลลัพธ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ผลลัพธ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis นั้น จะสะท้อนให้เห็นถึงการยึดโยงกับวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง คือ เป็นรายได้ของภาครัฐที่ใช้ในการบริหารจัดการของแต่ละมลรัฐ ส่วนที่สอง คือ จำกัดการบริโภคจากสิ่งที่ถูกกฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชน และสามารถควบคุมสินค้าให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด ทั้งนี้ สามารถสรุปผลลัพธ์ที่ตามวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตได้ดังต่อไปนี้

(1) วัตถุประสงค์เพื่อเป็นรายได้ของภาครัฐที่ใช้ในการบริหารจัดการของแต่ละมลรัฐ

ข้อมูลจาก Institute on Taxation and Economic Policy เปิดเผยว่าแต่ละมลรัฐ เมื่อเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการและเชิงการแพทย์ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น แต่ละมลรัฐมีการจัดเก็บภาษีเพื่อใช้ในการบริหารจัดการแต่ละมลรัฐที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาทิ มลรัฐโคโลราโดจากข้อมูล ค.ศ. 2020 มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการเพิ่มขึ้นประมาณ 339 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภค Cannabis ในเชิงสันตนาการว่าด้วยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นรายได้ของภาครัฐ ทำให้ภาครัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดเก็บภาษีดังกล่าว

(2) จำกัดการบริโภคจากสิ่งที่ถูกกฎหมายคิดว่าไม่พึงประสงค์ต่อประชาชน

ข้อมูลจาก Substance Abuse and Mental Health Services Administration เปิดเผยว่า เมื่อแต่ละมลรัฐเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น มีผลสามารถจำกัดการบริโภค Cannabis ของประชากรช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปีออกจากจำนวนประชากรที่มีการบริโภคทั้งหมด ประกอบกับข้อมูลจาก National Survey on Drug Use and Health (NSDUH) เปิดเผยว่า มีจำนวนประชากรที่เข้ารับการรักษาจากอาการที่ไม่พึงประสงค์อันเกิดจากการบริโภค Cannabis ในจำนวนที่ลดลงตามไปด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อแต่ละมลรัฐเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสามารถจำกัดการบริโภคของประชากรบางกลุ่มและส่งผลให้มีจำนวนประชากรที่เข้ารับการรักษาจากอาการที่ไม่พึงประสงค์ลดลงตามไปด้วย

(3) สามารถควบคุมสินค้าให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด

ข้อมูลจาก CATO Institute เปิดเผยว่า เมื่อแต่ละมลรัฐเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น พบว่าภาครัฐสามารถควบคุมและตรวจจับผู้กระทำความผิดโทษ

ฐานจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมายในตลาดมืดได้ลดลง อย่างไรก็ตาม การที่สินค้าอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของภาครัฐทำให้มีการตรวจสอบและกำกับดูแลได้ง่ายกว่าสินค้าที่ผิดกฎหมาย และส่งผลให้จำนวนผู้กระทำผิดกฎหมายที่เป็นต้นทุนในการกำกับดูแลของภาครัฐลดลงตามไปด้วย

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดสรุปได้ว่า เมื่อแต่ละมลรัฐเปิดโอกาสให้บริโภค Cannabis ภายใต้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น มีผลลัพธ์ทำให้ภาครัฐสามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีสรรพสามิตได้มากขึ้น สามารถจำกัดการบริโภค Cannabis ของช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปีจากจำนวนประชากรที่มีการบริโภค Cannabis ทั้งหมด และยังมีส่วนช่วยให้จำนวนประชากรที่เข้ารับการรักษาจากอาการที่ไม่พึงประสงค์อันเกิดจากการบริโภค Cannabis ลดลงตามไปด้วย นอกจากนี้ การจัดเก็บภาษียังสามารถควบคุมสินค้าที่ผิดกฎหมายและป้องกันตลาดมืดได้อีกด้วย

6.1.3 แนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา ปรับใช้ในประเทศไทย

เมื่อวิทยาการ ค่านิยม สภาพสังคม และเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้กัญชาและกัญชงที่เคยถูกตีตราว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่าพิสมัยกลับกลายมาเป็นพืชที่สามารถบริโภคได้ทั้งเชิงสันทนาการและการแพทย์ แต่อย่างไรก็ดี ในกัญชาและกัญชงนั้นมีสารเคมีที่มีชื่อว่า THC เป็นตัวต้นตอแห่งการกระทบต่อสุขภาพหากมีการบริโภคไม่ถูกต้องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ อาจส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในร่างกายของแต่ละบุคคล อาทิ อาการมีเมามา คลื่นไส้ ใจสั่น หน้ามืด เห็นภาพหลอน และรบกวนการรับรู้ของร่างกาย เป็นต้น

จากข้อ 6.1.1 และข้อ 6.1.2 ส่งผลให้ผู้ศึกษาสามารถวิเคราะห์แนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกาปรับใช้ในประเทศไทย ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการนำแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ของประเทศสหรัฐอเมริกาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ดังนี้

(1) ประเทศไทยควรเพิ่มหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีเพื่อเป็นแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงในเชิงสันทนาการ

การที่ประเทศไทยมีการกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตอันมีวัตถุประสงค์ในการจำกัดการบริโภคสิ่งที่มีกฎหมายพิจารณาว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเปิดโอกาสให้จัดเก็บภาษีได้ทั้งตามปริมาณและตามมูลค่านั้น ยังมิได้เป็นการจัดเก็บภาษีจากต้นตอของสาเหตุแห่งการเสียภาษีที่แท้จริง กล่าวคือ ประเทศไทยมิได้มีการจัดเก็บภาษีจากต้นเหตุที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพที่แท้จริง ทั้งที่สิ่งทีก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพมิใช่ตัวกัญชาและกัญชงแต่เป็นสาร THC ที่เป็นองค์ประกอบหลักในพืชชนิดดังกล่าว

อย่างไรก็ดี เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบริหารภาษีที่ดีควรมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากัญชาและกัญชงตามหลักความเป็นธรรม กล่าวคือ หลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีอากรนั้น เป็นหลักที่มีการส่งเสริมให้มีการจัดเก็บภาษีที่ยุติธรรมไม่มากไม่น้อยจนเกินไป อาทิ ผู้ที่มีสาระสำคัญที่แตกต่างกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน และบุคคลใดบริโภคมากก็ย่อมแบกรับภาระภาษีที่มีจำนวนมาก แต่ในทางกลับกัน บุคคลใดบริโภคน้อยก็ย่อมแบกรับภาระภาษีที่มีจำนวนน้อย เป็นต้น ดังนั้น การเพิ่มหลักการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี เพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิตอันจำกัดการบริโภคกัญชาและกัญชงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพนั้น แม้จะทำให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและผู้นำเข้าแบกรับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มมากขึ้นจากค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์หาความเข้มข้นของสาร THC ที่ผสมอยู่ในสินค้า แต่หากเป็นการกระทำตามหลักความเป็นธรรมที่ภาครัฐต้องการจัดเก็บภาษีสถานการบริโภคกับผู้บริโภคหน่วยสุดท้าย เพื่อให้มีการจัดเก็บภาษีจากต้นเหตุแห่งการเสียภาษีที่แท้จริงและมีการจัดเก็บภาษีให้แม่นยำมากที่สุดต่อผู้เสียภาษีย่อมกระทำได้ นอกจากนี้ ภาครัฐไม่ควรมีการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคหรือการตัดสินใจของประชาชนจนเกินไป โดยตระหนักว่าภาครัฐที่ดีที่สุด แต่แท้ที่จริงแล้วควรให้ประชาชนสามารถตัดสินใจด้วยตนเองภายใต้คำแนะนำของภาครัฐโดยหน่วยงานที่เชี่ยวชาญ

(2) ประเทศไทยสมควรจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงการแพทย์

สืบเนื่องมาจากแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) โดยมีส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์ทางกฎหมายกล่าวไว้ว่า “...เพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยที่ควรจะได้รับและใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ในการรักษาและพัฒนาทางการแพทย์ ภายใต้คำแนะนำของแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ...”³⁸ ดังนั้น ประเทศไทยสมควรมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงการแพทย์ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยที่ควรจะได้รับ และไม่เป็นการจำกัดการเข้าถึงการรักษาโรคของประชาชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พลเมืองควรจะได้รับ

(3) การจัดสรรเงินที่ได้รับจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการ

เมื่อประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการแล้ว ก็ควรนำเงินที่เกิดจากการจัดเก็บภาษีจากประชาชนไปจัดสรรเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ อาทิ ให้ความรู้เรื่องสารเสพติดที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและผลทางกฎหมายแก่เยาวชน นำไปจัดสรรให้กับโรงพยาบาลที่แบกรับต้นทุนในการรักษาผู้ป่วยอันเกิดจากการบริโภคกัญชาและกัญชงเชิงสันตนาการ และนำไปจัดสรรให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้ในการวิจัยกัญชาและกัญชง เป็นต้น

³⁸ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เป็นการวิจัยเอกสารจากหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย และหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกัญชาและกัญชงกำลังได้รับความสนใจจากประชาชน หากมีการบริโภคกัญชาและกัญชงอย่างไม่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอเสนอแนะแนวทางในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ในการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

6.2.1 การเพิ่มหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีและพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต

ในประเทศไทยมีหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่สามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า และการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณ โดยจะต้องเสียภาษีไม่เกินกว่าอัตราที่มีการกำหนดไว้ในบัญชีพิกัดภาษีสรรพสามิต ซึ่งอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า หากสินค้า หรือบริการใดที่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ในพิกัดภาษีสรรพสามิตก็ไม่สามารถเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้า หรือบริการนั้นๆ ได้ ทั้งนี้ สืบเกิดได้จากมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตวางหลักไว้ว่า “ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้นำเข้า ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ หรือผู้อื่นที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี มีหน้าที่เสียภาษีตามมูลค่าหรือตามปริมาณของสินค้าหรือบริการ หรือทั้งตามมูลค่าและตามปริมาณของสินค้าหรือบริการนั้น ไม่เกินอัตราที่ระบุไว้ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตท้ายพระราชบัญญัตินี้ที่ใช้อยู่ในเวลาที่ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น”³⁹

ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยมีหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตอันมีวัตถุประสงค์ในการจำกัดการบริโภคสิ่งที่มีกฎหมายพิจารณาว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ ยาสูบ และสุรา เป็นต้น โดยมีหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีจากสินค้านี้ดังกล่าวตามมูลค่าและตามปริมาณ อาทิ พิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตว่าด้วยเรื่อง ยาสูบมีการกำหนดให้สามารถจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าไม่เกินอัตราร้อยละ 90 และตามปริมาณไม่เกินหน่วยละ 5 บาท และพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตว่าด้วยเรื่องสุราแข่งขันดเปียร์มีการกำหนดให้สามารถจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าไม่เกินอัตราร้อยละ 30 และตามปริมาณไม่เกินหน่วยละ 3,000 บาท เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การจัดเก็บภาษีในลักษณะดังกล่าวมิได้มีการจัดเก็บจากเหตุแห่งการเสียภาษีที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอย่างแท้จริง

³⁹ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

นอกจากนี้ ในหมวดที่ 1 ส่วนที่ 1 บททั่วไป แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต มีการอนุญาตให้อธิบดีสามารถออกระเบียบเรื่องวิธีการคำนวณ ภาษีของสินค้า การเก็บและการขนย้ายสินค้า เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสินค้า การประกอบกิจการสถานบริการ และให้อำนาจอธิบดีตีความประเภทสินค้าและบริการตามบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในหมวดที่ 1 ส่วนที่ 1 บททั่วไปนั้น มิได้มีการให้อำนาจอธิบดีในการเพิ่มหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี และพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตในกฎหมายอนุบัญญัติได้

ดังนั้น หากจะมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ก็ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต โดยการเพิ่มหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมี และเพิ่มพิกัดสาร THC ที่เป็นต้นเหตุในการบริโภคกัญชา และกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพลงในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคหน่วยสุดท้ายที่ถูกผลกระทบจากภาษีจากผู้เสียภาษีตามกฎหมาย ซึ่งการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในลักษณะดังกล่าว ยังสามารถปรับใช้กับสินค้าที่ผลกระทบต่อสุขภาพอื่นได้ อาทิ ยาสูบมีสารทาร์ที่กระทบต่อสุขภาพ และสุรามี่แอลกอฮอล์ที่กระทบต่อสุขภาพ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีก็ยังมีข้อเสียตามที่ได้กล่าวมาในบทที่ 5 ฉะนั้น เพื่อเป็นการอุดข้อเสียของการจัดเก็บภาษีตามวิธีการดังกล่าวก็ควรมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่าร่วมด้วย กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกัญชาและกัญชงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพนั้น ควรมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามความเข้มข้นของสารเคมีและตามมูลค่าบังคับใช้ร่วมกัน

6.2.2 การกำหนดอัตราภาษีจากสาร THC

การกำหนดอัตราภาษีจากสาร THC นั้น ยังไม่สามารถกำหนดให้เป็นจำนวนเงินที่แน่ชัดได้ เนื่องจากกัญชาและกัญชงเป็นสินค้าที่มีการผลิตขึ้นมาใหม่ ซึ่งไม่มีกลไกทางตลาดที่แน่ชัด ประกอบกับยังไม่มีราคากลางเหมือนผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่จำหน่ายตามท้องตลาดทั่วไป แต่อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาสามารถชี้ให้เห็นถึงปัจจัยในการกำหนดอัตราภาษี เพื่อให้เกิดการจำกัดการบริโภคของประชาชนสามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(1) อัตราภาษีจะต้องอยู่ ณ จุดที่สามารถจำกัดการบริโภคของผู้บริโภคบางกลุ่มที่ไม่มีกำลังการซื้อเพียงพอ อาทิ จากการสำรวจข้อมูลของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจาก Cannabis สามารถจำกัดการบริโภคประชาชนช่วงอายุ 12 ถึง 17 ปีจากประชากรที่บริโภค Cannabis ทั้งหมด ประกอบกับสามารถทำให้ลดจำนวนผู้ป่วยที่เกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์ในการบริโภค Cannabis ลงได้

(2) อัตรากาซีจะต้องสามารถกระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคโดยตรงของผู้ที่กำลังคิดจะบริโภคกัญชาและกัญชง

(3) อัตรากาซีจะต้องมีการสร้างต้นทุนที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายให้น้อยที่สุด

(4) อัตรากาซีจะต้องมีการสร้างรายได้ให้ภาครัฐ เพื่อสามารถนำมาทดแทนต้นทุนทางสังคมที่เกิดจากการบริโภคกัญชาและกัญชง อาทิ ต้นทุนในการทำร้ายตัวเองและบุคคลอื่น และต้นทุนในการเข้าชียานพาหนะหลังจากบริโภคกัญชาและกัญชง เป็นต้น

(5) อัตรากาซีจะต้องไม่สูงเกินไปจนก่อให้เกิดสินค้าหนีภาษี

6.2.3 การเพิ่มฉลากและข้อควรระวัง

การเพิ่มฉลากและข้อควรระวังนั้น เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่กระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยในฉลากและข้อควรระวังจะระบุถึงผลข้างเคียง หรือค่าเตือนใดๆ ที่ทำให้ผู้ที่กำลังจะตัดสินใจบริโภคกัญชาและกัญชงได้ยั้งคิดก่อนว่า หากบริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ อาการมีเมมา เคลิ้ม ใจสั่น หน้ามืด เห็นภาพหลอน และรบกวนการรับรู้ของร่างกาย เป็นต้น ทั้งนี้ ควรมีการแสดงให้เห็นว่าสินค้าประกอบด้วยสาร THC ที่เป็นสารเคมีที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยตรงปริมาณเท่าไร จะเป็นการเพิ่มข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้ ซึ่งภาพด้านล่างนี้เป็นตัวอย่างของฉลากและข้อควรระวังของสินค้าที่มีส่วนผสมของสาร THC

รูปภาพที่ 6 ตัวอย่างฉลากและข้อควรระวังของสินค้าที่มีส่วนผสมของสาร THC

ที่มา Cannabis Science and Technology

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

กฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ครอบครอง
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2559

กฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ครอบครอง
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2563

ประกาศกระทรวง เรื่อง กำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562

ประกาศกระทรวง เรื่อง กำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562

ประกาศกระทรวง เรื่อง กำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2563

ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง กำหนดลักษณะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2562

วารสาร

ฐปนวงศ์ มิตรสูงเนิน; กุลชา โทณานนท์; แพรว โคตรอุทิน; และสุดา วรรณประสาธ. การศึกษาความ
ชุกและลักษณะทางคลินิกของผู้ป่วยจากการใช้กัญชาเปรียบเทียบกับระหว่างก่อนและหลังการ
ประกาศให้มีการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างถูกกฎหมาย พ.ศ. 2562 ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย
. วารสารเวชศาสตร์ฉุกเฉินแห่งประเทศไทย. หน้า 18-36.

พรวิวัฒน์ ใจกันทา. มื้ออะไรเปลี่ยนในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560. Tax Policy
Journal 2. ฉบับที่ 6 (กันยายน 2561): หน้า 1-5.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. คำนียามของภาษีอากร: พรหมแดนแห่งความรู้. สรรพากรสารสน์. ฉบับที่ 5
(กันยายน 2527): หน้า 93-129.

สหมุณี ศรีสุมะ. สังคมไทยทางไปของกัญชา. Health Station. ฉบับที่ 6 (กันยายน 2562): หน้า 8-9.

วิทยานิพนธ์

อัครพนธ์ เอี้ยวรัตน์วดี. วาทกรรม “กัญชา” ในสังคมไทย: กัญชாயาเสพติด หรือกัญชาทางการแพทย์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2563.

หนังสือ

- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. คำแนะนำการใช้กัญชาทางการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร, 2564.
- กฤษรัตน์ ศรีสว่าง. กฎหมายภาษีสรรพสามิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564.
- ธีระ วรธนรัตน์. กรณีศึกษานโยบายกัญชาทางการแพทย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564.
- บุญธรรม ราชรักษ์. เศรษฐศาสตร์การภาษีอากร2. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- มนตรี จังจนสมบัติ; และปิยะฉัตร จารุธีรศานต์. การภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.
- มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วชิรญาณวิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน), 2553.
- รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. ทฤษฎีการภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2516.
- วัชร พฤทธิกานนท์. หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ยูเนียน, 2551.
- สมยศ กิตติมั่นคง. รักษาโรคด้วยกัญชงและกัญชา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โกลกรีน โซเซียล เวเนเจอร์ จำกัด, 2560.
- ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. กฎหมายภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.
- ศาสตราจารย์ นายแพทย์รณชัย คงสกนธ์; และดร.อนุดิษฐ์ พัฒนธีรพัฒน์. รายงานสถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2562. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สันทวิกิจ พรินติ้ง กรุงเทพฯ, 2563.
- Institute on Taxation and Economic Policy. Taxing Cannabis. United States of America, 2019.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

กรมประชาสัมพันธ์, ทำความเข้าใจเรื่อง VAT 7% อย่างถูกต้อง ประชาชนได้ประโยชน์อะไร ประเทศพัฒนาแล้วเก็บกี่ % [ออนไลน์]. 2546. แหล่งที่มา:

<https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210402151610620> [31 ตุลาคม 2564]

กรมสรรพสามิต, ความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และกฎหมายตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 [ออนไลน์]. 2560. แหล่งที่มา:

<https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mzey/~edisp/uatucm312741.pdf> [23 ตุลาคม 2563]

กรมสรรพากร, ภาษีเรื่องง่ายที่รู้ไม่ยาก [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา:

http://download.rd.go.th/fileadmin/download/insight_pasi/learn.pdf
[29 สิงหาคม 2564]

กรองแก้ว ทิพย์ศักดิ์, “เฮมพ์” พืชไม่ธรรมดา มีคุณค่ามาจากสารสกัดและเส้นใย [ออนไลน์]. 2563.

แหล่งที่มา: <http://www.ej.eric.chula.ac.th/content/6131/253> [10 ตุลาคม 2564]

กองควบคุมวัตถุเสพติด, กัญชา (Cannabis) [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา:

<https://www.fda.moph.go.th/sites/Narcotics/SitePages/ViewAcademic.aspx?IDItem=1> [10 ตุลาคม 2564]

เขมภัทร ทฤษฎีคุณ, การใช้กัญชาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา:

<https://pridi.or.th/th/content/2020/12/548> [19 กันยายน 2564]

ชัยวัช โขวเจริญสุข, กัญชง: พืชเศรษฐกิจใหม่ โอกาสและความท้าทาย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/hemp-2021>
[23 ตุลาคม 2564]

ธิดากัญญา แสนอุดม, กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชงในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

[ออนไลน์]. 2564. แหล่งที่มา: https://www.fda.moph.go.th/sites/Narcotics/Shared%20Documents/NEWS_Hemp/file_TrainHemp10.pdf [17 ตุลาคม 2564]

ธนู โกมลไสย, กัญชาจะอยู่ในระบบร่างกายนานแค่ไหน [ออนไลน์]. 2564. แหล่งที่มา:

<https://hd.co.th/how-long-does-marijuana-stay-in-the-system> [13 พฤศจิกายน 2564]

ผกาทิพย์ รื่นระเริงศักดิ์. กัญชากับการรักษาโรค [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา:

<https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/453/%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%B2/> [24 ตุลาคม 2563]

มนทิรา สุขเจริญ; และพันธวัศ สัมพันธ์พานิชม. จุดเริ่มต้นว่าด้วยเรื่องของ “เฮมพ์” หรือ “กัญชง” ที่ไม่ใช่ “กัญชา” [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา:

<http://www.ej.eric.chula.ac.th/content/6131/256>
[24 ตุลาคม 2563]

ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. ภาษีสรรพสามิต [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา:

<https://www.itax.in.th/pedia/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%95/> [20 สิงหาคม 2564]

รัฐไทย ศิวโกเมน. สมบัติของผู้ดี [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา: <https://www.ruthai.in.th/?p=145>
[10 ตุลาคม 2564]

วิภา ลิขิต. สรวลเฮฮา เล่าเรื่อง “กัญญา” ในประวัติศาสตร์ [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา:

https://voicetv.co.th/read/B1ld7u_9X [23 ตุลาคม 2563]

สวนสุนันทาโพล. ประชาชนเกี่ยวกับความเห็นกัญชา [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา:

<https://mgronline.com/qol/detail/9620000119873> [27 ตุลาคม 2563]

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กัญชง-กัญชา [ออนไลน์]. 2562.

แหล่งที่มา: <https://www.oncb.go.th/ncsmi/hemp7/%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%87-%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%B2.pdf> [24 ตุลาคม 2563]

สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. สหรัฐอเมริกา [ออนไลน์].

2562. แหล่งที่มา: <http://www.local.moi.go.th/document%209.pdf> [24 ตุลาคม 2564]

ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. ข้อระวังการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชา [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา: <https://www.hfocus.org/content/2019/09/17661> [28 ตุลาคม 2563]

ศรัญญา ขวณิชย์; พรรณพิไล ไอยวรรณ; และภญ. มิ่งขวัญ ธนเศรษฐกร. คำแนะนำการดูแลรักษาผู้ป่วยที่มีการใช้กัญชาในประเทศไทย [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา: https://ncmc.moph.go.th/home/upload/web_download/tvmnq4534n44ccg8o8.pdf [28 ตุลาคม 2563]

Angela Dills; Sietse Goffard; Jeffrey Miron; and Erin Partin. The Effect of State Marijuana Legalizations: 2021 Update [Online]. 2021. Available from: <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/2021-01/PA908.pdf> [2021, November 7]

National Institute on Drug Abuse. Marijuana Research Report What is marijuana? [Online]. 2020. Available from: <https://www.drugabuse.gov/publications/research-reports/marijuana/what-marijuana> [2021, October 10]

Renée Johnson. Defining Hemp: A Fact Sheet [Online]. 2019. Available from: <https://sgp.fas.org/crs/misc/R44742.pdf> [2021, October 10]

Rocky Mountain High Intensity Drug Trafficking Area. THE LEGALIZATION OF MARIJUANA IN COLORADO: THE IMPACT [Online]. 2021. Available from: <https://www.thenmi.org/wp-content/uploads/2021/09/RMHIDTA-Marijuana-Report-2021.pdf> [2021, October 31]

Stephanie Chambers-Baltz. THE EFFECTS OF LEGALIZATION OF RECREATIONAL CANNABIS IN ILLINOIS [Online]. 2021. Available from: https://opensiuc.lib.siu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1066&context=ppi_papers [2021, November 7]

Stephen Murphy. Key insights from the global cannabis report [Online]. 2019. Available from: <https://prohibitionpartners.com/2019/11/07/key-insights-from-the-global-cannabis-report/> [2020, November 7]

Tax Policy Center. How do marijuana taxes work? [Online]. 2020. Available from: <https://www.taxpolicycenter.org/briefing-book/how-do-state-and-local-soda-taxes-work> [2020, November 7]

Ulrik Boesen. A Road Map to Recreational Marijuana Taxation [Online]. 2020. Available from: <https://taxfoundation.org/recreational-marijuana-tax/#Ballot> [2021, October 31]

Urban Institute. Marijuana Taxes [Online]. 2021. Available from: <https://www.urban.org/policy-centers/cross-center-initiatives/state-and-local-finance-initiative/state-and-local-backgrounders/marijuana-taxes> [2021, October 24]

เอกสารอื่น ๆ

กรมสรรพสามิต. การคำนวณภาษีสรรพสามิต. 13 กุมภาพันธ์ 2535.

ภาคผนวก

Article 65.
Cannabis Purchaser Excise Tax
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-1)

Sec. 65-1. Short title. This Article may be referred to as the Cannabis Purchaser Excise Tax Law.
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-5)

Sec. 65-5. Definitions. In this Article:

"Adjusted delta-9-tetrahydrocannabinol level" means, for a delta-9-tetrahydrocannabinol dominant product, the sum of the percentage of delta-9-tetrahydrocannabinol plus .877 multiplied by the percentage of tetrahydrocannabinolic acid.

"Cannabis" has the meaning given to that term in Article 1 of this Act, except that it does not include cannabis that is subject to tax under the Compassionate Use of Medical Cannabis Program Act.

"Cannabis-infused product" means beverage food, oils, ointments, tincture, topical formulation, or another product containing cannabis that is not intended to be smoked.

"Cannabis retailer" means a dispensing organization that sells cannabis for use and not for resale.

"Craft grower" has the meaning given to that term in Article 1 of this Act.

"Department" means the Department of Revenue.

"Director" means the Director of Revenue.

"Dispensing organization" or "dispensary" has the meaning given to that term in Article 1 of this Act.

"Person" means a natural individual, firm, partnership, association, joint stock company, joint adventure, public or private corporation, limited liability company, or a receiver, executor, trustee, guardian, or other representative appointed by order of any court.

"Infuser organization" or "infuser" means a facility operated by an organization or business that is licensed by the Department of Agriculture to directly incorporate cannabis or cannabis concentrate into a product formulation to produce a cannabis-infused product.

"Purchase price" means the consideration paid for a purchase of cannabis, valued in money, whether received in money or otherwise, including cash, gift cards, credits, and property and shall be determined without any deduction on account of the cost of materials used, labor or service costs, or any other expense whatsoever. However, "purchase price" does not include consideration paid for:

- (1) any charge for a payment that is not honored by a financial institution;
- (2) any finance or credit charge, penalty or charge for delayed payment, or discount for prompt payment; and
- (3) any amounts added to a purchaser's bill because of charges made under the tax imposed by this Article, the Municipal Cannabis Retailers' Occupation Tax Law, the County Cannabis Retailers' Occupation Tax Law, the Retailers' Occupation Tax Act, the Use Tax Act, the Service Occupation Tax Act, the Service Use Tax Act, or

any locally imposed occupation or use tax.

"Purchaser" means a person who acquires cannabis for a valuable consideration.

"Taxpayer" means a cannabis retailer who is required to collect the tax imposed under this Article.

(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19; 101-593, eff. 12-4-19.)

(410 ILCS 705/65-10)

Sec. 65-10. Tax imposed.

(a) Beginning January 1, 2020, a tax is imposed upon purchasers for the privilege of using cannabis at the following rates:

(1) Any cannabis, other than a cannabis-infused product, with an adjusted delta-9-tetrahydrocannabinol level at or below 35% shall be taxed at a rate of 10% of the purchase price;

(2) Any cannabis, other than a cannabis-infused product, with an adjusted delta-9-tetrahydrocannabinol level above 35% shall be taxed at a rate of 25% of the purchase price; and

(3) A cannabis-infused product shall be taxed at a rate of 20% of the purchase price.

(b) The purchase of any product that contains any amount of cannabis or any derivative thereof is subject to the tax under subsection (a) of this Section on the full purchase price of the product.

(c) The tax imposed under this Section is not imposed on cannabis that is subject to tax under the Compassionate Use of Medical Cannabis Program Act. The tax imposed by this Section is not imposed with respect to any transaction in interstate commerce, to the extent the transaction may not, under the Constitution and statutes of the United States, be made the subject of taxation by this State.

(d) The tax imposed under this Article shall be in addition to all other occupation, privilege, or excise taxes imposed by the State of Illinois or by any municipal corporation or political subdivision thereof.

(e) The tax imposed under this Article shall not be imposed on any purchase by a purchaser if the cannabis retailer is prohibited by federal or State Constitution, treaty, convention, statute, or court decision from collecting the tax from the purchaser.

(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19; 101-593, eff. 12-4-19.)

(410 ILCS 705/65-11)

Sec. 65-11. Bundling of taxable and nontaxable items; prohibition; taxation. If a cannabis retailer sells cannabis, concentrate, or cannabis-infused products in combination or bundled with items that are not subject to tax under this Act for one price in violation of the prohibition on this activity under Section 15-70, then the tax under this Act is imposed on the purchase price of the entire bundled product.

(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-15)

Sec. 65-15. Collection of tax.

(a) The tax imposed by this Article shall be collected

from the purchaser by the cannabis retailer at the rate stated in Section 65-10 with respect to cannabis sold by the cannabis retailer to the purchaser, and shall be remitted to the Department as provided in Section 65-30. All sales to a purchaser who is not a cardholder under the Compassionate Use of Medical Cannabis Program Act are presumed subject to tax collection. Cannabis retailers shall collect the tax from purchasers by adding the tax to the amount of the purchase price received from the purchaser for selling cannabis to the purchaser. The tax imposed by this Article shall, when collected, be stated as a distinct item separate and apart from the purchase price of the cannabis.

(b) If a cannabis retailer collects Cannabis Purchaser Excise Tax measured by a purchase price that is not subject to Cannabis Purchaser Excise Tax, or if a cannabis retailer, in collecting Cannabis Purchaser Excise Tax measured by a purchase price that is subject to tax under this Act, collects more from the purchaser than the required amount of the Cannabis Purchaser Excise Tax on the transaction, the purchaser shall have a legal right to claim a refund of that amount from the cannabis retailer. If, however, that amount is not refunded to the purchaser for any reason, the cannabis retailer is liable to pay that amount to the Department.

(c) Any person purchasing cannabis subject to tax under this Article as to which there has been no charge made to him or her of the tax imposed by Section 65-10 shall make payment of the tax imposed by Section 65-10 in the form and manner provided by the Department not later than the 20th day of the month following the month of purchase of the cannabis.
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19; 101-593, eff. 12-4-19.)

(410 ILCS 705/65-20)

Sec. 65-20. Registration of cannabis retailers. Every cannabis retailer required to collect the tax under this Article shall apply to the Department for a certificate of registration under this Article. All applications for registration under this Article shall be made by electronic means in the form and manner required by the Department. For that purpose, the provisions of Section 2a of the Retailers' Occupation Tax Act are incorporated into this Article to the extent not inconsistent with this Article. In addition, no certificate of registration shall be issued under this Article unless the applicant is licensed under this Act.
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-25)

Sec. 65-25. Tax collected as debt owed to State. Any cannabis retailer required to collect the tax imposed by this Article shall be liable to the Department for the tax, whether or not the tax has been collected by the cannabis retailer, and any such tax shall constitute a debt owed by the cannabis retailer to this State. To the extent that a cannabis retailer required to collect the tax imposed by this Act has actually collected that tax, the tax is held in trust for the benefit of the Department.
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-30)

Sec. 65-30. Return and payment of tax by cannabis retailer. Each cannabis retailer that is required or authorized to collect the tax imposed by this Article shall make a return to the Department, by electronic means, on or before the 20th day of each month for the preceding calendar month stating the following:

- (1) the cannabis retailer's name;
- (2) the address of the cannabis retailer's principal place of business and the address of the principal place of business (if that is a different address) from which the cannabis retailer engaged in the business of selling cannabis subject to tax under this Article;
- (3) the total purchase price received by the cannabis retailer for cannabis subject to tax under this Article;
- (4) the amount of tax due at each rate;
- (5) the signature of the cannabis retailer; and
- (6) any other information as the Department may reasonably require.

All returns required to be filed and payments required to be made under this Article shall be by electronic means. Cannabis retailers who demonstrate hardship in paying electronically may petition the Department to waive the electronic payment requirement.

Any amount that is required to be shown or reported on any return or other document under this Article shall, if the amount is not a whole-dollar amount, be increased to the nearest whole-dollar amount if the fractional part of a dollar is \$0.50 or more and decreased to the nearest whole-dollar amount if the fractional part of a dollar is less than \$0.50. If a total amount of less than \$1 is payable, refundable, or creditable, the amount shall be disregarded if it is less than \$0.50 and shall be increased to \$1 if it is \$0.50 or more.

The cannabis retailer making the return provided for in this Section shall also pay to the Department, in accordance with this Section, the amount of tax imposed by this Article, less a discount of 1.75%, but not to exceed \$1,000 per return period, which is allowed to reimburse the cannabis retailer for the expenses incurred in keeping records, collecting tax, preparing and filing returns, remitting the tax, and supplying data to the Department upon request. No discount may be claimed by a cannabis retailer on returns not timely filed and for taxes not timely remitted. No discount may be claimed by a taxpayer for any return that is not filed electronically. No discount may be claimed by a taxpayer for any payment that is not made electronically, unless a waiver has been granted under this Section.

Notwithstanding any other provision of this Article concerning the time within which a cannabis retailer may file a return, any such cannabis retailer who ceases to engage in the kind of business that makes the person responsible for filing returns under this Article shall file a final return under this Article with the Department within one month after discontinuing the business.

Each cannabis retailer shall make estimated payments to the Department on or before the 7th, 15th, 22nd, and last day of the month during which tax liability to the Department is incurred. The payments shall be in an amount not less than the

lower of either 22.5% of the cannabis retailer's actual tax liability for the month or 25% of the cannabis retailer's actual tax liability for the same calendar month of the preceding year. The amount of the quarter-monthly payments shall be credited against the final tax liability of the cannabis retailer's return for that month. If any such quarter-monthly payment is not paid at the time or in the amount required by this Section, then the cannabis retailer shall be liable for penalties and interest on the difference between the minimum amount due as a payment and the amount of the quarter-monthly payment actually and timely paid, except insofar as the cannabis retailer has previously made payments for that month to the Department in excess of the minimum payments previously due as provided in this Section.

If any payment provided for in this Section exceeds the taxpayer's liabilities under this Article, as shown on an original monthly return, the Department shall, if requested by the taxpayer, issue to the taxpayer a credit memorandum no later than 30 days after the date of payment. The credit evidenced by the credit memorandum may be assigned by the taxpayer to a similar taxpayer under this Article, in accordance with reasonable rules to be prescribed by the Department. If no such request is made, the taxpayer may credit the excess payment against tax liability subsequently to be remitted to the Department under this Article, in accordance with reasonable rules prescribed by the Department. If the Department subsequently determines that all or any part of the credit taken was not actually due to the taxpayer, the taxpayer's discount shall be reduced, if necessary, to reflect the difference between the credit taken and that actually due, and that taxpayer shall be liable for penalties and interest on the difference. If a cannabis retailer fails to sign a return within 30 days after the proper notice and demand for signature by the Department is received by the cannabis retailer, the return shall be considered valid and any amount shown to be due on the return shall be deemed assessed. (Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-35)

Sec. 65-35. Deposit of proceeds. All moneys received by the Department under this Article shall be paid into the Cannabis Regulation Fund. (Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-36)

Sec. 65-36. Recordkeeping; books and records.

(a) Every retailer of cannabis, whether or not the retailer has obtained a certificate of registration under Section 65-20, shall keep complete and accurate records of cannabis held, purchased, sold, or otherwise disposed of, and shall preserve and keep all invoices, bills of lading, sales records, and copies of bills of sale, returns, and other pertinent papers and documents relating to the purchase, sale, or disposition of cannabis. Such records need not be maintained on the licensed premises but must be maintained in the State of Illinois. However, all original invoices or copies thereof covering purchases of cannabis must be retained on the licensed premises for a period of 90 days after such

person fails to produce books and records for inspection by the Department upon request, a prima facie presumption shall arise that the person has failed to keep books and records as required under this Article. A person who is unable to rebut this presumption is in violation of this Article and is subject to the penalties provided in this Section. A person commits a separate offense on each day that he or she engages in business in violation of Section 65-20.

(e) Any taxpayer or agent of a taxpayer who with the intent to defraud purports to make a payment due to the Department by issuing or delivering a check or other order upon a real or fictitious depository for the payment of money, knowing that it will not be paid by the depository, is guilty of a deceptive practice in violation of Section 17-1 of the Criminal Code of 2012.

(f) Any person who fails to keep books and records or fails to produce books and records for inspection, as required by Section 65-36, is liable to pay to the Department, for deposit in the Tax Compliance and Administration Fund, a penalty of \$1,000 for the first failure to keep books and records or failure to produce books and records for inspection, as required by Section 65-36, and \$3,000 for each subsequent failure to keep books and records or failure to produce books and records for inspection, as required by Section 65-36.

(g) Any person who knowingly acts as a retailer of cannabis in this State without first having obtained a certificate of registration to do so in compliance with Section 65-20 of this Article shall be guilty of a Class 4 felony.

(h) A person commits the offense of tax evasion under this Article when he or she knowingly attempts in any manner to evade or defeat the tax imposed on him or her or on any other person, or the payment thereof, and he or she commits an affirmative act in furtherance of the evasion. As used in this Section, "affirmative act in furtherance of the evasion" means an act designed in whole or in part to (i) conceal, misrepresent, falsify, or manipulate any material fact or (ii) tamper with or destroy documents or materials related to a person's tax liability under this Article. Two or more acts of sales tax evasion may be charged as a single count in any indictment, information, or complaint and the amount of tax deficiency may be aggregated for purposes of determining the amount of tax that is attempted to be or is evaded and the period between the first and last acts may be alleged as the date of the offense.

(1) When the amount of tax, the assessment or payment of which is attempted to be or is evaded is less than \$500, a person is guilty of a Class 4 felony.

(2) When the amount of tax, the assessment or payment of which is attempted to be or is evaded is \$500 or more but less than \$10,000, a person is guilty of a Class 3 felony.

(3) When the amount of tax, the assessment or payment of which is attempted to be or is evaded is \$10,000 or more but less than \$100,000, a person is guilty of a Class 2 felony.

(4) When the amount of tax, the assessment or payment

purchase, unless the Department has granted a waiver in response to a written request in cases where records are kept at a central business location within the State of Illinois. The Department shall adopt rules regarding the eligibility for a waiver, revocation of a waiver, and requirements and standards for maintenance and accessibility of records located at a central location under a waiver provided under this Section.

(b) Books, records, papers, and documents that are required by this Article to be kept shall, at all times during the usual business hours of the day, be subject to inspection by the Department or its duly authorized agents and employees. The books, records, papers, and documents for any period with respect to which the Department is authorized to issue a notice of tax liability shall be preserved until the expiration of that period.

(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-38)

Sec. 65-38. Violations and penalties.

(a) When the amount due is under \$300, any retailer of cannabis who fails to file a return, willfully fails or refuses to make any payment to the Department of the tax imposed by this Article, or files a fraudulent return, or any officer or agent of a corporation engaged in the business of selling cannabis to purchasers located in this State who signs a fraudulent return filed on behalf of the corporation, or any accountant or other agent who knowingly enters false information on the return of any taxpayer under this Article is guilty of a Class 4 felony.

(b) When the amount due is \$300 or more, any retailer of cannabis who files, or causes to be filed, a fraudulent return, or any officer or agent of a corporation engaged in the business of selling cannabis to purchasers located in this State who files or causes to be filed or signs or causes to be signed a fraudulent return filed on behalf of the corporation, or any accountant or other agent who knowingly enters false information on the return of any taxpayer under this Article is guilty of a Class 3 felony.

(c) Any person who violates any provision of Section 65-20, fails to keep books and records as required under this Article, or willfully violates a rule of the Department for the administration and enforcement of this Article is guilty of a Class 4 felony. A person commits a separate offense on each day that he or she engages in business in violation of Section 65-20 or a rule of the Department for the administration and enforcement of this Article. If a person fails to produce the books and records for inspection by the Department upon request, a prima facie presumption shall arise that the person has failed to keep books and records as required under this Article. A person who is unable to rebut this presumption is in violation of this Article and is subject to the penalties provided in this Section.

(d) Any person who violates any provision of Sections 65-20, fails to keep books and records as required under this Article, or willfully violates a rule of the Department for the administration and enforcement of this Article, is guilty of a business offense and may be fined up to \$5,000. If a

of which is attempted to be or is evaded is \$100,000 or more, a person is guilty of a Class 1 felony.

Any person who knowingly sells, purchases, installs, transfers, possesses, uses, or accesses any automated sales suppression device, zapper, or phantom-ware in this State is guilty of a Class 3 felony.

As used in this Section:

"Automated sales suppression device" or "zapper" means a software program that falsifies the electronic records of an electronic cash register or other point-of-sale system, including, but not limited to, transaction data and transaction reports. The term includes the software program, any device that carries the software program, or an Internet link to the software program.

"Phantom-ware" means a hidden programming option embedded in the operating system of an electronic cash register or hardwired into an electronic cash register that can be used to create a second set of records or that can eliminate or manipulate transaction records in an electronic cash register.

"Electronic cash register" means a device that keeps a register or supporting documents through the use of an electronic device or computer system designed to record transaction data for the purpose of computing, compiling, or processing retail sales transaction data in any manner.

"Transaction data" includes: items purchased by a purchaser; the price of each item; a taxability determination for each item; a segregated tax amount for each taxed item; the amount of cash or credit tendered; the net amount returned to the customer in change; the date and time of the purchase; the name, address, and identification number of the vendor; and the receipt or invoice number of the transaction.

"Transaction report" means a report that documents, without limitation, the sales, taxes, or fees collected, media totals, and discount voids at an electronic cash register and that is printed on a cash register tape at the end of a day or shift, or a report that documents every action at an electronic cash register and is stored electronically.

A prosecution for any act in violation of this Section may be commenced at any time within 5 years of the commission of that act.

(i) The Department may adopt rules to administer the penalties under this Section.

(j) Any person whose principal place of business is in this State and who is charged with a violation under this Section shall be tried in the county where his or her principal place of business is located unless he or she asserts a right to be tried in another venue.

(k) Except as otherwise provided in subsection (h), a prosecution for a violation described in this Section may be commenced within 3 years after the commission of the act constituting the violation.

(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-40)

Sec. 65-40. Department administration and enforcement. The Department shall have full power to administer and enforce this Article, to collect all taxes and penalties due hereunder, to dispose of taxes and penalties so collected in

the manner hereinafter provided, and to determine all rights to credit memoranda, arising on account of the erroneous payment of tax or penalty hereunder.

In the administration of, and compliance with, this Article, the Department and persons who are subject to this Article shall have the same rights, remedies, privileges, immunities, powers, and duties, and be subject to the same conditions, restrictions, limitations, penalties, and definitions of terms, and employ the same modes of procedure, as are prescribed in Sections 2, 3-55, 3a, 4, 5, 7, 10a, 11, 12a, 12b, 14, 15, 19, 20, 21, and 22 of the Use Tax Act and Sections 1, 2-12, 2b, 4 (except that the time limitation provisions shall run from the date when the tax is due rather than from the date when gross receipts are received), 5 (except that the time limitation provisions on the issuance of notices of tax liability shall run from the date when the tax is due rather than from the date when gross receipts are received and except that in the case of a failure to file a return required by this Act, no notice of tax liability shall be issued on and after each July 1 and January 1 covering tax due with that return during any month or period more than 6 years before that July 1 or January 1, respectively), 5a, 5b, 5c, 5d, 5e, 5f, 5g, 5h, 5j, 6d, 7, 8, 9, 10, 11, and 12 of the Retailers' Occupation Tax Act and all of the provisions of the Uniform Penalty and Interest Act, which are not inconsistent with this Article, as fully as if those provisions were set forth herein. References in the incorporated Sections of the Retailers' Occupation Tax Act and the Use Tax Act to retailers, to sellers, or to persons engaged in the business of selling tangible personal property mean cannabis retailers when used in this Article. References in the incorporated Sections to sales of tangible personal property mean sales of cannabis subject to tax under this Article when used in this Article.

(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-41)

Sec. 65-41. Arrest; search and seizure without warrant. Any duly authorized employee of the Department: (i) may arrest without warrant any person committing in his or her presence a violation of any of the provisions of this Article; (ii) may without a search warrant inspect all cannabis located in any place of business; (iii) may seize any cannabis in the possession of the retailer in violation of this Act; and (iv) may seize any cannabis on which the tax imposed by Article 60 of this Act has not been paid. The cannabis so seized is subject to confiscation and forfeiture as provided in Sections 65-42 and 65-43.

(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-42)

Sec. 65-42. Seizure and forfeiture. After seizing any cannabis as provided in Section 65-41, the Department must hold a hearing and determine whether the retailer was properly registered to sell the cannabis at the time of its seizure by the Department. The Department shall give not less than 20 days' notice of the time and place of the hearing to the owner of the cannabis, if the owner is known, and also to the person

in whose possession the cannabis was found, if that person is known and if the person in possession is not the owner of the cannabis. If neither the owner nor the person in possession of the cannabis is known, the Department must cause publication of the time and place of the hearing to be made at least once in each week for 3 weeks successively in a newspaper of general circulation in the county where the hearing is to be held.

If, as the result of the hearing, the Department determines that the retailer was not properly registered at the time the cannabis was seized, the Department must enter an order declaring the cannabis confiscated and forfeited to the State, to be held by the Department for disposal by it as provided in Section 65-43. The Department must give notice of the order to the owner of the cannabis, if the owner is known, and also to the person in whose possession the cannabis was found, if that person is known and if the person in possession is not the owner of the cannabis. If neither the owner nor the person in possession of the cannabis is known, the Department must cause publication of the order to be made at least once in each week for 3 weeks successively in a newspaper of general circulation in the county where the hearing was held. (Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-43)

Sec. 65-43. Search warrant; issuance and return; process; confiscation of cannabis; forfeitures.

(a) If a peace officer of this State or any duly authorized officer or employee of the Department has reason to believe that any violation of this Article or a rule of the Department for the administration and enforcement of this Article has occurred and that the person violating this Article or rule has in that person's possession any cannabis in violation of this Article or a rule of the Department for the administration and enforcement of this Article, that peace officer or officer or employee of the Department may file or cause to be filed his or her complaint in writing, verified by affidavit, with any court within whose jurisdiction the premises to be searched are situated, stating the facts upon which the belief is founded, the premises to be searched, and the property to be seized, and procure a search warrant and execute that warrant. Upon the execution of the search warrant, the peace officer, or officer or employee of the Department, executing the search warrant shall make due return of the warrant to the court issuing the warrant, together with an inventory of the property taken under the warrant. The court must then issue process against the owner of the property if the owner is known; otherwise, process must be issued against the person in whose possession the property is found, if that person is known. In case of inability to serve process upon the owner or the person in possession of the property at the time of its seizure, notice of the proceedings before the court must be given in the same manner as required by the law governing cases of attachment. Upon the return of the process duly served or upon the posting or publishing of notice made, as appropriate, the court or jury, if a jury is demanded, shall proceed to determine whether the property so seized was held or possessed in violation of this Article or a

rule of the Department for the administration and enforcement of this Article. If a violation is found, judgment shall be entered confiscating the property and forfeiting it to the State and ordering its delivery to the Department. In addition, the court may tax and assess the costs of the proceedings.

(b) When any cannabis has been declared forfeited to the State by the Department, as provided in Section 65-42 and this Section, and when all proceedings for the judicial review of the Department's decision have terminated, the Department shall, to the extent that its decision is sustained on review, destroy or maintain and use such cannabis in an undercover capacity.

(c) The Department may, before any destruction of cannabis, permit the true holder of trademark rights in the cannabis to inspect such cannabis in order to assist the Department in any investigation regarding such cannabis.
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-45)

Sec. 65-45. Cannabis retailers; purchase and possession of cannabis. Cannabis retailers shall purchase cannabis for resale only from cannabis business establishments as authorized by this Act.
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

(410 ILCS 705/65-50)

Sec. 65-50. Rulemaking. The Department may adopt rules in accordance with the Illinois Administrative Procedure Act and prescribe forms relating to the administration and enforcement of this Article as it deems appropriate.
(Source: P.A. 101-27, eff. 6-25-19.)

กฎกระทรวง

การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์
พ.ศ. ๒๕๕๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๖ วรรคสาม และมาตรา ๖๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ กฎกระทรวงว่าด้วยการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ มิให้ใช้บังคับกับการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ และให้ใช้บังคับตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๓ ในกฎกระทรวงนี้

“เฮมพ์” (Hemp) หมายความว่า พืชซึ่งมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa* L.subsp. *sativa* อันเป็นชนิดย่อยของพืชกัญชา (*Cannabis sativa* L.) ที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกินร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง ซึ่งตรวจวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“เมล็ดพันธุ์รับรอง” หมายความว่า เมล็ดพันธุ์เฮมพ์จากพันธุ์พืชที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) น้อยกว่าร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยการตรวจวิเคราะห์ของห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์และเป็นพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืช ซึ่งผลิตโดยผู้รับอนุญาตผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์

“ผู้รับอนุญาต” หมายความว่า ผู้ได้รับอนุญาตตามกฎกระทรวงนี้

“หนังสือสำคัญ” หมายความว่า หนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ และให้หมายความรวมถึงใบแทนหนังสือสำคัญ โดยให้ถือเสมือนเป็นใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

“ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์” หมายความว่า ห้องปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐที่คณะกรรมการประกาศกำหนดให้ตรวจหาสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมาย

หมวด ๑

การขออนุญาต

ข้อ ๔ วัตถุประสงค์ในการขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ มี ๖ ประเภท ดังต่อไปนี้

- (๑) เพื่อปลูก เก็บเกี่ยว หรือแปรรูปเฮมพ์ สำหรับใช้ประโยชน์ในครัวเรือน
- (๒) เพื่อปลูก เก็บเกี่ยว หรือแปรรูปเฮมพ์ สำหรับใช้ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์
- (๓) เพื่อปลูก เก็บเกี่ยว หรือแปรรูปเฮมพ์ สำหรับการศึกษาวิจัย
- (๔) เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์รับรองสำหรับจำหน่าย หรือแจกสำหรับการส่งเสริมตามวัตถุประสงค์ (๑) (๒) หรือ (๓)

(๕) เพื่อจำหน่ายเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาต สำหรับใช้ประโยชน์ตาม (๑) (๒) (๓) หรือประโยชน์อื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี

(๖) เพื่อครอบครองสำหรับใช้ประโยชน์อื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ใน (๑) และ (๒) ห้ามมิให้มีการผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการเพาะปลูก

ข้อ ๕ ให้ผู้อนุญาตพิจารณาอนุญาตตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (๑) กรณีผู้ขอรับหนังสือสำคัญเป็นบุคคลธรรมดาต้อง
  - (ก) มีสัญชาติไทย
  - (ข) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
  - (ค) มีถิ่นที่อยู่หรือสำนักงานในประเทศไทย
  - (ง) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
  - (จ) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
  - (ฉ) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างการถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือหนังสือสำคัญที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท

(ข) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) กรณีผู้ขอรับหนังสือสำคัญเป็นนิติบุคคล

(ก) ต้องมีลักษณะตาม (๑) (ก) (ค) (จ) (ฉ) และ (ช)

(ข) ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจการของนิติบุคคลผู้ขออนุญาตต้องมีลักษณะตาม (๑)

(ค) กรรมการของนิติบุคคลอย่างน้อยสองในสามเป็นผู้มีสัญชาติไทย

ในกรณีวิสาหกิจชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจการแทน ต้องมีลักษณะตาม (๑) ด้วย

ข้อ ๖ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐาน ดังต่อไปนี้

(๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

(๒) สำเนาทะเบียนบ้าน

(๓) สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

(๔) รูปถ่ายครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวกและแว่นตาสีเข้มของผู้ขออนุญาตหรือผู้ซึ่งได้รับ มอบหมายให้ดำเนินกิจการ ขนาด ๑ นิ้ว ซึ่งถ่ายมาแล้วไม่เกินหกเดือน จำนวน ๒ รูป

(๕) หนังสือแสดงว่าตนเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจการของนิติบุคคลผู้ขออนุญาต กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคล หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนวิสาหกิจชุมชน กรณีผู้ขออนุญาต เป็นวิสาหกิจชุมชน

(๖) สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลที่ออกให้ไม่เกินหกเดือน กรณีผู้ขออนุญาต เป็นนิติบุคคล

(๗) แผนที่แสดงที่ตั้งสถานที่เพาะปลูกและเส้นทางการเข้าถึงสถานที่เพาะปลูก ระบุพิกัด ขนาดพื้นที่ที่ขออนุญาต และสถานที่ใกล้เคียง

(๘) แผนการผลิต การจำหน่าย และการใช้ประโยชน์

(๙) เอกสารหรือหลักฐานอื่นตามที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๗ การยื่นคำขอรับหนังสือสำคัญให้ยื่น ณ ท้องที่ที่สถานที่ผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ใน ครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์นั้นตั้งอยู่ ดังต่อไปนี้

(๑) ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

(๒) ในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ยื่น ณ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแห่งท้องที่ที่สถานที่ผลิตจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองตั้งอยู่ และให้สำนักงานสาธารณสุขอำเภอตรวจสอบคำขอเบื้องต้นแล้วเสนอต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

หมวด ๒
การอนุญาต

ข้อ ๘ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขออนุญาตแล้วให้ตรวจสอบรายละเอียดในคำขออนุญาต เอกสารและหลักฐานว่ามีความถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ ในกรณีที่ปรากฏว่ารายละเอียดในคำขออนุญาต เอกสารหรือหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามที่กำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำขออนุญาต หรือจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตไม่ดำเนินการตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาคำขออนุญาตแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้ขออนุญาตไม่ประสงค์จะขออนุญาตและให้จำหน่ายเรื่องออกจากสารบบแล้วแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตทราบ

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่ารายละเอียดในคำขออนุญาต เอกสารและหลักฐานมีความถูกต้องและครบถ้วน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีขออนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร ให้พิจารณาและเสนอความเห็นเพื่อเสนอคณะกรรมการต่อไป

(๒) กรณีขออนุญาตในท้องที่จังหวัดอื่น ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเสนอคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งหรือมอบหมายให้พิจารณาและเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วเสนอคำขออนุญาตพร้อมด้วยความเห็นมายังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อเสนอคณะกรรมการต่อไป

ข้อ ๙ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้เลขาธิการเสนอรัฐมนตรีพิจารณาอนุญาตเป็นราย ๆ ต่อไป

ในกรณีที่รัฐมนตรีพิจารณาอนุญาต ให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายออกหนังสือสำคัญเพื่อแสดงการอนุญาต ตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๐ ในกรณีหนังสือสำคัญสูญหาย ถูกทำลาย หรือลบลือนในสาระสำคัญ ให้ผู้รับอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนหนังสือสำคัญต่อผู้อนุญาต พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐาน ดังต่อไปนี้

- (๑) ใบแจ้งความ กรณีหนังสือสำคัญสูญหาย
- (๒) หนังสือสำคัญฉบับเดิม กรณีหนังสือสำคัญถูกทำลายบางส่วนหรือลบลือนในสาระสำคัญ
- (๓) เอกสารหรือหลักฐานอื่นตามที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ใบแทนหนังสือสำคัญให้ใช้ตามแบบหนังสือสำคัญฉบับเดิม แต่ให้กำกับคำว่า “ใบแทน” ไว้ที่ด้านหน้าด้วย

หมวด ๓
การดำเนินการ

ข้อ ๑๑ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ปลูกเฮมพ์ในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหนังสือสำคัญเท่านั้น

(๒) ในการปลูกทุกครั้งต้องใช้เมล็ดพันธุ์รับรองจากผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์รับรองที่ได้รับอนุญาต และให้ใช้เมล็ดพันธุ์รับรองดังกล่าวในฤดูกาลเพาะปลูกเดียว ทั้งนี้ ไม่ใช้กับการปลูกของผู้รับอนุญาตตามข้อ ๔ (๓)

(๓) จัดทำแนวเขตพื้นที่การเพาะปลูกที่เห็นได้ชัด

(๔) จัดทำป้ายด้วยวัสดุถาวรมีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร และมีข้อความเป็นตัวอักษรไทย สูงไม่น้อยกว่า ๓ เซนติเมตร แสดงวัตถุประสงค์ของการผลิต เช่น สถานที่เพาะปลูกเฮมพ์เพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน แสดงเลขที่หนังสือสำคัญของผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามหนังสือสำคัญ โดยให้แสดงไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ที่ได้รับอนุญาต

(๕) จัดให้มีสถานที่และการรักษาความปลอดภัยเพื่อเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์รับรอง หรือส่วนอื่นของเฮมพ์ เพื่อป้องกันการสูญหายหรือถูกทำลาย ให้แยกเก็บเป็นสัดส่วนและไม่ให้ปะปนกับวัสดุอื่น ๆ

(๖) ในกรณีที่เมล็ดพันธุ์รับรองหรือส่วนอื่นของเฮมพ์ถูกโจรกรรม สูญหาย หรือถูกทำลาย หรือกรณีที่เมล็ดพันธุ์รับรองเหลือจากการเพาะปลูกตาม (๒) ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี เพื่อทราบโดยมิชักช้า

(๗) ผู้รับอนุญาตที่มีวัตถุประสงค์ตามข้อ ๔ (๒) (๓) และ (๔) ต้องจัดให้มีการตรวจวิเคราะห์เพื่อหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ในเฮมพ์ที่ปลูกทุกครั้งที่มีการผลิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด หลักฐานการตรวจวิเคราะห์ดังกล่าวให้เก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสามปีนับแต่วันตรวจวิเคราะห์ ณ สถานที่ที่ได้รับอนุญาต

กรณีที่ผู้รับอนุญาตตรวจพบปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) เกินกว่าที่คณะกรรมการประกาศกำหนดให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำลาย

(๘) จัดให้มีฉลากที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุเมล็ดพันธุ์รับรองที่แสดง

(ก) ข้อมูลชื่อพันธุ์

(ข) อัตราความงอกของเมล็ดพันธุ์รับรอง และระบุวันเดือนปีที่ทดสอบ

(ค) สถานที่ปลูก

(ง) เดือนและปีที่รวบรวม

(จ) รุ้งการผลิต

(ฉ) น้ำหนักสุทธิ

(ช) ชื่อและสถานที่ตั้งของผู้รับอนุญาตผลิต

(ซ) ข้อความอื่นที่รัฐมนตรีเห็นสมควรระบุเพิ่มเติมในฉลากโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๙) ดำเนินการตามแผนการผลิตและแผนการใช้ประโยชน์ตามข้อ ๖ (๘) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการผลิตหรือแผนการใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้ ให้แจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการทราบตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้

(๑๐) จัดทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ในส่วนเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาต และแจ้งต่อเลขาธิการทราบเป็นรายเดือนและรายปีตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ในการจัดทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดให้โทษให้จัดทำเป็นสองฉบับ ฉบับหนึ่งให้เสนอต่อเลขาธิการภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นเดือนหรือสิ้นปี แล้วแต่กรณี และอีกฉบับหนึ่งให้เก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ในหนังสือสำคัญพร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการรับจ่ายยาเสพติดให้โทษที่ได้ลงรายการในบัญชีดังกล่าวมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี

(๑๑) แจ้งวันและเวลาการเก็บเกี่ยวเฮมพ์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนการเก็บเกี่ยว เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการควบคุมการเก็บเกี่ยว แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี

หลังจากได้ดำเนินการเก็บเกี่ยวเฮมพ์แล้ว ส่วนอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องขอให้ดำเนินการทำลายต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมบันทึกหลักฐานและภาพถ่าย

(๑๒) ให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสุ่มเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์รับรองหรือส่วนอื่นของเฮมพ์ เพื่อควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต

(๑๓) แจ้งกำหนดการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการขนส่งเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี โดยระบุปริมาณ วันและเวลา ยานพาหนะ เส้นทางขนส่ง และผู้ควบคุมการขนส่ง พร้อมทั้งนำใบแจ้งดังกล่าวและสำเนาหนังสือสำคัญตามข้อ ๙ ไปพร้อมการขนส่ง

ข้อ ๑๒ ให้ผู้รับอนุญาตจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำป้ายด้วยวัสดุถาวรมีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร และมีข้อความเป็นตัวอักษรไทย สูงไม่น้อยกว่า ๓ เซนติเมตร แสดงวัตถุประสงค์ของการจำหน่าย เช่น สถานที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์รับรอง แสดงเลขที่หนังสือสำคัญ ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามหนังสือสำคัญ โดยให้แสดงไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ที่ได้รับอนุญาต

(๒) จัดให้มีสถานที่และการรักษาความปลอดภัยเพื่อเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์รับรอง หรือส่วนอื่นของเฮมพ์ เพื่อป้องกันการสูญหายหรือถูกทำลาย ให้แยกเก็บเป็นสัดส่วนและไม่ให้ปะปนกับวัตถุดิบอื่น ๆ

(๓) ในกรณีที่เมล็ดพันธุ์รับรองหรือส่วนอื่นของเฮมพ์ถูกโจรกรรม สูญหาย หรือถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี เพื่อทราบโดยมิชักช้า

(๔) ดูแลให้มีฉลากที่ภาษาหรือหีบห่อบรรจุเมล็ดพันธุ์รับรองให้เป็นไปตามที่ผู้ผลิตจัดให้มีตามข้อ ๑๑ (๘) มิให้ชำรุดบกพร่อง

(๕) ดำเนินการตามแผนการจำหน่ายตามข้อ ๖ (๘) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการจำหน่ายดังกล่าวได้ให้แจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการทราบตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้

(๖) จัดทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ในส่วนเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาต และแจ้งต่อเลขาธิการทราบเป็นรายเดือนและรายปีตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ในการจัดทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดให้โทษให้จัดทำเป็นสองฉบับ ฉบับหนึ่งให้เสนอต่อเลขาธิการภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นเดือนหรือสิ้นปี แล้วแต่กรณี และอีกฉบับหนึ่งให้เก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ในหนังสือสำคัญพร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการรับจ่ายยาเสพติดให้โทษที่ได้ลงรายการในบัญชีดังกล่าวมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี

(๗) ให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสุ่มเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์รับรองหรือส่วนอื่นของเฮมพ์ เพื่อควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต

(๘) แจ้งกำหนดการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการขนส่งเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี โดยระบุปริมาณ วันและเวลา ยานพาหนะ เส้นทางขนส่ง และผู้ควบคุมการขนส่ง พร้อมทั้งนำใบแจ้งดังกล่าวและสำเนาหนังสือสำคัญตามข้อ ๙ ไปพร้อมการขนส่ง

ข้อ ๑๓ ให้ผู้รับอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำป้ายด้วยวัสดุถาวรมีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร และมีข้อความเป็นตัวอักษรไทย สูงไม่น้อยกว่า ๓ เซนติเมตร แสดงวัตถุประสงค์ของการมีไว้ในครอบครอง เช่น สถานที่เก็บเฮมพ์เพื่อแปรรูป แสดงเลขที่หนังสือสำคัญ ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามหนังสือสำคัญ โดยให้แสดงไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ที่ได้รับอนุญาต

(๒) จัดให้มีสถานที่และการรักษาความปลอดภัยเพื่อเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์รับรอง หรือส่วนอื่นของเฮมพ์ เพื่อป้องกันการสูญหายหรือถูกทำลาย ให้แยกเก็บเป็นสัดส่วนและไม่ให้ปะปนกับวัตถุดิบอื่น ๆ

(๓) ในกรณีที่เมล็ดพันธุ์รับรองหรือส่วนอื่นของเฮมพ์ถูกโจรกรรม สูญหาย หรือถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี เพื่อทราบโดยมิชักช้า

(๔) คู่มือให้มีฉลากที่ภาษาหรือหีบห่อบรรจุเมล็ดพันธุ์รับรองให้เป็นไปตามที่ผู้ผลิตจัดให้มี ตามข้อ ๑๑ (๘) มิให้ชำระคูปอง

(๕) ดำเนินการตามแผนการใช้ประโยชน์ ตามข้อ ๖ (๘) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการ ตามแผนการใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้ให้แจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการทราบตามแบบ ที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่าไม่สามารถ ดำเนินการดังกล่าวได้

(๖) จัดทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ ในส่วนเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาต และแจ้งต่อเลขาธิการทราบเป็นรายเดือนและรายปี ตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ในการจัดทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดให้โทษให้จัดทำเป็นสองฉบับ ฉบับหนึ่งให้เสนอต่อเลขาธิการ ภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นเดือนหรือสิ้นปี แล้วแต่กรณี และอีกฉบับหนึ่งให้เก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ ที่กำหนดไว้ในหนังสือสำคัญพร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการรับจ่ายยาเสพติดให้โทษ ที่ได้ลงรายการในบัญชีดังกล่าวมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี

(๗) ให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสุ่มเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์รับรองหรือส่วนอื่น ของเฮมพ์ เพื่อควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต

(๘) แจ้งกำหนดการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการขนส่งเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเลขาธิการ โดยระบุปริมาณ วันและเวลา ยานพาหนะ เส้นทางขนส่ง และผู้ควบคุมการขนส่ง พร้อมทั้งนำใบแจ้งดังกล่าวและ สำเนาหนังสือสำคัญตามข้อ ๙ ไปพร้อมการขนส่ง

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ต้องการทราบปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ในยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ ให้ส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ หากผล การตรวจวิเคราะห์ปรากฏว่ามีปริมาณสารดังกล่าวเกินกว่าที่กำหนด ให้ผู้ส่งตรวจแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อควบคุมการทำลาย

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๕ ภายในระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้เฉพาะหน่วยงานของรัฐ เป็นผู้ขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ ตามกฎกระทรวงนี้ และให้คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อเสนอรัฐมนตรีพิจารณาทบทวน ความเหมาะสมในการอนุญาตให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอื่นมาขออนุญาตได้ ในกรณีที่คณะกรรมการ พิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เหมาะสม ให้เสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาขยายระยะเวลาของบทเฉพาะกาลนี้ ต่อไปอีกสองปี

ข้อ ๑๖ ในระหว่างที่ยังไม่มีเมล็ดพันธุ์รับรองตามกฎหมายนี้ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตผลิตและใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ที่ออกตามกฎหมายฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือกฎหมายว่าด้วยการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ และได้รับหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืชก่อนวันที่กฎหมายนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลการตรวจวิเคราะห์ปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) น้อยกว่าร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง โดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ผลิต และมีไว้ในครอบครองเมล็ดพันธุ์เฮมพ์

ข้อ ๑๗ ใบอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ที่ออกตามกฎหมายฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้ถือว่าเป็นหนังสือสำคัญตามกฎหมายนี้ และให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าใบอนุญาตนั้นสิ้นอายุ

ข้อ ๑๘ บรรดาคำขอรับอนุญาตและคำขอรับใบแทนใบอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ตามกฎหมายฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของผู้อนุญาต ให้ถือว่าเป็นคำขอรับหนังสือสำคัญหรือคำขอรับใบแทนหนังสือสำคัญตามกฎหมายนี้โดยอนุโลม

ในกรณีที่คำขอตกลงว่ามีข้อความแตกต่างไปจากคำขอตามกฎหมายนี้ ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งแก้ไขเพิ่มเติมและส่งเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น เพื่อให้การเป็นไปตามกฎหมายนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙

ปิยะสกล สกลสัตยาทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

แบบ ร.ย.ส. ๕-๑ (แอมพ์)/จี

บัญชีรับ-จ่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะแอมพ์
สำหรับผู้นับอนุญาตผลิตซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะแอมพ์ ปี พ.ศ. ....

- ชื่อผู้นับอนุญาต ..... หนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตผลิตซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะแอมพ์ ที่ .....
- วัตถุประสงค์การขอรับหนังสือสำคัญ
- (๑) เพื่อปลูก เก็บเกี่ยว หรือแปรรูปสภาพแอมพ์ สำหรับใช้ประโยชน์ในครัวเรือน
  - (๒) เพื่อปลูก เก็บเกี่ยว หรือแปรรูปสภาพแอมพ์ สำหรับใช้ประโยชน์ตามอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์
  - (๓) เพื่อปลูก เก็บเกี่ยว หรือแปรรูปสภาพแอมพ์ สำหรับการศึกษาวิจัย
  - (๔) เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์รับรองสำหรับจำหน่าย หรือแจกสำหรับการส่งเสริมตามวัตถุประสงค์ (๑) (๒) หรือ (๓)

สถานที่เพาะปลูก คือ ..... จำนวนพื้นที่เพาะปลูก ..... (ตารางวา/ไร่)

สถานที่ซื้อ ..... ตั้งอยู่ที่ ..... ต./อ./จ. ....

ถนน ..... หมู่ที่ ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... จังหวัด .....

รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... e-mail .....

ลำดับ	ชื่อพันธุ์ ของเมล็ดพันธุ์ รับรอง/ รุ่นการผลิต	ได้เมล็ดพันธุ์รับรองมาจาก (ระบุชื่อหน่วยงาน พร้อมทั้งเลขที่หนังสือสำคัญ แสดงการอนุญาตผลิต ซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ เฉพาะแอมพ์)	ปริมาณเมล็ดพันธุ์รับรอง (กิโลกรัม/กรัม)		วัน เดือน ปี ที่เพาะปลูก (ตารางวา/ไร่)	พื้นที่เพาะปลูก (ตารางวา/ไร่)	วัน เดือน ปี ที่เก็บเกี่ยว	น้ำหนักที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม/กรัม)		หมายเหตุ
			รับ	จ่าย				คงเหลือ	เมล็ดพันธุ์ ลำต้นสด	
	รวม						รวม			

(ลายมือชื่อ) ..... (ผู้รับอนุญาต/ผู้ดำเนินการ)

หมายเหตุ : กรณีผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์รับรอง ให้ระบุข้อมูลน้ำหนักของเมล็ดพันธุ์จากการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์จนกระทั่งได้เป็นเมล็ดพันธุ์รับรองในช่องหมายเหตุในตาราง

บัญชีรับ-จ่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเซมพ์
สำหรับผูรับอนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเซมพ์ ปี พ.ศ. ....

ชื่อผูรับอนุญาต ..... หนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเซมพ์ ที่ .....
วัตถุประสงค์การขอรับหนังสือสำคัญ คือ เพื่อจำหน่ายเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ .....
สถานที่ชื่อ ..... ตั้งอยู่เลขที่ ..... ตรอก/ซอย .....
ถนน ..... หมู่ที่ ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... จังหวัด .....
รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... e-mail .....

ลำดับ	ชื่อพันธุ์ของ เมล็ดพันธุ์ รับรอง/รุ่นการผลิต ๒. ส่วนอื่นของเซมพ์ (ระบุส่วนของเซมพ์ให้ชัดเจน เช่น ลำต้นสด ฯลฯ)	ได้มาจาก (ระบุชื่อหน่วยงานหรือบุคคล พร้อมทั้งเลขที่หนังสือสำคัญ แสดงการอนุญาตซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ เฉพาะเซมพ์)	จ่ายไป/ใช้ไป (ระบุชื่อหน่วยงานหรือบุคคล พร้อมทั้งเลขที่หนังสือสำคัญ ไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ เฉพาะเซมพ์)	ปริมาณ (กิโลกรัม/กรัม)		หมายเหตุ
				รับ	จ่าย	
					รวม	

(ลายมือชื่อ) ..... (ผู้รับอนุญาต/ผู้ดำเนินการ)

แบบ ร.ย.ส. ๕-๓ (เสริมพ์)/ปี

**บัญชีรับ-จ่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเสริมพ์
สำหรับผู้รับอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเสริมพ์ ปี พ.ศ. ....**

ชื่อผู้รับอนุญาต ..... หนึ่งสี่สำคัญแสดงการอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเสริมพ์ ที่ .....
 วัตถุประสงค์การขอรับหนึ่งสี่สำคัญ คือ เพื่อครอบครองสำหรับใช้ประโยชน์ ไปรตระบุงการใช้ประโยชน์ .....
 สถานที่ชื่อ ..... ตั้งอยู่เลขที่ ..... ตรอก/ซอย .....
 ถนน ..... หมู่ที่ ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... จังหวัด .....
 รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... e-mail .....

ลำดับ	ส่วนของเสริมพ์ (ระบุส่วนของเสริมพ์ให้ชัดเจน เช่น เมล็ดพันธุ์รับรอง ลำดับสูงสุด ฯลฯ)	ได้มาจาก (ระบุชื่อหน่วยงานหรือบุคคล พร้อมทั้งเลขที่หนังสือสำคัญ แสดงการอนุญาตผลิต/จำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเสริมพ์)	ปริมาณ (กิโลกรัม/กรัม)		หมายเหตุ
			รับ	จ่าย คงเหลือ	
			รวม		

(ลายมือชื่อ) ..... (ผู้รับอนุญาต/ผู้ดำเนินการ)

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่กัญชา (Cannabis) เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ และเฮมพ์เป็นพืชซึ่งมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa* L. subsp. *sativa* อันเป็นชนิดย่อยของพืชกัญชา (*Cannabis sativa* L.) มีสารสำคัญคือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง และมีลักษณะทางกายภาพคล้ายกับกัญชามากจนยากในการจำแนก แต่เนื่องจากเฮมพ์มีประโยชน์หลากหลาย ปัจจุบันมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาและส่งเสริมให้ปลูกเฮมพ์เพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ซึ่งในอนาคตจะส่งเสริมให้ปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจ และนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้น สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตเฉพาะเรื่องการผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเฮมพ์แยกออกจากกัญชาว่าด้วยการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ เพื่อให้มีการควบคุมและกำกับดูแลที่เข้มงวดรัดกุม อันเป็นการป้องกันการนำเฮมพ์ไปใช้ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง

การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (Hemp)

พ.ศ. ๒๕๖๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒ วรรคสอง มาตรา ๒๓ วรรคสาม และมาตรา ๓๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และ มาตรา ๒๖/๒ (๒) และวรรคสาม มาตรา ๒๖/๓ วรรคสาม มาตรา ๒๖/๕ วรรคสาม มาตรา ๓๔/๑ (๑) (๒) และ (๖) มาตรา ๓๔/๒ (๑) และ (๖) และมาตรา ๓๔/๓ (๔) แห่งพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๓ ในกฎกระทรวงนี้

“กัญชง” หมายความว่า พืชที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa L. subsp. sativa* และมีลักษณะตามประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษว่าด้วยการกำหนดลักษณะกัญชง (Hemp)

“เมล็ดพันธุ์” หมายความว่า เมล็ด ส่วนขยายพันธุ์ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของกัญชง ที่ใช้เพาะปลูกหรือใช้ทำพันธุ์ได้

“เมล็ดพันธุ์รับรอง” หมายความว่า เมล็ดพันธุ์รับรองที่มีลักษณะตามประกาศคณะกรรมการ ควบคุมยาเสพติดให้โทษว่าด้วยการกำหนดลักษณะกัญชง และคณะกรรมการกำหนดโดยประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาให้เป็นเมล็ดพันธุ์รับรอง

“ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์” หมายความว่า ห้องปฏิบัติการของหน่วยงานที่คณะกรรมการกำหนดให้ตรวจหาสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ

หมวด ๑

การขออนุญาต

ข้อ ๔ การขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชง ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อประโยชน์ตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นภารกิจตาม (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) ให้หน่วยงานของรัฐขออนุญาตตามวัตถุประสงค์นั้น แล้วแต่กรณี

(๒) เพื่อการใช้ประโยชน์จากเส้นใยตามประเพณี วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิต และใช้ในครอบครัวเท่านั้น ทั้งนี้ มีพื้นที่ปลูกได้ครอบครัวละไม่เกินหนึ่งไร่

(๓) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม

(๔) เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์

(๕) เพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์

(๖) เพื่อประโยชน์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์รับรอง

ข้อ ๕ การขออนุญาตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งกัญชง ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ (๑) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖)

ข้อ ๖ การขออนุญาตตามข้อ ๔ และข้อ ๕ ให้ผู้อนุญาตพิจารณาอนุญาต ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีผู้ขออนุญาตเป็นบุคคลธรรมดาต้อง

(ก) มีสัญชาติไทย

(ข) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(ค) มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(ง) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(จ) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(ฉ) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างการถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(ข) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคลต้องจดทะเบียนตามกฎหมายไทย และ

(ก) ต้องมีลักษณะตาม (๑) (จ) (ฉ) และ (ข)

(ข) ผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลต้องมีลักษณะตาม (๑)

(ค) กรรมการของนิติบุคคล หุ่นส่วน หรือผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองในสามเป็นผู้มีสัญชาติไทย

(ง) มีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศไทย

(๓) กรณีผู้ขออนุญาตเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการแทนต้องมีลักษณะตาม (๑) ด้วย

(๔) กรณีผู้ขออนุญาตเป็นหน่วยงานของรัฐ ต้องมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชงตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ หรือข้อ ๕

ข้อ ๗ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชง ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐาน ดังต่อไปนี้

(๑) เลขประจำตัวประชาชน ในกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้ขออนุญาต

(๒) ชื่อและเลขทะเบียนนิติบุคคล ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต

(๓) เอกสารแสดงการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน หรือการรับจดทะเบียนสหกรณ์การเกษตรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ในกรณีที่ผู้ประกอบการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตรเป็นผู้ขออนุญาต

(๔) หนังสือแสดงว่าผู้ขออนุญาตเป็นผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต

(๕) แผนที่แสดงที่ตั้งและพิกัดของสถานที่ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชง และสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งเอกสารหรือหลักฐานแสดงลักษณะของสถานที่ดังกล่าว

(๖) รายละเอียดแผนการผลิต การนำเข้า การส่งออก การจำหน่าย หรือการใช้ประโยชน์แล้วแต่กรณี และมาตรการรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันมิให้นำไปใช้ในทางที่ผิด

(๗) เอกสารหรือหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาตามข้อ ๖

(๘) คำยินยอมให้ผู้อนุญาตเข้าถึงข้อมูลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

ข้อ ๘ ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการป้องกัน ปราบปราม หรือแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ หรือปฏิบัติตามความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เลขาธิการอาจพิจารณาขออนุญาตให้ผู้ขออนุญาตไม่ต้องแจ้งข้อมูลหรือยื่นเอกสารหรือหลักฐานใด ตามข้อ ๗ ก็ได้

ข้อ ๙ ผู้ขออนุญาตผลิตกัญชงโดยการปลูก ให้ยื่นเอกสารหรือหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองของผู้ขออนุญาตในสถานที่ปลูกกัญชง ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตมิได้เป็นเจ้าของสถานที่ ดังกล่าวให้แนบหนังสือแสดงความยินยอมของเจ้าของสถานที่หรือหนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์ ในสถานที่ของหน่วยงานของรัฐด้วย

ข้อ ๑๐ ผู้ขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชง เพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์ ให้ยื่นโครงการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์ที่มีรูปแบบตามหลักวิชาการ และเอกสารหรือหลักฐานแสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ในกัญชง กับให้ยื่น เอกสารหรือหลักฐานดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) การวิจัยในมนุษย์ ให้ยื่นเอกสารหรือหลักฐานที่แสดงว่าได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่เลขาธิการกำหนด

(๒) การดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ให้ยื่นเอกสารหรือหลักฐานที่แสดงว่า ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกำกับดูแลตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

ข้อ ๑๑ การยื่นคำขอ การอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต ตามกฎกระทรวงนี้ ให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้การดำเนินการดังกล่าวกระทำ ณ สถานที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชง

(ก) ในกรุงเทพมหานคร ให้กระทำ ณ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวง สาธารณสุข

(ข) ในจังหวัดอื่น ให้กระทำ ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแห่งท้องที่ที่สถานที่ผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชงตั้งอยู่

(๒) กรณีนำเข้าหรือส่งออกซึ่งกัญชง ให้กระทำ ณ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข หรือสถานที่อื่นที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๒

การอนุญาต

ข้อ ๑๒ เมื่อได้รับคำขออนุญาต ให้ผู้อนุญาตตรวจสอบคำขออนุญาต รวมทั้งข้อมูล เอกสารและหลักฐานว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ ถ้าถูกต้องและครบถ้วน ให้ออกใบรับคำขอให้แก่

ผู้ขออนุญาต แต่หากคำขอไม่ถูกต้องหรือยังขาดข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐานใด ให้แจ้งผู้ขออนุญาตทราบทันที ถ้าเป็นกรณีที่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ในขณะนั้น ให้แจ้งให้ผู้ขออนุญาตดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือส่งข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐานเพิ่มเติมให้ครบถ้วน ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจดำเนินการได้ในขณะนั้น ให้บันทึกความบกพร่องนั้นไว้และแจ้งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำขออนุญาตหรือจัดส่งข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่ผู้อนุญาตกำหนด ในกรณีที่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตมิได้กระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้ผู้อนุญาตและผู้ขออนุญาตลงนามไว้ในบันทึกนั้นด้วย

ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตไม่แก้ไขเพิ่มเติมคำขออนุญาตหรือไม่จัดส่งข้อมูล เอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่ผู้อนุญาตกำหนด ให้ถือว่าผู้ขออนุญาตไม่ประสงค์จะดำเนินการต่อไป และให้ผู้อนุญาตคืนคำขออนุญาต เอกสาร และหลักฐานให้แก่ผู้ขออนุญาต พร้อมทั้งแจ้งเป็นหนังสือถึงเหตุแห่งการคืนคำขอให้ทราบด้วยและให้ผู้อนุญาตจำหน่ายเรื่องออกจากสารบบ

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่คำขออนุญาตผลิต รวมทั้งข้อมูล เอกสาร และหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน และผู้ขออนุญาตชำระค่าใช้จ่ายในกระบวนการพิจารณาอนุญาตผลิตภัณฑ์ยาเสพติดให้โทษแล้ว ให้ผู้อนุญาตพิจารณาคำขออนุญาตและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีขออนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้อนุญาตพิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ

(๒) กรณีขออนุญาตในท้องที่จังหวัดอื่น ให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเสนอคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการจังหวัดซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ เกษตรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ และนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อพิจารณาจัดทำความเห็นเสนอผู้อนุญาตเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่คำขออนุญาตนำเข้าหรือส่งออก รวมทั้งข้อมูล เอกสารและหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน และผู้ขออนุญาตชำระค่าใช้จ่ายในกระบวนการพิจารณาอนุญาตผลิตภัณฑ์ยาเสพติดให้โทษแล้ว ให้ผู้อนุญาตพิจารณาคำขออนุญาตและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่คำขออนุญาตจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง รวมทั้งข้อมูล เอกสารและหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน และผู้ขออนุญาตชำระค่าใช้จ่ายในกระบวนการพิจารณาอนุญาตผลิตภัณฑ์ยาเสพติดให้โทษแล้ว ให้ผู้อนุญาตพิจารณาคำขออนุญาตให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวัน

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติให้ความเห็นชอบหรือผู้อนุญาตมีคำสั่งอนุญาต ให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขออนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มามีมติหรือมีคำสั่งดังกล่าว

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติไม่ให้ความเห็นชอบหรือผู้อนุญาตมีคำสั่งไม่อนุญาต ให้ผู้อนุญาตมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขออนุญาตทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มติไม่ให้ความเห็นชอบหรือมีคำสั่งไม่อนุญาต แล้วแต่กรณี พร้อมด้วยเหตุผลและสิทธิอุทธรณ์

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่ายซึ่งกัญชง ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอใบอนุญาตมีไว้ในครอบครอง

ข้อ ๑๘ ผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งกัญชงที่จะมีการนำเข้าหรือส่งออกในแต่ละครั้ง ต้องได้รับใบอนุญาตทุกครั้งที่จะนำเข้าหรือส่งออก โดยให้ผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกยื่นคำขอพร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานสำหรับกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การขออนุญาตนำเข้ากัญชงในแต่ละครั้ง ให้แนบเอกสารหรือหลักฐานซึ่งระบุชื่อ จำนวน หรือปริมาณ และคุณลักษณะกัญชงตามที่กำหนดในแบบคำขอ รวมทั้งชื่อและที่ตั้งของสถานที่ทำการของผู้ผลิตหรือผู้ส่งกัญชงเข้ามาในราชอาณาจักร ตลอดจนวิธีการในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งกัญชง ทั้งนี้ ในกรณีเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการป้องกันปราบปราม หรือแก้ไขปัญหาเสพติดให้โทษ หรือปฏิบัติตามความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ให้ยกเว้นการแสดงชื่อและที่ตั้งของสถานที่ทำการของผู้ผลิตหรือผู้ส่งกัญชงนั้นเข้ามาในราชอาณาจักร

(๒) การขออนุญาตส่งออกกัญชงในแต่ละครั้ง ให้แนบเอกสารหรือหลักฐาน ซึ่งระบุชื่อ จำนวนหรือปริมาณ และคุณลักษณะกัญชงตามที่กำหนดในแบบคำขอ รวมทั้งชื่อและที่ตั้งของสถานที่ทำการของผู้นำกัญชงเข้าประเทศผู้รับ ตลอดจนวิธีการในการส่งออกกัญชง ทั้งนี้ ในกรณีที่ประเทศผู้รับมีการควบคุมกัญชงให้แนบบใบอนุญาตนำกัญชงเข้าประเทศผู้รับหรือหนังสือรับรองซึ่งออกโดยหน่วยงานของรัฐของประเทศผู้รับกัญชงนั้นด้วย

ข้อ ๑๙ ในกรณีที่คำขออนุญาตนำเข้าหรือส่งออกในแต่ละครั้ง รวมทั้งเอกสารและหลักฐานตามข้อ ๑๘ (๑) หรือ (๒) ถูกต้องและครบถ้วน และผู้ขออนุญาตชำระค่าใช้จ่ายในกระบวนการพิจารณาอนุญาตผลิตภัณฑ์ยาเสพติดให้โทษแล้ว ให้ผู้อนุญาตพิจารณาออกใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกแต่ละครั้งซึ่งกัญชงให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน

ให้นำความในข้อ ๑๒ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาคำขอตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๒๐ ให้ผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งกัญชงในแต่ละครั้ง ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) นำกัญชงที่นำเข้าหรือส่งออก แล้วแต่กรณี ไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ด่านอาหารและยาของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อทำการตรวจสอบ พร้อมเอกสารหรือหลักฐานแสดงผลการวิเคราะห์ ซึ่งต้องมีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกินที่กำหนดในประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษว่าด้วยการกำหนดลักษณะกัญชง

(๒) นำเข้าหรือส่งออกซึ่งกัญชงตามชนิดที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และตามจำนวนและปริมาณที่ระบุไว้ในใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองของประเทศที่จะนำเข้า ในกรณีที่ส่งออกได้น้อยกว่าจำนวนและปริมาณดังกล่าว ให้แจ้งต่อผู้อนุญาตเพื่อแก้ไขใบอนุญาตให้ถูกต้องตามปริมาณที่ส่งออกจริง

(๓) ในกรณีนำเข้ากัญชง ให้ผู้รับอนุญาตจัดให้มีใบรับรองสุขอนามัยพืชและดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการกักพืช พร้อมทั้งจัดให้มีเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เลขาธิการกำหนดเพื่อแสดง ณ ด้านตรวจพืชด้วย

(๔) ในกรณีนำเข้ากัญชงจากประเทศที่มีการควบคุม ให้จัดส่งสำเนาใบอนุญาตส่งออกหรือหนังสือรับรองการส่งออกของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของประเทศที่ส่งออกนั้น มาพร้อมกับกัญชงหนึ่งฉบับ และจัดให้มีการส่งสำเนาใบอนุญาตส่งออกหรือหนังสือรับรองการส่งออกอีกหนึ่งฉบับให้แก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาด้วย

ข้อ ๒๑ กรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการป้องกัน ปราบปราม หรือ แก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ หรือปฏิบัติตามความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เลขาธิการอาจพิจารณาขออนุญาตเว้นการปฏิบัติตามข้อ ๒๐ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนสำหรับผู้รับอนุญาตนำเข้า หรือส่งออกซึ่งกัญชงในแต่ละครั้งก็ได้

ข้อ ๒๒ ผู้รับอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชง ผู้ใดประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ พร้อมด้วย ใบอนุญาต ข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐานอื่นตามที่กำหนดในแบบคำขอต่ออายุใบอนุญาต

ให้นำความในข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ และข้อ ๑๖ มาใช้บังคับแก่การพิจารณา คำขอและการอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่ใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือลบล้างในสาระสำคัญ ให้ผู้รับอนุญาต ยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือ ลบล้างในสาระสำคัญ พร้อมด้วยข้อมูล เอกสารหรือหลักฐาน ดังต่อไปนี้

(๑) ใบแจ้งความ กรณีใบอนุญาตสูญหาย

(๒) ใบอนุญาต กรณีใบอนุญาตดังกล่าวถูกทำลายหรือลบล้างในสาระสำคัญ

(๓) ข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐานอื่นตามที่กำหนดในแบบคำขอรับใบแทนใบอนุญาต

ให้นำความในข้อ ๑๒ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาคำขอรับใบแทนใบอนุญาตด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่คำขอรับใบแทนใบอนุญาต รวมทั้งข้อมูล เอกสาร และหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ถูกต้องและครบถ้วน ให้ผู้อนุญาตออกใบแทนใบอนุญาต

ข้อ ๒๔ ในกรณีที่ผู้ป่วยเดินทางระหว่างประเทศมีความจำเป็นต้องนำกัญชงติดตัวเข้ามาใน หรือออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อใช้รักษาโรคเฉพาะตัวในปริมาณที่จำเป็นสำหรับการใช้รักษาที่ไม่เกิน เก้าสิบวัน ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันที่นำกัญชงติดตัวเข้ามาในหรือออกไป นอกราชอาณาจักรในแต่ละครั้ง พร้อมด้วยใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา และข้อมูล เอกสารหรือหลักฐานอื่นตามที่กำหนดในแบบคำขอ

การยื่นคำขอและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้นำความในข้อ ๑๑ (๒) มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม และให้นำความในข้อ ๑๒ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาคำขอตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่คำขอ รวมทั้งข้อมูล เอกสารและหลักฐานตามวรรคหนึ่งถูกต้องและครบถ้วน ให้ผู้อนุญาตพิจารณาคำขออนุญาตและออกใบอนุญาตให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวัน

หมวด ๓

การดำเนินการ

ข้อ ๒๕ ให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้รับอนุญาตผลิตกัญชงโดยการปลูกตามข้อ ๔ (๑) ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ปลูกที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นป้ายที่ทำจากวัสดุถาวรและมีข้อความเป็นตัวอักษรไทยที่มีขนาดเหมาะสม ระบุว่าเป็นสถานที่ผลิตกัญชงแสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต

(๒) จัดให้มีการวิเคราะห์เพื่อหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ในกัญชงที่ปลูกก่อนนำออกจากสถานที่ปลูกทุกครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีหลักฐานแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์นั้นซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสามปีนับแต่วันวิเคราะห์ ณ สถานที่ปลูกที่ได้รับอนุญาต ในกรณีที่พบปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) เกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด ให้ผู้รับอนุญาตแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อควบคุมการทำลายหรือดำเนินการอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๓) จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับกัญชง หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาชนะหรือหีบห่อบรรจุกัญชงที่ผลิตขึ้น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๓๔/๑ (๓)

(๔) จัดให้มีการแยกเก็บกัญชงเป็นสัดส่วนจากยาหรือวัตถุอื่น และเก็บในที่ซึ่งมั่นคงแข็งแรง และมีกุญแจใส่ไว้ หรือเครื่องป้องกันอย่างอื่นที่มีสภาพเท่าเทียมกัน

(๕) ในกรณีที่กัญชงสูญหาย เสียหาย หรือถูกทำลายไม่ว่าด้วยเหตุใด ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบโดยมิชักช้า

(๖) ปลูกกัญชงในสถานที่และพิกัดตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และจัดทำแนวเขตพื้นที่การเพาะปลูกที่เห็นได้ชัด

(๗) ใช้เมล็ดพันธุ์รับรองในการปลูกทุกครั้ง

(๘) จัดเตรียมสถานที่และควบคุมการปลูกตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๙) จัดให้มีการทำบัญชีรับจ่ายกัญชงตามที่ได้รับอนุญาต และเสนอรายงานต่อเลขาธิการทราบเป็นรายเดือนและรายปี ภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นเดือนหรือสิ้นปี แล้วแต่กรณี บัญชีดังกล่าวให้เก็บรักษาไว้ภายในห้าปีนับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชีและพร้อมที่จะแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตลอดเวลาในขณะเปิดทำการ ทั้งนี้ บัญชีรับจ่ายและรายงานดังกล่าวให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๓๔/๔ วรรคสอง

(๑๐) แจ่งวันและเวลาการเก็บเกี่ยวกัญชงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนการเก็บเกี่ยวและให้ดำเนินการเก็บเกี่ยวโดยบันทึกวันและเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิต ปริมาณที่ผลิตได้ในบัญชีและรายงานประจำเดือนเพื่อรายงานต่อเลขาธิการ

(๑๑) ดำเนินการตามแผนการผลิตหรือแผนการใช้ประโยชน์ตามข้อ ๗ (๖) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการผลิตหรือแผนการใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้ ให้แจ้งขอปรับแผนการผลิตหรือแผนการใช้ประโยชน์ต่อผู้อนุญาตเพื่อพิจารณา ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๑๒) จัดให้มีระบบติดตามและตรวจสอบย้อนกลับเพื่อควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต

ข้อ ๒๖ ให้ผู้อนุญาตผลิตกัญชงโดยการปลูก เพื่อการใช้ประโยชน์จากเส้นใยตามประเพณีวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิต และใช้ในครอบครัวเท่านั้น ตามข้อ ๔ (๒) ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๑) (๓) (๔) (๕) (๖) (๘) (๙) และ (๑๐)

การปลูกกัญชงตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ไม่ได้ใช้เมล็ดพันธุ์รับรองต้องจัดให้มีการวิเคราะห์เพื่อหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ในกัญชงที่ปลูกก่อนนำออกจากสถานที่ปลูกทุกครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีหลักฐานแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์นั้นซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับแต่วันวิเคราะห์ ณ สถานที่ปลูกที่ได้รับอนุญาต ในกรณีที่พบปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) เกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด ให้ผู้อนุญาตแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำลายหรือดำเนินการอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

กรณีใช้เมล็ดพันธุ์รับรอง ให้ผู้อนุญาตได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามวรรคสอง

ข้อ ๒๗ ให้ผู้อนุญาตผลิตกัญชงโดยการปลูก เพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรมตามข้อ ๔ (๓) ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ และให้แจ้งกำหนดการล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อผู้อนุญาตไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการขนส่งกัญชงตามที่ได้รับอนุญาต โดยระบุปริมาณ วันและเวลา

ยานพาหนะ เส้นทาง การขนส่ง และผู้ควบคุมการขนส่ง พร้อมทั้งนำใบแจ้งดังกล่าวและสำเนา ใบอนุญาตผลิตกัญชงไปพร้อมการขนส่ง

กรณีการปลูกเพื่อการส่งออกตามที่ได้รับอนุญาต จะใช้เมล็ดพันธุ์รับรองหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๒๘ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชงโดยการปลูก เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์ตามข้อ ๔ (๔) ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) และ (๑๒)

ข้อ ๒๙ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชงโดยการปลูก เพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์ ตามข้อ ๔ (๕) ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๘) (๙) (๑๑) และ (๑๒) และให้แจ้งกำหนดการล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อผู้อนุญาตไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการขนส่ง กัญชงตามที่ได้รับอนุญาต โดยระบุปริมาณ วันและเวลา ยานพาหนะ เส้นทาง การขนส่ง และผู้ควบคุม การขนส่ง พร้อมทั้งนำใบแจ้งดังกล่าวและสำเนาใบอนุญาตผลิตกัญชงไปพร้อมการขนส่ง

ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งได้ปรับปรุงพันธุ์แล้วและประสงค์จะให้เป็นเมล็ดพันธุ์ รับรองตามข้อ ๔ (๖) ให้ดำเนินการขอหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืช และส่งสำเนาหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนกับผลการวิเคราะห์เพื่อหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อเสนอคณะกรรมการ พิจารณาประกาศให้เป็นเมล็ดพันธุ์รับรอง

ข้อ ๓๐ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชงโดยการปลูก เพื่อประโยชน์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์รับรอง ตามข้อ ๔ (๖) ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ และปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) แจ้งกำหนดการล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อผู้อนุญาตไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการขนส่งเมล็ดพันธุ์ รับรองตามที่ได้รับอนุญาต โดยระบุปริมาณ วันและเวลา ยานพาหนะ เส้นทาง การขนส่ง และ ผู้ควบคุมการขนส่ง พร้อมทั้งนำใบแจ้งดังกล่าวและสำเนาใบอนุญาตผลิตกัญชงไปพร้อมการขนส่ง

(๒) ส่งผลการวิเคราะห์เพื่อหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) จากกัญชงที่ปลูกให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไป เพื่อพิจารณากำหนดให้เมล็ดพันธุ์รับรองนั้นยังคงเป็นเมล็ดพันธุ์รับรอง ในกรณีที่พบปริมาณ สารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) เกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด ให้ผู้รับอนุญาตแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำลายหรือดำเนินการอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๓๑ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชงที่มีใช้การปลูก เพื่อประโยชน์ตามข้อ ๔ (๑) และ (๓) หรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัย ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๓) (๔) (๕) (๙) (๑๑) และ (๑๒) และปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ผลิตที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นป้าย ที่ทำจากวัสดุถาวรและมีข้อความเป็นตัวอักษรไทยที่มีขนาดเหมาะสม ระบุว่าเป็นสถานที่ผลิตกัญชง แสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต

(๒) จัดให้มีการวิเคราะห์เพื่อหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) สารแคนนาบิไดออล (Cannabidiol, CBD) หรือสารประกอบอื่นในกัญชงที่ผลิตก่อนนำออกจากสถานที่ผลิตทุกครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีหลักฐานแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์นั้นซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสามปีนับแต่วันวิเคราะห์ ณ สถานที่ผลิตที่ได้รับอนุญาต ยกเว้นในกรณีเป็นการผลิตเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นซึ่งมิใช่กัญชง ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๓) ผลิตและเก็บกัญชงในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

ให้ผู้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งซึ่งจะขนส่งกัญชงเพื่อประโยชน์ตามข้อ ๔ (๓) หรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัย แจ้งกำหนดการล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อผู้อนุญาตไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการขนส่งกัญชงตามที่ได้รับอนุญาต โดยระบุปริมาณ วันและเวลา ยานพาหนะ เส้นทาง การขนส่ง และผู้ควบคุมการขนส่ง พร้อมทั้งนำใบแจ้งดังกล่าวและสำเนาใบอนุญาตผลิตกัญชงไปพร้อมการขนส่ง

ข้อ ๓๒ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชงเพื่อการปรุ้งยาสำหรับการรักษาโรคในผู้ป่วยเฉพาะราย เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์ตามข้อ ๔ (๔) ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๓) (๔) (๕) (๙) (๑๑) และ (๑๒) และปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ปรุ้งยาที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นป้ายที่ทำจากวัสดุถาวรและมีข้อความเป็นตัวอักษรไทยที่มีขนาดเหมาะสม ระบุว่า เป็นสถานที่ปรุ้งยา แสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต

(๒) ปรุ้งยาเฉพาะตำรับยาที่เสฟได้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา ๕๘

(๓) ติดตามประเมินประสิทธิผลและความปลอดภัย และรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๓๓ ให้ผู้รับอนุญาตผลิตตำรับยาที่มีกัญชงปรุ้งผสมอยู่ เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์ตามข้อ ๔ (๔) ซึ่งไม่ใช่การปรุ้งยาสำหรับการรักษาโรคในผู้ป่วยเฉพาะราย ปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๓) (๔) (๕) (๙) (๑๑) และ (๑๒) และปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ผลิตยาที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นป้ายที่ทำจากวัสดุถาวรและมีข้อความเป็นตัวอักษรไทยที่มีขนาดเหมาะสม ระบุว่า เป็นสถานที่ผลิตยา แสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต

(๒) ผลิตยาเฉพาะตำรับยาที่เสฟได้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา ๕๘ และดำเนินการผลิตตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๓) จัดให้มีผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเภสัชกรรมไทย หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ควบคุมการผลิตยา ที่มีกัญชงเป็นสิ่งปรุงผสมอยู่ แล้วแต่กรณี

(๔) จัดให้มีการวิเคราะห์ยาที่ผลิตก่อนนำออกจากสถานที่ผลิตยาทุกครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีหลักฐานแสดงรายละเอียด การวิเคราะห์นั้นซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสามปีนับแต่วันวิเคราะห์ ณ สถานที่ผลิตยาที่ได้รับอนุญาต

(๕) ติดตามประเมินประสิทธิผลและความปลอดภัย และรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จาก การใช้ ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๓๔ ให้ผู้รับอนุญาตนำเข้ากัญชงปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๔) (๕) (๙) และ (๑๒) และ ปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่นำเข้าที่ได้รับอนุญาตโดยเป็นป้าย ที่ทำจากวัสดุถาวรและมีข้อความเป็นตัวอักษรไทยที่มีขนาดเหมาะสม ระบุว่าเป็นสถานที่นำเข้ากัญชง แสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต

(๒) จัดให้มีใบรับรองของผู้ผลิตในต่างประเทศซึ่งแสดงรายละเอียดคุณลักษณะ รวมทั้ง ผลการวิเคราะห์คุณภาพกัญชงที่นำเข้า

(๓) จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับกัญชง หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาชนะหรือ หีบห่อบรรจุกัญชงที่นำเข้า ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๓๔/๒ (๓)

(๔) ดำเนินการตามแผนการนำเข้าหรือแผนการใช้ประโยชน์ตามข้อ ๗ (๖) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการนำเข้าหรือแผนการใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้ ให้แจ้งขอปรับแผน การนำเข้าหรือแผนการใช้ประโยชน์นั้นต่อผู้อนุญาตเพื่อพิจารณา ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่า ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๓๕ ให้ผู้รับอนุญาตส่งออกกัญชงปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๔) (๕) (๙) และ (๑๒) และปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ส่งออกที่ได้รับอนุญาต โดยเป็น ป้ายที่ทำจากวัสดุถาวรและมีข้อความเป็นตัวอักษรไทยที่มีขนาดเหมาะสม ระบุว่าเป็นสถานที่ส่งออก กัญชง แสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต

(๒) จัดให้มีใบรับรองของผู้ผลิตในประเทศซึ่งแสดงรายละเอียดคุณลักษณะ รวมทั้ง ผลการวิเคราะห์คุณภาพกัญชงที่ส่งออก

(๓) จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับกัญชง หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาชนะหรือหีบห่อบรรจุกัญชงที่ส่งออก ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๓๔/๒ (๓)

(๔) ดำเนินการตามแผนการส่งออกตามข้อ ๗ (๖) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการส่งออกดังกล่าวได้ ให้แจ้งขอปรับแผนการส่งออกนั้นต่อผู้อนุญาตเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๓๖ ให้ผู้รับอนุญาตจำหน่ายกัญชงปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๔) (๕) (๙) และ (๑๒) และปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดให้มีป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่จำหน่ายที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นป้ายที่ทำจากวัสดุถาวรและมีข้อความเป็นตัวอักษรไทยที่มีขนาดเหมาะสม ระบุว่าเป็นสถานที่จำหน่ายกัญชง แสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต

(๒) ดูแลให้มีฉลากและเอกสารกำกับกัญชง หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาชนะหรือหีบห่อบรรจุกัญชงที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าจัดทำขึ้นมิให้ชำรุดบกพร่อง

(๓) ดำเนินการตามแผนการจำหน่ายตามข้อ ๗ (๖) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการจำหน่ายดังกล่าวได้ ให้แจ้งขอปรับแผนการจำหน่ายนั้นต่อผู้อนุญาตเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๔) จัดให้มีสำเนาใบอนุญาตจำหน่ายกัญชงไปพร้อมการขนส่งกัญชงตามที่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้ การขนส่งยาที่มีกัญชงปรุงผสมอยู่ไม่ต้องจัดให้มีสำเนาใบอนุญาตดังกล่าว

ข้อ ๓๗ ให้ผู้รับอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชงปฏิบัติตามข้อ ๒๕ (๔) (๕) (๙) และ (๑๒) และปฏิบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดให้มีใบอนุญาตและสามารถแสดงใบอนุญาตนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อร้องขอ

(๒) ดูแลให้มีฉลากและเอกสารกำกับกัญชง หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาชนะหรือหีบห่อบรรจุกัญชงที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าจัดทำขึ้นมิให้ชำรุดบกพร่อง

(๓) ดำเนินการตามแผนการใช้ประโยชน์ตามข้อ ๗ (๖) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้ ให้แจ้งขอปรับแผนการใช้ประโยชน์นั้นต่อผู้อนุญาตเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๓๘ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการทราบปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ในกัญชง ให้ส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ หากผลการตรวจวิเคราะห์ปรากฏว่ามีปริมาณสารดังกล่าวเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด ให้ผู้ส่งตรวจ

แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำลายหรือดำเนินการอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๔

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๓๙ เพื่ออำนวยความสะดวกในการแจ้งตามกฎกระทรวงนี้ ผู้อนุญาตจะแจ้งแก่ผู้ขอ อนุญาตและผู้รับอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไปพร้อมกับหนังสือแจ้งด้วยก็ได้

ข้อ ๔๐ คำขอ ใบอนุญาต และใบแทนใบอนุญาตตามกฎกระทรวงนี้ ให้เป็นไปตามแบบ ที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๔๑ ภายในระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

(๑) การผลิตกัญชงโดยการปลูกตามวัตถุประสงค์ในข้อ ๔ (๑) (๓) หรือ (๔) ให้กระทำได้ โดยไม่ต้องใช้เมล็ดพันธุ์รับรองก็ได้

(๒) กรณีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ให้กระทำได้เฉพาะเพื่อนำมาผลิตกัญชงโดยการปลูก ตามวัตถุประสงค์ในข้อ ๔ (๑) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖)

ข้อ ๔๒ ภายใต้บังคับข้อ ๔๑ ภายในระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ การนำเข้ากัญชงตามข้อ ๕ ที่มีใช้เมล็ดพันธุ์ให้กระทำได้เฉพาะกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์

(๒) สำหรับหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์

ข้อ ๔๓ หนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด ให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ ที่ออกตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาต ผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้ถือว่าเป็นใบอนุญาตตามกฎกระทรวงนี้ และให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าหนังสือสำคัญนั้นสิ้นอายุ

ข้อ ๔๔ หนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ที่ออกตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ใน ครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ พ.ศ. ๒๕๕๙ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กัญชง ให้ถือว่าเป็นใบอนุญาตตามกฎกระทรวงนี้ และให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าหนังสือสำคัญนั้นสิ้นอายุ

ข้อ ๔๕ บรรดาคำขอรับหนังสือสำคัญและคำขอรับใบแทนหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาต ตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด ให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ และกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕

พ.ศ. ๒๕๕๙ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกัญชงที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของผู้อนุญาต ให้ถือว่าเป็นคำขอรับใบอนุญาตหรือคำขอรับใบแทนใบอนุญาตตามกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม

ในกรณีที่คำขอดังกล่าวมีข้อความแตกต่างไปจากคำขอตามกฎกระทรวงนี้ ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งแก้ไขเพิ่มเติมและส่งเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น เพื่อให้การเป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๔๖ ประกาศที่ออกตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้ จนกว่าจะมีประกาศที่ออกตามกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกประกาศตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

อนุทิน ชาญวีรกูล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ออกตามความในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มีบทบัญญัติบางประการ ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน ประกอบกับมาตรา ๒๖/๒ (๒) และวรรคสาม มาตรา ๒๖/๓ วรรคสาม และมาตรา ๒๖/๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง สมควรปรับปรุงกฎกระทรวงดังกล่าวเพื่อส่งเสริมการใช้กัญชงให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการพัฒนากัญชงคุณภาพดี มีมาตรฐาน สามารถส่งออกได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการนำกัญชง ไปใช้ในทางที่ผิด จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้